

КРАЉЕВИНА
ЈУГОСЛАВИЈА

Са лева на десно:
Кнез Павле Карађорђевић,
Др. Раденко Станковић и
Др. Иво Перовић
Краљевски намесници

Петар II Карађорђевић
[малолетни Краљ Југославије]

Извор текста закона:
Драг. А. Маринковић,
Свеславенске књижарнице
М. Ј. Стефановић и друг..

ЗАКОН
О УСТРОЈСТВУ ВОЈСКЕ И МОРНАРИЦЕ
СА ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОД 30 СЕПТЕМБРА
1931 ГОДИНЕ И ОД 23 АВГУСТА 1940 ГОДИНЕ

ПРВИ ДЕО
ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Војска и Морнарица чине народну војну силу.

Члан 2.

Задатак је војне силе да брани Отаџбину и да буде потпора законитости у земљи.

Члан 3.

Краљ је Врховни Заповедник све војне силе.

Краљ, на предлог Министра Војске и Морнарице, прописује уредбама и правилима у законом одређеном обиму: организацију и формацију војске, морнарице, школа, надлештава, установа и завода; све што се односи на командовање, оцењивање, дужност, права, одговорност, надлежност, положај и власт лица у војсци и морнарици; наоружање и уопште сву материјалну спрему за Војску и Морнарицу; све што се односи на службу, обуку, васпитање, дисциплину у Војсци и Морнарици; на мобилизацију, концентрацију и демобилизацију војске и морнарице, као и све остало што се као потребно укаже.

Краљ, према своме нахођењу, може поверити у рату командовање Оперативном Војском једноме војводи или ђенералу, који добија назив „Командант Оперативне Војске“ и који је одговоран за свој рад Министру Војске и Морнарице.

Члан 4.

У Војничкој Застави оличени су: Краљ и Отаџбина.

Застава је највећа војничка светиња.

Облик Војничке Заставе и све остало о њој прописује Краљ Уредбом на предлог Министра Војске и Морнарице.

Члан 5.

Војници и морнари при ступању у војску односно морнарицу полажу усмену Заклетву на верност Краљу и Отаџбини, која гласи овако:

„Ја (име и презиме) заклињем се свемогућим Богом, да ћу Врховном Заповеднику све војне силе, Краљу Југославије **Петру Другом**, свагда и у свима приликама, бити веран, свом душом одан и послушан; да ћу се за Краља и Отаџбину јуначки борити; да Војничку Заставу нигде и никад нећу изневерити и да ћу заповести свих претпостављених ми старешина слушати и верно извршивати. Тако ми Бог помогао!”

Једном положена Заклетва важи за све време обавезе служења у војној сили.

Ново-унапређени и ново-примљени официри и војници чиновници подносе још и писмену Заклетву.

Новом Владаоцу полаже се поново Заклетва.

Чиновници грађанског реда на служби у војсци и морнарици полажу заклетву по Закону о чиновницима.

Члан 6.

Сва војна сила или њени делови могу бити у једном од ова четири стања: редовно, приправно, мобилно и ратно.

Редовно стање је кад је стални кадар у својој редовној, формацијом и буџетом одређеној јачини.

Приправно стање је када су прилике такве, да је Отаџбина пред опасношћу. Према потреби и степену опасности приправно стање објављује се целокупној војној сили или једном њезином делу.

Мобилно стање је, када је сва војна сила, или неки њени делови, у ратној јачини и у потпуној готовости за одбрану Отаџбине и вођење рата.

Ратно стање је кад је Отаџбина у рату.

Прелаз из редовног у приправно, у мобилно или у ратно стање и обратно наређује се Краљевим Указом на предлог Министра Војске и Морнарице и у сагласности са Претседником Министарског Савета.

Кад се нареди приправно или огласи мобилно стање, онда Министар Војске и Морнарице, у сагласности са Председником Министарског Савета, може забранити војним обвезницима удаљавање из Отаџбине и са територија њихових војних округа а наредити и све друге потребне мере и радове ради спреме и готовости земље, народа и војне силе за одбрану Отаџбине.

У приправном, мобилном и ратном стању, ради одбране Отаџбине и вођења рата, војној управи стоје на расположењу: сва војна сила, цео народ и сва финансиска, економска, индустриска и остала материјална средства Државе и њезиних држављана.

Ближе одредбе по овоме прописује се Краљевом Уредбом.

ДРУГИ ДЕО ВОЈСКА

Први одељак ОБАВЕЗА СЛУЖЕЊА У ВОЈСЦИ

Члан 7.

Обавеза служења у војној сили општа је и сваки држављанин Краљевине има право и дужност да у њој служи.

Држављани, способни за службу, служе лично и не могу се замењивати другим лицима, нити се могу од обавезе откупити.

Држављани, неспособни за личну службу, подлеже плаћању војнице по одредбама овог Закона.

Лице осуђено на губитак часних права не може служити у народној војној сили за све време трајања ове казне, али подлежи плаћању војнице по одредбама овог Закона, а у мобилном и ратном стању употребљава се за нарочите радове.

Лице које поврати часна права подлежи обавези служења по одредбама овога Закона.

Не могу служити у народној војној сили ни лица осуђена на губитак војничке части, већ и она подлеже плаћању војнице по одредбама овога Закона, а у мобилном и ратном стању употребљавају се за нарочите радове.

Свако лице уопште, које подлежи обавези служења у сталном кадру, дужно је да се и лично стара о испуњењу ове своје обавезе; у противном, на њега ће се применити одредбе из члана 45. овога Закона и § 51. Војног Кривичног Законика.

Члан 8.

Иступ из држављанства Краљевине може бити само у редовном стању.

Ниједно лице, способно за службу, начелно, не може добити отпуст из држављанства пре одслужења рока у сталном кадру, изузев по одлуци Претседника Министарског Савета,

Члан 9.

Обавеза служења у народној војној сили почиње од навршене 20. године и траје до навршене 50. године живота, а распоређена је овако:

а) У Оперативној Војсци, односно у Оперативној Морнарици, од навршене двадесете до навршене четрдесете године; и

б) У Резервној Војсци, односно у Резервној Морнарици, од навршене четрдесете до навршене педесете године.

Резервни официри и резервни војни чиновници и обвезници стручњаци појединих професија, најзад и обвезници коморе, могу се по потреби и без обзира на године живота распоређивати на службе и положаје у народној војној сили према способности.

Члан 10.

У приправном стању Министар Војске и Морнарице може задржати у сталном кадру војнике и морнаре који одслужују свој рок у кадру, но највише за месец дана и то време рачуна им се као вежбање. Исто тако, а у сагласности са Претседником Министарског Савета, Министар Војске и Морнарице може позвати на службу у војсци и морнарици и потребан број обвезника из Оперативне Војске и Оперативне Морнарице.

У мобилном и ратном стању Министар Војске и Морнарице може позвати на службу у војсци и морнарици и младиће од навршене 18. године па до навршене 20. године старости. Време проведено на служби у војсци и морнарици рачуна се овако позваним младићима у рок службе у сталном кадру.

Исто тако, у мобилном ратном стању, а када је то потребно, Министар Војске и Морнарице може позвати на службу за позадинске дужности и лица од 17 до 55 година старости, која нису обвезници војне силе, или су као неспособна ослобођена службе у војсци и морнарици, али су за ову службу способна.

Члан 11.

У мобилном и ратном стању и када је рат у изгледу не врши се превођење обвезника.

Члан 12.

Стални кадар је увек под Заставом и он је школа за спремину војске и морнарице за рат. Но, поред овога главног свог задатка, војници и морнари у сталном кадру обучавају се и у: писмености, пољопривреди, економији и познавању своје Отаџбине и свога Народа, према програму, који изради Министар Војске и Морнарице.

Члан 13.

Величина војске и морнарице у сталном кадру на обавезном року служења, као и оних лица предвиђених формацијама војске и морнарице која нису на обавезном року, одређује се буџетом сваке године.

Члан 14.

Године за службу у војсци и за плаћање војнице рачунају се према целој календарској години.

Члан 15.

У приправном, мобилном и ратном стању сви регрути и обвезници (подофицири, каплари и редови) и сви резервни официри и резервни војни чиновници, који припадају саобраћајном особљу државних саобраћајних установа, могу остати на својим редовним дужностима, и у томе случају се ослобођавају од позива у њихове јединице.

У приправном, мобилном и ратном стању сви регрути и обвезници (подофицири, каплари и редови), који су запослени у извесним фабрикама, предузећима и рудницама као стручно особље и стручни радници, као и потребан број: државних службеника по државним надлештвима, заводима и установама, службеника самоуправних тела и чланова Одбора Друштва Црвеног Крста Краљевине Југославије, не морају се позивати у њихове јединице, већ могу остати на својим редовним дужностима, односно послу, те да обезбеде рад дотичних установа, и у томе случају се ослобођавају од позива у њихове јединице.

Сви запослени регрути и обвезници из првог и другог става овога члана Закона сматрају се да су на војној дужности, потпадају под војну дисциплину и немају право да напусте своју дужност и посао. Ако, у то време, по годинама живота подлеже обавези служеша у сталном кадру, онда време, проведено на овим дужностима, односно послу, рачунаће им се у рок службе у сталном кадру.

Ближе одредбе о ослобођавању од позива на војну дужност, у миру и у рату, прописују се Краљевом Уредбом.

Други одељак УСТРОЈСТВО ВОЈСКЕ

Члан 16.

У миру је војска устројена у команде, јединице и установе, чији се назив, број и састав прописује Уредбом о формацији војске у мирно доба.

Члан 17.

У војсци има родова војске и| струка. Родови војске деле се на главне и помоћне.

Главни су родови војске:

Пешадија,

Артилерија,

Коњица,

Инжињерија и

Ваздухопловство.

Помоћни су родови војске:

Пиротехничке и барутанске јединице,

Аутомобилске јединице,

Возарске јединице,

Занатлиске јединице,

Болничарске јединице

Поред овога, постоје специјалне трупе: Гранична трупа и Жандармерија.

Гранична Трупа у свему је саставни део војске, а Жандармерија је то само у погледу дисциплине, личних односа, војничке наставе и наоружања.

Организација и све остало о овим специјалним трупама прописује се специјалним законима.

Струке су ове:

Ђенералштабна,

Економска,

Техничка,

Санитетска,

Судска,

Свештеничка,

Ветеринарска и

Музичка струка.

1. ЂЕНЕРАЛШТАБНА СТРУКА

Члан 18.

Ђенералштабна струка је орган Министра Војске и Морнарице за спремину земље и народне војне силе за одбрану Отаџбине и њених интереса. Она служи у миру и рату као орган за командовање и за вођење војске и морнарице.

Ова је струка заједничка за целу народну војну силу.

На челу је ђенералштабне струке Начелник Главног Ђенералштаба. Он се стара о вршењу службе ове струке, о њеном попуњавању и усавршавању.

Члан 19.

Ђенералштабну струку чине ђенералштабни официри.

Ђенералштабна струка попуњава се официрима родова војске и морнарице који имају вишу војну спремину и који су на припреми у Главном Ђенералштабу оцењени као способни за вршење ђенералштабних послова.

Ђенералштабни официри примају специјални додатак на струку чију висину, у границама буџетских средстава одређује Министар војске и морнарице.

Организација и све остало о овој струци прописује се Краљевом Уредбом о Главном Ђенералштабу и Ђенералштабној струци.

2. ЕКОНОМСКА СТРУКА

Члан 20.

Економска је струка заједничка за целу народну војну силу.

Њен је задатак да снабдева народну војну силу, у миру и рату, свима економским потребама.

На челу економске струке је Начелник Економског одељења Министарства Војске и Морнарице. Он се стара о правилном вршењу службе ове струке, о њеном попуњавању и усавршавању и сарађује у свима питањима, која се односе на развој домаће индустрије по економској грани и на припреми ове индустрије за ратне сврхе.

а) а) Интендантска грана организује и управља пословима око снабдевања војске и морнарице новцем, животним и свима осталим економским потребама, у миру и

рату; обавља све послове профијантске, благајничке, одећне и слагалишне, као и књиговодство код трупа, установа и завода војске и морнарице; израђује буџет војске и морнарице, распоређује кредите, издаје налоге за исплате, у границама одобрених кредита, и врши све припреме за снабдевање војске и морнарице економским потребама у току мобилизације и рата.

Интендантску грану чине интендантски официри.

б) Контролна грана врши ликвидацију буџета војске и морнарице, као и контролу: утрошака буџета, новчане и материјалне администрације и набавка извршених у земљи и на страни за потребе војске и морнарице; стара се о правилном чувању и трошењу државне имовине и о прибирању прихода у војсци и морнарици и решава све административне спорове.

Контролну грану чине војни контролори.

в) Војни писари. Постоје за обе гране економске струке.

Члан 21.

Економска струка попуњава се:

а) Интендантска грана:

1. — Активним официрима родова војске и морнарице, који успешно сврше Вишу Школу Интендантске Академије код нас или одговарајућу школу на страни и на једногодишњем практичном раду код интендатура обласних, односно морнаричких команда, буду оцењени као спремни и способни за вођење интендантских послова.

2. — Активним официрима родова војске, који сврше Вишу Школу Војне Академије и на двогодишњој интендантској припреми код интендатура обласних, односно морнаричких команда покажу спремност и способност за вођење интендантских послова, а по свршеној припреми положе и прописан испит за превод у струку. Положени испит за превод у струку важи и као положени испит за чин интендантског мајора.

3. — Свршеним питомцима наше Ниже Школе Интендантске Академије и свршеним слушаоцима које војно-економске школе на страни, равне нашој Нижој Школи Интендантске Академије.

б) Контролна грана:

1. — Активним официрима родова војске и морнарице и економске струке, који претходно издрже двогодишњу припрему и положе прописан испит за превод у ову грану, после чега се превод у војне контролоре одговарајуће класе, према чину који су имали. Ову припрему за превод у контролну грану нису обавезни да издрже и да испит полагају они официри, који су најмање две године обављали послове контролне гране и оцењени као способни за ове послове.

2. — Лицима грађанског реда, која имају најмање потпуну средњу школску спремност а прослужила су најмање четири године у грађанској државној служби и обављала послове финансиске или рачунско-контролне гране. Она се постављају за војне контролоре оне класе, која одговара положајној групи коју су имали у грађанској државној служби, но закључно са I нижом класом, а пошто претходно положе испит за ову грану, и то за ону класу у коју се постављају, или ако за ту класу не постоји испит, онда за претходну нижу класу за коју се тражи испит по зоме Закону.

в) Војни писари:

Подофицирима војске и морнарице, првенствено економским, са свршеном

подофицирском школом, који су у чину подофицира прослужили најмање 9 година на одговарајућим стручним службама односно трупи и који на једногодишњој припреми код интендатура штабова или код завода и установа економске струке или на од-носним формацијом предвиђеним стручним положајима код јединице и установа војске и морнарице пока-жу спремност и способност за вршење административних односно стручних послова и положе прописан испит за нижег војној писара IV класе.

Све остало о економској струци, у погледу њене организације, припреме официра и подофицира и лица грађанског реда за поједине гране струке, полагања, испита, њиховог превођења и службовања, као и у по-гледу устројства и уређења Интендантске Академије и других школа и курсева економске струке, прописује се Краљевом Уредбом о економској струци.

3. ТЕХНИЧКЕ СТРУКЕ

Члан 22.

У техничке струке спадају: артилериско-техничка струка, инжињерско-техничка струка, ваздухопловно-техничка струка и геодетска струка.

А. АРТИЛЕРИСКО-ТЕХНИЧКА СТРУКА

Члан 23.

Артилериско-техничка струка врши све послове око испитивања, набављања и израде: оружја, муниције, експлозива, возова, као и сировина за израду целокупне убојне спреме. Она снабдева војску целокупном државном убојном спремом и материјалом по артилериској грани, и то како у миру тако и у рату, и прати развој савремене артилериске технике.

Артилериско-техничку струку чине:

1. Артилериско-технички официри,
2. Инжињер-официри,
3. Војно-технички чиновници и
4. Службеници грађанског реда.

На челу је ове струке Начелник Артилериско-техничког Одељења Министарства Војске и Морнарице. Он руководи пословима ове струке, стара се о њеном усавршавању и попуњавању стручним техничким особљем. Он се стара о усавршавању и управљању целокупном службом у земаљским оружним фабрикама и радионицама, као и у фабрикама муниције и експлозива и сарађује у свима питањима, која се односе на развој домаћ индустрије по артилериској грани и на припреме ове индустрије за ратне сврхе.

Члан 24.

Ова се струка попуњава:

1. — Официрима који сврше, у земљи или на страни: вишу артилериску школу или стручан факултет или друге стручне школе равне овима, а који на двогодишњој практичној припреми код наших артилерискотехничких установа или код одговарајућих установа на страни покажу спремност и способност за артилериско-техничку струку. Они се превод у струку са чином и рангом који су и дотле имали.

2. — Лицима грађанског реда, дипломираним инжењерима техничког факултета у земљи или на страни, специјално оних стручних грана техничког факултета примљених у артилериско-техничкој струци, који као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду код наших артилериско-техничких установа буду оцењени као способни за струку. Они се постављају за инжењер-поручника, ако су за чиновничке приправнике примљени по завршеном факултету.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са чином који одговара положајној групи коју су имала у државној служби, но закључно са чином капетана I класе.

3. — Лицима грађанског реда са свршеним, у земљи или на страни: техничким факултетом или вишом техничком школом равном факултету, која по свршетку факултета, односно школе, као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду код наших артилериско-техничких установа буду оцењени као способни за струку. Она се постављају за нижег војно-техничког чиновника III класе артилериско-техничке струке.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са класом која одговара положајној групи коју су имала у грађанској државној служби, но закључно са I нижом класом.

4. — Лицима грађанског реда са свршеном средњом стручном техничком школом са завршеним испитом, равном потпуној средњој школи, која као чиновнички приправници на двогодишњем практичном раду код наших артилериско-техничких установа буду оцењена као способна за струку и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе.

5. — Артилериским подофицирима и подофицирима пиротехничких, бару-танских и аутомобилских јединица, са свршеном подофицирском школом који су у чину подофицира прослужили најмање девет година и који на једногодишњој припреми (курсу) код артилериско-техничких установа покажу спремност и способност за вршење административно-техничких послова у струци и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе.

6. — Лицима грађанског реда, са свршеним техничким факултетом, или са свршеном вишом техничком школом или са свршеном средњом техничком или другом одговарајућом средњом стручном школом равном потпуној или непотпуној средњој школи, као и свршеним питомцима војно-занатлиске школе, који по свршеној школи као државни мајстори прослуже успешно три године по војно техничким заводима. Сва ова лица постављају се за службенике грађанског реда по одредбама Закона о чиновницима, а на звања, која су предвиђена законом о чиновницима и Уредбом о формацији војске.

Све остало о овој струци у погледу њене организације, попуне, припреме (специјализирања) официра, подофицира и лица грађанског реда за разне службе артилериско-техничке гране, полагања испита и т. д. прописује се Краљевом Уредбом.

Б. ИНЖИЊЕРСКО ТЕХНИЧКА СТРУКА

Члан 25.

Инжињерско-техничка струка има задатак да пројектује и извршава све фортификациске, грађевинске, машинске, електротехничке и саобраћајне радове,

потребне војсци у мирно и ратно доба, и да прати развој савремене инжењерске технике, као и да набавља и израђује целокупну инжењерску спремну потребну војсци у миру и рату.

Инжињерско-техничку струку чине:

1. Инжињерско-технички официри,
2. Инжињер-официри,
3. Војно-технички чиновници и
4. Службеници грађанског реда.

На челу је ове струке Начелник Инжињерско-техничког одељења Министарство Војске и Морнарице. Он руководи пословима ове струке; стара се о њеном попуњавању стручним особљем, о подизању и одржавању потребних инжењерско-техничких установа, радионица и завода, као и о уређењу службе у њима; он сарађује у свима питањима која се односе на припрему земаљске индустрије и средстава за ратне циљеве по инжењерској грани.

Члан 26.

Ова се струка попуњава:

1. — Официрима, који сврше вишу војну инжењерску школу или технички факултет у земљи или на страни и који на двогодишњој практичној припреми код нас или на страни буду оцењени као спремни и способни за послове ове струке. Они се преводе у струку са чином и рангом који су и дотле имали.

2. — Лицима грађанског реда, дипломираним инжењерима техничког факултета у земљи или на страни, који као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду на пословима по инжењерско-техничкој грани у Министарству Војске и Морнарице или у штабовима команда, армиских и дивизиских области буду оцењени као спремни и способни за струку. Они се постављају за инжењер-поручника, ако су за чиновничке приправнике примљени по завршеном факултету.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са чином, који одговара положајној групи коју су имали у државној служби, но закључно са чином капетана I класе.

3. — Лицима грађанског реда са свршеним, у земљи или на страни: техничким факултетом или вишом техничком школом равном факултету, која по свршетку факултета, односно школе, као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду по инжењерско-техничкој грани у Министарству Војске и Морнарице, или у штабовима команда армиских и дивизиских области, или код инжењерско-техничких установа буду оцењена као спремна и способна за струку. Она се постављају за нижег војно-техничког чиновника III класе инжењерско-техничке струке.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са класом која одговара положајној групи који су имали у државној служби, но закључно са I нижом класом.

4. — Лицима грађанског реда са свршеном средњом стручном техничком школом са завршеним испитом, равном потпуној средњој школи, која као чиновнички приправници на двогодишњем практичном раду по инжењерско-техничкој грани код војске буду оцењена као способна за струку и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе.

5. — Инжињерским подофицирама са свршеном подофицирском школом који

су у чину подофицира послужили најмање девет година и који на једногодишњој припреми и раду код инжењерско-техничких установа покажу спремност и способност за вршење админи-стративно-техничких послова у струци и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе.

6. — Лицима грађанског реда са свршеним техничким факултетом, или са свршеном вишом техничком школом, или са свршеном средњом техничком или другом одговарајућом средњом стручном школом равном потпуној или непотпуној средњој школи, као и свршеним питомцима војнозанатске школе, који по завршеној школи као државни мајстори прослуже три године по војно-техничким заводима. Сва ова лица постављају се као службеници грађанског реда по одредбама Закона о чиновницима, а на звања, која се предвиђају Законом о чиновницима и Уредбом о формацији војске.

Све остало о овој струци у погледу њене организације, попуње, припреме (специјализирања) официра, подофицира и лица грађанског реда за разне службе инжењерско-техничке гране, полагања испита и т. д. прописује се Краљевом Уредбом.

В. ВАЗДУХОПЛОВНО-ТЕХНИЧКА СТРУКА

Члан 27.

Ваздухопловно-техничка струка руководи свима пословима техничке природе потребним ваздухопловству; прати развој ваздухопловне технике; стара се да материјал ваздухопловства стоји увек на савременој висини.

У задатак ваздухопловно-техничке струке долазе сви послови: око конструисања, израде, оправке, контроле израде, набавака, употребе, чувања и одржавања свега ваздухопловног материјала.

Ову струку чине:

1. Ваздухопловно-технички официри,
2. Ваздухопловни инжењер-официри,
3. Инжењер-официри,
4. Војно-технички чиновници и
5. Службеници грађанског реда.

Пословима ове струке руководи Командант Ваздухопловства. Он се стара о њеном усавршавању и попуњавању стручним особљем и сарађује у свима питањима која се односе на развој домаће индустрије по ваздухопловној грани и на припреме ове индустрије за ратне сврхе.

Члан 28.

Ова се струка попуњава:

1. — Официрима који сврше вишу ваздухопловно-техничку школу или стручан факултет у земљи или на страни и добију диплому инжењера ваздухопловства, као и официрима који се по свршеном машинском одсеку на универзитету у земљи или на страни, односно по свршеној вишој ваздухопловно-техничкој школи у земљи или на страни, специјализирају за разне гране ваздухопловне службе за време од две године. Они се преводе у ваздухопловно-техничке официре са чином и рангом који су и дотле имали.

2. — Лицима грађанског реда, дипломираним ваздухопловним инжењерима у земљи или на страни, који као чиновнички приправници на једногодишњем

практичном раду код наших ваздухопловно-техничких завода буду оцењени као спремни и способни за струку. Они се постављају за ваздухопловног инжењер-поручника, ако су за чиновничке приправнике примљени по завршеном факултету.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са чином који одговара положајној групи коју су имали у државној служби, но закључно са чином капетана I класе;

3. — Лицима грађанског реда, дипломираним, у земљи или на страни, инжењерима техничких грана примењених у ваздухопловству, који као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду на пословима ваздухопловно-техничке гране буду оцењени као спремни и способни за струку. Они се постављају за инжењер-поручника, ако су за чиновничке приправнике примљени по завршеном факултету.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се по одредбама става 2. овога члана.

4. — Лицима грађанског реда са условима из тачке 2. и 3. овога члана, као и лицима са свршеном, у земљи или на страни, вишом техничком школом, равном факултету, која по свршетку школе, као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду на пословима ваздухопловно-техничке гране буду оцењена као способна за струку. Она се постављају за нижег војно-техничког чиновника III класе.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са класом која одговара положајној групи коју су имали у државној служби, но закључно са I нижом класом.

5. — Лицима грађанског реда са свршеном средњом стручном техничком школом са завршним испитом, равном потпуној средњој школи, која као чиновнички приправници на двогодишњем практичном раду на пословима по ваздухопловно-техничкој грани буду оцењена као способна за струку и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника класе ваздухопловно-техничке струке.

6. — Ваздухопловним подофицирима, који су у чину наредника и наредника водника прослужили најмање шест година и који на једногодишњој припреми и раду код ваздухопловно-техничких завода и установа покаже спремност и способност за вршење административно-техничких послова у струци и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе.

7. — Лицима грађанског реда са свршеним техничким факултетом, или са свршеном вишом техничком школом ранга факултета, или са свршеном средњом техничком или другом одговарајућом средњом стручном школом, војном или грађанском, равном потпуној или непотпуној средњој школи. Сва ова лица примају се, као службеници грађанског реда, по одредбама Закона о чиновницима, а на звања која су предвиђена Законом о чиновницима и Уредбом о формацији војске.

Све остало о овој струци у погледу њене организације, попуње, припреме и специјализирања официра, подофицира и лица грађанског реда, полагања испита итд. прописује се Краљевом Уредбом.

Г. Геодетска струка

Члан 29.

Геодетска струка има задатак да врши све послове око премеравања и снимања земљишта; она израђује и репродукује карте наше државе и њезиних поморских

зона, као и карте осталих држава за потребе војске и морнарци. Сем тога, геодетска струка обавља све остале послове и научне радове, жоји су у вези са њезиним основним задатком, и са развојем геодетске науке.

Геодетску струку чине: геодетски официри, технички чиновници војног реда са стручном техничком факултетском спремом, са вишом и са средњом стручном спремом за ову струку, чиновници грађанског реда са стручном техничком факултетском спремом, са вишом и са средњом стручном техничком спремом за ову струку и службеници грађанског реда са нижом стручном техничком спремом за ову струку.

На челу је ове струке Начелник Војног Географског Института. Он руководи пословима ове струке, стара се о њеном усавршавању и попуњавању и прати развој савремене геодетске технике.

Члан 30.

Ова се струка попуњава:

1. — Официрима са свршеном војно-геодетском школом у земљи или на страни, који на двогодишњим практичним радовима код Војног Географског Института покажу спремност за послове ове струке. Они се преводу у геодетску струку са чином и рангом који су и дотле имали.

2. — Лицима грађанског реда са свршеним, у земљи или на страни: техничким факултетом или вишом техничком школом равном факултету, која по свршетку факултета, односно школе, као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду код Војног Географског Института, буду оцењена као способна за послове ове струке. Она се постављају за нижег војно-техничког чиновника III класе геодетске струке.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са класом која одговара положајној групи коју имала у државној служби, но закључно са I нижом класом.

3. — Лицима грађанског реда са свршеном средњом стручном техничком школом са завршним испитом, равном потпуној средњој школи, која као чиновнички приправници на двогодишњем практичном раду код Војног Географског Института буду оцењена као способна за струку и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе геодетске струке.

4. — Подофицирима, са свршеном подофицирском школом, који су у чину подофицира прослужили најмање девет година и од ових најмање две године на раду у Војном Географском Институту који на једногодишњем практичном раду буду оцењени као спремни и способни за вршење административно-техничких послова у Институту и који положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе геодетске струке.

5. — Лицима грађанског реда са свршеним техничким факултетом, или са свршеном вишом техничком школом равном факултету, или са свршеном средњом техничком или другом одговарајућом средњом стручном школом равном потпуној или непотпуној средњој школи, као и лицима са другим занатлиским школама и изученим занатима примењеним у Институту. Сва ова лица примају се као службеници грађанског реда по одредбама Закона о чиновницима, а на звања која су предвиђена Законом о чиновницима и Уредбом о формацији војске.

Све остало о овој струци у погледу њене организације, попуње, пригфеме (специјализирања) официра, подофицира и лица грађанског реда за разне службе у струци, полагања испита итд. прописује се Краљевом Уредбом.

4. САНИТЕТСКА СТРУКА

Члан 31.

Санитетска је струка општа за целу народну војну силу. Њен је задатак: старање о здрављу људства увојсци и морнарици и његовом лечењу, вршење бактериолошких и апотекарско-хемијских послова, справљање лекова, чување санитетског материјала за војску и морнарицу и спровођење стручне наставе код санитетских јединица, санитетских школа и у трупи.

На челу санитетске струке је Начелник Санитетског Одељења Министарства Војске и Морнарице. Он се стара о правилном вршењу и контролисању службе санитетске струке, о снабдевању лековима и осталим санитетским и апотекарским материјалом и потребама, о попуњавању струке особљем и о његовом усавршавању, о свима санитетским јединицама, установама и школама, као и о спреми земље за рат у санитетском погледу.

Санитетска се струка дели на лекарску и апотекарску грану.

а) Лекарску грану чине: санитетски официри, лекарски помоћници и службеници грађанског реда: лекари и друга лица, стручна за послове ове гране.

б) Апотекарску грану чине: апотекарски официри и службеници грађанског реда, стручни за послове ове гране.

Члан 32.

Ова се струка попуњава:

а) **Лекарска грана:**

1. — Лицима грађанског реда, докторима медицине који као чланови Лекарске Коморе имају право праксе код нас. Они се примају у чину санитетског поручника.

2. — Санитетским помоћницима: од подофицира са свршеном подофицирском школом, који су прослужили као болничарски подофицири најмање девет година и на једногодишњој припреми код штабова, завода и установа на односним формацијама предвиђеним стручним положајима покажу спремност за вршење административних односно стручних послова и положи прописан испит за нижег санитетског помоћника IV класе.

3. — Лицима грађанског реда, докторима (докторкама) медицине, лекарима специјалистима — по прописима „Закона о лекарима” и „Закона о лекарима специјалистима”, а за места (звања) предвиђена Уредбама о формацији војске и формацији морнарице за санитетске официре, односно за лекаре чиновнике грађанског реда, као и другим лицима стручним за послове ове гране. Сва ова лица примају се као службеници грађанског реда, по одредбама Закона о чиновницима и овога Закона.

Лекари специјалисте примају се као чиновници грађанског реда са положајном групом, која одговара групи коју су имали у грађанској државној служби, а ако су били у самоуправној или контрактуалној служби, онда са оном положајном групом коју би имали по Закону о чиновницима, да су време самоуправне односно контрактуалне службе провели у државној служби грађанског реда, почев са нај-

нижом положајном групом која им припада по одредбама Закона о чиновницима, а по одбитку једне године на име приправне службе.

Лекари специјалисте слободних професија примају се по одредбама § 59. Закона о чиновницима.

Даље напредовање лекара — чиновника грађанреда по положајним групама бива по одредбама Закона о чиновницима, а на празна места (звања) предвиђена Уредбом о формацији војске за лекре — чиновнике грађанског реда.

б) Апотекарска грана

Лицима из грађанства, магистрима фармације и дипломираним хемичарима са факултетском спремом. Они се примају у чин апотекарског поручника, а ако долазе из грађанске државне службе, онда са чином, који одговара положајној групи коју су имали у грађанској државној служби, но закључно са чином капетана I класе.

Све остало о овој струци у погледу њене организације, попуне, припреме и специјализирања официра, подофицира и лица грађанског реда, полагања испита итд. прописује се Краљевом Уредбом.

У недостатку апотекарских фицира, а на места предвиђена формацијом за апотекарске официре, могу се по потреби, код војске, примити и свршени магистри фармације као чиновници грађанског реда, са положајном групом коју су имали у државној грађанској служби, а ако су били у контрактуалној служби апотекара код војске онда са оном положајном групом коју би имали по закону о чиновницима да су време контрактуалне службе без прекида провели у војсци, почев, са најнижом положајном групом која им припада по Закону о чиновницима, а по одбитку једне године на име приправне службе.

5. СУДСКА СТРУКА

Члан 33.

Задатак је судске струке: вршење војног правосуђа и правних послова у војсци и морнарици.

Судску струку чине судски официри.

Ова је струка општа за целу народну војну силу.

На челу је ове струке Начелник Судског Одељења Министарства Војске и Морнарице. Он се стара о уредном и тачном вршењу послова ове струке, као и о њеном усавршавању и попуњавању.

Члан 34.

Ова се струка попуњава:

1. — 1. Ниже активним официрима и нижим војним чиновницима војске и морнарице, који сврше правни факултет у земљи или на страни и који на једногодишњем практичном раду у војсци, а на пословима ове струке, буду оцењени као способни за струку. Они се преводе у струку, и то официри са чином и рангом који су и дотле имали а војни чиновници са чином који одговара дотичној класи и са рангом који су и дотле имали.

2. — Лицима из грађанства, дипломираним слушаоцима правног факултета у земљи, или на страни који, по одслужењу обавезног рока службе у сталном кадри и по положеном испиту за чин резервног потпоручника, као чиновнички приправници

на једногодишњем практичном раду код војске, а на пословима ове струке, буду оцењени као способни за струку. Они се примају са чином судског поручника.

6. СВЕШТЕНИЧКА СТРУКА

Члан 35.

Свештеничка је струка општа за целу народну војну силу. Њен је задатак: старање о верском неговању душе и морала и о свима верским потребама људства у војсци и морнарици.

Свештеничку струку чине:

1. — Стални војни свештеници, као војни чиновници. Они су референти за вероисповести при Министарству Војске и Морнарице, и то по један за дотичну вероисповест;

2. — Свештеници, као чиновници грађанског реда; и

3. — Хонорарни свештеници.

Референти за вероисповести при Министарству Војске и Морнарице старају се о правилном и уредном вршењу свих свештеничких верско-моралних, васпитних и обредних дужности у народној војној сили, у миру и рату, као и о попуњавању ове струке особљем у границама формације за мирно и ратно доба.

Свештеничка струка попуњава се свештеницима мирског реда у земљи, а законом признате вероисповести, који су наши држављани и који имају подобности за свештеничку службу у војсци и морнарици, а првенствено оним са факултетском спремом.

Референти за вероисповести при Министарству Војске и Морнарице, као војни чиновници, постављају се Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице. Они се постављају у ону класу, нижу или вишу, која одговара положајној групи коју су имали у државној служби, а ако нису били у државној служби, онда, према годинама парохиске (свештеничке) службе, у ону класу, нижу или вишу, у коју би могли доћи да су, почев од најниже класе, у свакој класи провели онај број година који је по одредбама овог закона предвиђен за поједине класе војних чиновника. Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога закона.

Свештеници, као чиновници грађанског реда, постављају се са оном положајном групом, коју су имали у грађанској државној служби, а ако нису били у грађанској државној служби, онда, према годинама парохиске (свештеничке) службе, а по одбитку три године на име приправне службе, са оно положајном групом, у коју би могли доћи да су, почев од најниже групе, која им припада по пропису § 45. Закона о чиновницима, прослужили у свакој онај број година који је прописан за чиновнике грађанског реда. Даље њихово унапређивање по положајним групама бива по одредбама Закона о чиновницима.

Хонорарне свештенике поставља и разрешава Министар Војске и Морнарице, који одређује и величину њиховог хонорара.

7. ВЕТЕРИНАРСКА СТРУКА

Члан 37.

Задатак је ветеринарске струке: старање о чувању здравља стоке у војсци и о њеном лечењу, вршење свих ветеринарских послова; снабдевање војске: стоком,

поткивачким алатом и материјалом, у миру и рату; као и припрема земље за рат у ветеринарском погледу.

Ветеринарску струку чине: ветеринарски официри, ветеринарски помоћници и мајстори поткивачи.

На челу је ове струке Начелник ветеринарског одељења Министарства војске и морнарице. Он се стара о правилном вршењу службе ове струке и њеном усавршавању и попуњавању.

Члан 38.

Ова се струка попуњава:

1. — Ветеринарима који су свршили ветеринарски факултет у земљи или на страни или ветеринарску школу ранга факултета и који имају право праксе код нас а испуњавају и остале услове овог Закона. Они се примају у чину ветеринарског поручника;

2. — Ветеринарским помоћницима: од подофицира са свршеном војно-ветеринарском школом, који су у чину подофицира прослужили најмање девет година и на једногодишњој припреми код војно-ветеринарских установа и трупа на ветеринарским дужностима покажу спремину и способност за вршење административних односно стручних послова и положи прописан испит за нижег ветеринарског помоћника IV класе.

3. — Поткивачима:

а) Свршеним питомцима војно-поткивачке школе, који у подофицирским чиновима прослуже најмање шест година на поткивачким дужностима и положи прописан мајсторски испит, када се постављају за војнодржавне мајсторе поткиваче, као службеници грађанског реда, по одредбама Закона о чиновницима, а према распореду звања предвиђеном истим Законом, као и Уредбом о формацији војске.

б) Поткивачима из грађанства:

Они се примају као приправници и пошто прослуже најмање три године на поткивачким дужностима код трупа и положи прописан мајсторски испит, постављају се за војно-државне мајсторе поткиваче, као службеници грађанског реда, по одредбама Закона о чиновницима, а према распореду звања предвиђеном истим Законом као и Уредбом о формацији војске.

Све остало о овој струци у погледу њене организације, попуње, устројства школа, спреме и службе марвених болничара, полагања испита итд. прописује се Краљевом Уредбом.

8. МУЗИЧКА СТРУКА

Члан 39.

Задатак је ове струке да у војсци и морнарици подмирује музичко-етичке потребе и да негује народну музичку вештину.

Музичку струку чине:

1. Капелници, као војни чиновници, и

2. Музичари.

Ова је струка општа за целу војну силу.

На челу је ове струке Референт за музику у Министарству Војске и Морнарице. Он се стара о правилном вршењу службе ове струке, о њеном усавршавању и попуњавању.

Члан 40.

Музичка се струка попуњава:

1. — Капелницима: лицима са свршеним конзерваторијумом или којом музичком школом равном конзерваторијуму код нас или на страни, као и музичарима који са најмање врло добрим успехом заврше диригентски курс наше војно-музичке школе. Сви се ови примају за нижег војног капелника IV класе ако положи и прописан испит за то, а испуњавају и остале услове овог Закона.

Капелници носе официрску униформу са ознаком чина који одговара класи у којој су; и

2. — Музичарима: питомцима који са успехом сврше нашу војно-музичку школу, као и лицима из грађанства, која, према оцени стручне пријемне комисије, имају одговарајућу музичку спремину. Музичари, који се примају из грађанства, примају се са одговарајућим класама према музичким способностима, но закључно са I нижом класом.

Музичари носе војничку униформу, са ознаком капларског и подофицирског чина, који одговара класи у којој су.

Капелници и музичари могу бити и контрактуални.

Награда контрактуалним капелницима одређује се уговором, а контрактуалним музичарима одлуком о пријему.

Контрактуални, капелници носе официрску униформу, а контрактуални музичари војничку униформу, са ознаком чина официра, односно подофицира, који одговара класи у којој би били према награди, коју по претходном ставу добијају. Одело и осталу спремину контрактуални музичари добијају бесплатно од државе.

При прелазу из контрактуалне службе у активну службу, капелници и музичари постављају се са оном класом капелника, односно музичара, коју би могли имати по овоме Закону, да су време контрактуалне службе провели у служби капелника, односно музичара, почев од најниже класе. Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

Трећи одељак ВОЈНО-ТЕРИТОРИЈАЛНА ПОДЕЛА ЗЕМЉЕ

Члан 41.

У војно-територијалном погледу земља се дели на армиске области, а ове на дивизиске; дивизиске се области деле на војне округе, који се деле на војне срезове.

Колико ће бити армиских и дивизиских области, војних округа и војних срезова, као и све остало по овоме, прописује се Уредбом о формацији војске.

Четврти одељак СТАЛНИ КАДАР

а) Редови

1. Обавеза служења у сталном кадру

Члан 42.

Служба у сталном кадру почиње начелно у оној календарској години, у којој регрут навршује 21 годину живота и траје две године.

Чланови Сокола Краљевине Југославије служе три месеца мање од одређеног рока по првом ставу, ако испуњавају и остале прописане услове.

Министар Војске и Морнарице, по нарочитој потреби, може наредити, да читава класа регрута, или један њен део, ступи у кадар у оној календарској години, у којој навршује 20. годину живота, као што може, у случају потребе, наредити и ступање после навршене 21. па све до навршене 25. године живота.

Дан ступања регрута у стални кадар одређује Министар Војске и Морнарице.

Рок службе у сталном кадру рачуна се од дана када регрут ступи у команду сталног кадра.

Члан 43.

Младић способан за службу у војсци односно у морнарици, који жели ступити добровољно раније у стални кадар, може ступити већ после навршене 18 године старости, али само по дозволи родитеља или старатеља. Он служи пун рок у кадру, без обзира на његово имовно и задружно стање, а упућује се у кадар са осталим регрутима дотичног рода војске односно у морнарицу или у време које одреди Министар Војске и Морнарице.

Члан 44.

Она лица која су постала или постану држављани Краљевине Југославије, а нису навршила двадесет пету годину, обавезна су одслужити прописани рок у сталном кадру, ако су за службу способна и ако нису у држави, из које су дошла, одслужила рок у сталном кадру; иначе се уписују у Оперативну, односно Резервну војску, према годинама старости.

Члан 45.

Ко избегне службу у сталном кадру служиће три године ако се ухвати до навршене своје 40. године старости. Од дана када је требао ступити у кадар, па док не ступи на службу, од његовог имања или прихода наплаћује се војница по одредбама овога Закона.

Југословенски држављани, који су отсељени и настањени у ма којој страни држави стално или привремено или су тамо припођени, неће се сматрати да избегавају службу у сталном кадру, ако се у времену њиховог регрутовања па најдаље до навршене 27 године старости јаве нашим војним односно дипломатско-консуларним претставницима у дотичној држави и даду изјаву, да су као југословенски држављани и војни обвезници, спремни, да се у случају мобилизације као и случају рата одазову позиву југословенских државних власти и поступе по њиховом наређењу. Лица која буду учинила овакву изјаву сматраће се да су регулисали своју војну обавезу и уколико се до навршене своје 27 године старости не врате из исељеништва у Отаџбину на стално или привремено становање ослобођавају се за време мира службе у кадру. Ближе одредбе о поступку у оваквим случајевима прописује Министар војске и морнарице. На случај мобилизације и рата, сва ова лица дужна су да се одмах врате у Отаџбину и пријаве својим командама, ако и даље подлеже обавези службе по одредбама овога Закона и ако су способна за службу у војсци. Она од ових лица, која то не ураде, као и она, која до навршене 25. године њихове старости не регулишу своју војну обавезу код наших тамошњих војних односно цивилних претставника, сматраће се да су избегла регрутовање и ступање у кадар и као таква подлежаће плаћању војнице по одредбама првог става овога члана.

Лица поменута у претходном ставу могу ради својих послова долазити у Отаџбину сваке треће године и пробављати до шест месеци, а да за то време не буду подвргнута служењу у кадру; али, ако се баве дуже време, као и ако се из исељеништва врате у Отаџбину на стално или привремено становање, а способна су за војну службу, служиће и то:

1. — Сва лица, која се врате до навршене 27. године старости рок који им по Закону припада;

2. — Сва лица, која се врате после навршене 27. године па до навршене 32. године старости рок од девет месеци, ако у том времену према задружним околностима буду подлежала кадровској служби, и

3. — Сва она лица, која се врате после навршене 32. године старости неће служити кадар, већ ће се уписати, као обвезници, у Оперативну Војску.

Као обвезници Оперативне Војске распоредиће се и она одсељена лица по другом ставу овога члана Закона, која се до навршене 32. године старости не буду вратила у Отаџбину на стално становање.

Одредбе овога члана Закона не односе се на ђаке којима је одложена служба у кадру ради школовања.

Сва поменута лица у овоме члану Закона, а наши држављани, која добровољно ступе у војску стране државе, у коју су се стално или привремено настанили или одселили а без одобрења Претседника Министарског Савета, па ово буде утврђено од наших војних или цивилних претставника у дотичној држави, онда самим тим губе држављанство и престају бити наши поданици.

За одлазак у иностранство на стално или привремено бављење дуже од шест месеци не смеју се издавати путне исправе младићима, који у дотичној календарској години навршавају 18 година старости и све дотле док не одслуже свој обавезни рок у кадру, или док не регулишу своју војну обавезу. Дозволе за одлазак на краће бављење, по специјалном послу и потреби, могу се издавати само по одобрењу Министра Војске и Морнарице.

Члан 46.

Војник или морнар који побегне из сталног кадра, кад се ухвати, поред казне предвиђене Војно-кривичним закоником, дослужује у кадру онолико времена колико је провео у бегству.

Не рачуна се у службу у сталном кадру, те се има дослужити, и време које војник проведе у затвору по судској осуди, као и време које проведе у притвору за време редовне кривичне истраге и под судом, ако се нађе да је оптужени крив и извршном пресудом за лреступно дело које по закону повлачи притвор или за злочино дело буде осуђен, или ослобођен казне из недостатка довољних доказа.

Амнестија кривичних дела повлачи ослобођење од дослужења времена означеног у првом и другом ставу, а у случају опроштаја издржавања казне има се дослужити време стварно проведено у затвору, односно притвору, пре помиловања.

Члан 47.

Нико не може бити државни, самоуправни или општински чиновник, нити постати ђакон, свештеник, монах или уопште духовно лице, нити отпочети радити ма какав посао на своје име, за који се тражи одобрење од државне или самоуправне власти, ако, после навршене 21. године, односно по завршетку школовања по

одредбама члана 49. овога Закона, није отслужио у сталном кадру обавезни рок, осим ако је по одредбама овог Закона стално или привремено ослобођен од службе у кадру.

За пријем у поменуте службе или за добијање одобрења за ма какав јаван рад на своје име, мора се поднети војничка исправа о отслужењу рока у сталном кадру или уверење да је од службе у сталном кадру ослобођен, а ко подлежи плаћању војнице онда и уверење да је ова плаћена.

За лица, која нису навршила 21. годину не важе одредбе овога члана у погледу вођења самосталних послова.

Члан 48.

Регрут, који као привремено неспособан добије државну службу па до навршене 27. године буде оглашен за способног за војну службу, дужан је да одслужи прописан рок у сталном кадру, ради чега се мора отпустити из државне службе, док свој рок не одслужи. По отслужењу обавезног рока и по отпусту из кадра ова лица имају првенство на пријем односно на повраћај у државну службу.

Регрут, који као привремено неспособан добије по законским прописима духовно звање, па по одредбама првог става овог члана Закона буде оглашен за способног за војну службу, одслужује свој обавезни рок у сталном кадру у војним болницама.

2. СКРАЋИВАЊЕ РОКА У СТАЛНОМ КАДРУ И ОСЛОБОЂАВАЊЕ

Члан 49.

Изузетно од члана 42. овога Закона рок службе у сталном кадру скраћује се:

а) Регрутима ђацима

1. — Регруту-ђаку, који у земљи или на страни, сврши факултет, или коју вишу школу ранга факултета, или најмање средњу школу са положеним испитом зрелости, или коју стручну школу скраћује се рок службе у сталном кадру на дванаест месеци ако у томе року положи прописан испит за резервног потпоручника, односно за резервног нижег војног чиновника IV класе. Регрут-ђак, који положи овај испит, производи се у чин резервног поднаредника при отпусту из кадра, а у чин резервног наредника наредне године и пре позива на важбу по члану 129. овога Закона. Ко не положи овај испит, служи 18 месеци, а регрут-ђак члан Сокола Краљевине Југославије, 45 дана мање, ако испуњава и остале прописане услове.

Од овога се изузимају они регрути-ђаци који по своме владању у грађанству не заслужују да постану резервни официри, односно резервни војни чиновници. Они служе пун рок од 18 месеци.

Ђаци, војно-државни питомци служе девет месеци и нису обавезни да полагају испит за резервног потпоручника, односно за резервног нижег војног чиновника IV класе.

2. — Регруту-ђаку са непотпуном средњом школом, који сврши најмање шест разреда гимназије или реалке или овима равних школа, скраћује се рок службе у сталном кадру на дванаест месеци, ако у томе року положи испит за резервног наредника у роду војске у коме је на одслужењу рока. Регрут-ђак, који положи овај испит, производи се у чин резервног поднаредника при отпусту из кадра. Ко не положи овај испит, служи 18 месеци, а регрут-ђак члан Сокола Краљевине Југославије, 45 дана мање, ако испуњава и остале прописане услове.

3. — Богослови са свршеним факултетом, односно богословијом, или којом верском школом признате вероисповести а равном богословији, који ће се доцније примити свештеничке службе, служе дванаест месеци у болничарима. Но ако за четири године по свршетку школе, или за две године по одслужењу рока од дванаест месеци у сталном кадру, не приме свештенички чин, дужни су дослужити до пуног рока од 18 месеци у роду војске, где се према способностима одреде.

4. — Ђаци осталих нижих верских и монашких школа служе онај рок, који им према задружном и имовном стању припада, и то они који до времена успособљења за службу не приме свештенички односно монашки чин, служиће свој рок у родовима војске, према својим способностима, а они, који до тог времена приме свештенички односно монашки чин, служиће свој законски рок у војним болницама.

Сви ђаци из тачке 1, 2, 3 и 4 овога члана, могу, но само по дозволи родитеља или старатеља, ступити и раније у стални кадар на одслужење свога рока са навршеном 18 годином старости, ако у том времену имају услова за ђачки рок.

б) Осталим регрутима:

1. — У задругама (породицама), где има више мушких задругара, првенац регрут служи скраћени рок осамнаест месеци ако у задрузи (породици) има живог оца (стрица или деду) испод 60 година живота, а нема млађег брата, нити задруга (породица) има кога другог мушког члана са најмање пуних 17 година старости. Следећа два способна задругара по реду служе пун рок, и тако наизменце редом. Но ако у оваквим задругама (породицама) регрут првенац има млађег брата, или задруга (породица) има кога мушког члана са најмање пуних 17 година старости, онда регрут, као првенац, и његов следећи задругар по реду служе пун рок, а трећи после њих по реду скраћени рок од осамнаест месеци, и тако наизменце редом. У задругама (породицама), где уопште нема оца (стрица или деде), или их има али су стари преко 60 година, првенац регрут служи скраћен рок од осамнаест месеци ако има млађег брата или ако задруга (породица) има кога другог мушког члана са најмање пуних 17 година живота. Следећа два задругара по реду служе тада пун рок и тако наизменце редом. Задругари, који су одслужили пун рок у сталном кадру па умрли у задрузи, утицаће на скраћење рока млађим задругарима.

Ђаци уопште, док су још у школи и док нису одслужили свој рок у сталном кадру, не рачунају се у задругаре. По свршетку или напуштању школе и по одслужењу свог кадровског рока, рачунаће се и они у задругаре, ако од задруге нису у законском року и законитим путем одељени. Њихова служба у кадру утицаће на одређивање рока следећим задругарима, на тај начин, што ће се рок од дванаест месеци рачунати као скраћен, а рок од осамнаест месеци као пун.

Исто тако у задругаре не рачунају се ни питомци војних школа, док су у школи; а по завршеној школи, као официри, односно као подофицири, рачунаће се у задругаре само ако се од задруге у законском року и законским путем нису одделили, а сматраће се као задругари са одслуженим пуним роком службе у сталном кадру.

2. — Регруту, који у задрузи (породици) нема ни једног мушког задругара способног за рад или привређивање, скраћује се рок службе у сталном кадру на осамнаест месеци, ако дотична задруга (породица) плаћа годишње више од 120 динара непосредног пореза.

3. — Самохранима или самцима, који су наследили какво земљорадничко имање које морају лично обрађивати, односно који су наследили радњу коју морају лично водити, скраћује се рок службе у сталном кадру на осамнаест месеци.

4. — Онима, којима у рату погину или умру на војној дужности два или више задругара, скраћује се рок службе у сталном кадру на осамнајест месеци. Ово важи за оног регрута који се после рата регрутује из такве заздруге, а први је као способан по реду за пун рок службе у кадру према одредбама овога члана Закона.

Ово право преноси се под истим условима на следећег задругара по реду службе, ако је задругар испред њега, који треба да се користи овим правом, стално неспособан.

Ова одредба важи и за ратове 1912—1920 године, закључно са 1938 годином.

5. — Регрутима регрутованим на пун рок службе, којима би се у току њихове службе у кадру или у времену до њихове навршене 25 године живота (ако дотле још нису из оправданих разлога упућени у стални кадар) променило задружно и имовно стање, те имају услова из овог члана Закона за скраћени рок службе у сталном кадру, одредиће се рок од осамнајест месеци; обратно овоме, регрутима регрутованим на скраћени рок од осамнајест месеци, којима се поправи задружно и имовно стање за време док служе у сталном кадру, односно до њихове навршене 25 године живота (ако дотле нису упућени у стални кадар), рок се повишава према одредбама овога Закона.

6. — Регрутима регрутованим на пун рок за ваздухопловство, који су пре ступања у кадар добили сведоцбу о свршеној основној пилотажи код нас или на страни, а који у времену од 12 месеци службе у кадру покажу спреме и способности и испуне услове за звање дипломираног пилота (хидропилота), скраћује се рок службе у сталном кадру на осамнајест месеци.

7. — Регрути, чланови Сокола Краљевине Југославије, регрутовани на скраћени рок службе у сталном кадру по одредбама тачке 1, 2, 3, 4, 5 и 6 под б) овога члана Закона, служе 45 дана мање од одређеног им рока, ако испуњавају и остале прописане услове.

Од службе у сталном кадру ослобођавају се:

а) стално неспособни;

б) привремено неспособни, који до навршене 27 године живота не постану способни, и

в) једини храниоци неспособних задругара, који остану у том својству и по навршеној својој 27 години живота.

Као једини храниоци сматрају се регрути оних задруга (породица), које се издржавају искључиво од личног рада и зараде регрутове, а плаћају мање од 120 динара годишње непосредног пореза и у којима не постоји ниједан задругар способан за рад и привређивање, нити такав који ужива пензију или другу какву помоћ од државе или ма какав други сталан приход довољан за издржавање задруге (породице).

У неспособне задругаре рачунају се мушки чланови испод навршених 17 и преко навршених 60 година

живота, деца уопште и женскиње испод 18 и преко 45 година живота, као и уопште сви задругари, без обзира на године живота, који на специјалном лекарском прегледу буду оцењени за неспособне за рад и привређивање. Жена са најмање двоје ситне деце рачуна се такође у неспособне задругаре, без обзира на њене године живота.

Но као једини хранилац уопште неће се рачунати:

1. — Онај који би се после регрутовања односно успособљења, а пре ступања у кадар, издвојио из задруге и оженио, па тиме постао једини хранилац жене и деце; и

2. — Ђак, који по одредбама члана 49 овога Закона има да одслужи ђачки рок у сталном кадру.

Члан 51.

Војник, односно морнар, отпушта се из сталног кадра и пре одслужења одређеног му рока:

а) Кад постане стално неспособан за службу у војсци односно у морнарици;

б) Кад постане привремено неспособан за службу у војсци односно у морнарици, с тим, да се накнадно позове на дослужење рока у сталном кадру, ако до навршене 27 године старости постане способан за војну службу. Младићи, који на прегледу и у 27 години свога живота буду нађени као привремено неспособни за службу у сталном кадру, прегледају се још у 31 години, па ако се нађу тада за способне, увршћују се у Оперативну Војску, односно у Оперативну Морнарицу, а ако се ни до тада нису успособили, ослобођавају се сасвим личне обавезе у војсци, односно у морнарици.

Оцена способности врши се према Краљевој Уредби.

Стална и привремена неспособност утврђује се специјалним лекарским прегледом.

в) Који буду осуђени на робију или затвор са губитком часних права за свагда, као и они који буду осуђени на робију или затвор, па казну не би могли издржати или повратити часна права ни до навршене своје 27 године старости. Овако осуђени отпуштају се из кадра кад казна постане извршна; и

г) Регрути, код којих би се у току њихове службе у кадру задружно и имовно стање погоршало, те као једини храниоци имају по овоме Закону услова да се ослободе службе у сталном кадру.

3. ОДЛАГАЊЕ СЛУЖБЕ У СТАЛНОМ КАДРУ

Члан 52.

Служба у сталном кадру може се регруту одложити у овим случвјевима:

а) Ако је регрут редован ђак које државне или повлашћене школе у земљи или на страни, која у смислу члана 49 овог Закона даје права на ђачки рок, или свршава прописане школе и спрему кандидата за официра трговачке односно речне пловидбе, па га регрутовање затече у току школовања и моли да му се служба у сталном кадру одложи ради довршења школовања. Ово одлагање може бити најдаље до његове навршене 27 године старости а војно-државном питомцу до завршетка школовања.

Министар Војске и Морнарице може одложити службу у сталном кадру и другим регрутима, по њиховим молбама, у изузетним и нарочито оправданим случајевима. Но ово одлагање за регруте са обичним условима не може бити после њихове навршене 25 године живота;

б) Ако у истој задрузи или породици, која заједно живи, поред регрута има само још један за рад способан задругар, који се већ налази на служби у сталном кадру, онда се регруту одлаже служба док његов задругар не одслужи обавезни рок у кадру односно док се не отпусти из сталног кадра;

в) Ако се из једне задруге или породице, која заједно живи, упућују исте године на службу у стални кадар два или више регрута, и ако задруга или породица изјави жељу да сви не служе једновремено, служба у сталном кадру одлаже се половини

броја регрута док друга половина не одслужи, ако је број регрута паран; а ако је број регрута непаран, онда се упућује на службу у кадар половина више један, а осталима се одлаже служба док први не одслужи;

г) Ако регрут издржава судску осуду, одлаже му се служба у сталном кадру до издржане казне или помиловања, односно до трајања губитка часних права. Но ако је овакав регрут навршио 27 година старости а казну до тог времена не издржи или не поврати часна права, неће се упућивати на службу у стални кадар, већ употребити на службе по члану 7 овог Закона, а по издржању казне или повратку часних права уписати у обвезнике Оперативне односно Резервне Војске, према годинама старости;

д) Ако је регрут задругар нестао у рату и за његову се судбину не зна, а регрут се услед тога налази у положају храниоца задруге, одлаже му се служба до навршене његове 27 године старости, па ако се дотле стање не измени, регрут се не упућује на службу у стални кадар, већ одмах уписује и распоређује као обвезник Оперативне Војске; и

ђ) Ако се према члану 45 овог Закона нареди позив у кадар и регрута који живи ван Отаџбине, може се таквом регруту, на његову молбу, одложити служба у сталном кадру, и то најдаље до навршене његове 25 године старости, ако живи стално или привремено у Европи (сем земаља у нашем непосредном суседству) а најдаље до навршене 27 године старости, ако живи стално или привремено у Прекоморским Земљама.

4. РЕГРУТОВАЊЕ

Члан 53.

Регрутовањем се врши: пописивање и преглед младића за службу у сталном кадру, одређивање рокова службе у сталном кадру и категорисање за поједине родове војске и за морнарицу.

Регрутовању подлеже сви младићи који у календарској години, у којој се оно врши, навршују 20 годину старости. Али Министар Војске и Морнарице може, по нарочитој потреби, наредити, да се регрутовању подвргну и они младићи, који у дотичној календарској години навршују 19 годину старости.

Регрутовање врше сваке године нарочито одређене комисије, а врши се према Правилу које прописује Министар Војске и Морнарице.

За одређивање рока службе у сталном кадру као основ служи задружно и имовно стање регрута. У задругу регрута рачунају се сви мушки и женски задругари.

Од мушких задругара за одељеног сматра се само онај задругар, за кога се докаже, да је законитим путем одељен од задруге на пет година пре регрутовања, односно успособљења регрута. Тако исто, као одељен сматра се и онај задругар, који оде у иностранство, па се за 20 година не врати, а надлежне власти потврде да са задругом за све то време не одржава везу нити је материјално помаже.

Код задруга, које немају никакво имање, сматра се за одељеног онај задругар, за кога надлежне општинске власти потврде да живи од осталих одвојено и да с ранијом задругом нема никакве везе на пет година пре регрутовања нити је за ово време материјално помагао.

Сам регрут сматраће се за одељеног од своје задруге само у случају, ако је та деоба законитим путем извршена на пет година пре његовог регрутовања или успособљења.

Регрут, пасторак свога очуха, сматра се као његов задругар само ако је од свог очуха законитим путем усињен, без обзира на време кад је то усиновљење извршено. Остали усињеници, не пасторци, сматраће се као задругари само ако је ово усиновљење извршено на пет година пре регрутовања или успособљавања регрута,

Имовно стање цени се према величини годишњег непосредног пореза. У непосредни порез рачуна се само основни порез на: земљиште, зграду, радњу, занимање, капитал, плату и пензију, без допунског пореза, пореза на пословни обрт и без војнице.

Порез који потиче од регрутовог рада или зараде не узима се у обзир.

Способност појединих задругара за рад и привређивање цени се с погледом на њихово редовно занимање.

Члан 54.

Молбе регрута за скраћење рока и за ослобођење службе у кадру, као и жалбе по свима случајевима који су у вези са регрутовањем, подносе се надлежном команданту војног округа најдаље у року од три месеца од дана извршеног регрутовања, односно од дана саопштења решења.

Молбе регрута за одлагање службе у кадру, као и жалбе по овима, подносе се надлежном команданту војног округа у року од шест месеци од дана извршеног регрутовања, а изузетно и у оправданим случајевима најдаље у року од 15 дана по саопштењу позива за упућивање у кадар, односно од дана када је наступио узрок молби или жалби.

Молбе и жалбе поднете после одређеног рока у првом и другом ставу овога члана сматраће се као неблаговремено и неће се узимати у поступак. Но ово не искључује исправку погрешног рада од стране војних власти по званичној дужности.

Решења по свима предметима из првог и другог става овог члана Закона доносе у првом реду надлежни команданти дивизиских области, сем случаја где је то право, по одредбама овога Закона, остављено самом Министру Војске и Морнарице.

При упућивању у стални кадар регрути се сами издржавају док не стигну у команду војног округа; сиромашне издржава општина. Даље њихово издржавање око упућивања у одређене команде пада на терет државе.

Путовање регрута железницом и лађом до команде војног округа и даље до команде у коју се упућују пада на терет државе. Тако исто, при отпуста из сталног кадра путовање железницом и лађом од команде до куће о државном је трошку.

За регруте који живе стално или привремено у Европи, путовање од границе наше државе до доласка у команду и ради повратка од команде до наше границе, пада на терет државе, а остало на њихов трошак, но под условом, ако се ради одслужења обавезног рока враћају у Отаџбину у времену, када су према члану 42 овог Закона обавезни да ступе у стални кадар на одслужење свога рока.

За регруте који живе стално ван Европе у Прекоморским Земљама, путовање ради доласка у команду и ради повратка кући, по одслужењу обавезног рока, пада на терет државе ако се позову у кадар на одслужење рока по одредбама другог става члана 45 овог Закона. За све остале, који не буду позвати по одлуци Министра Војске и Морнарице, већ се сами добровољно враћају у Отаџбину и пријављују за ступање у кадар, путовање пада на њихов трошак.

О начину превоза и издржавању регрута и обвезника који живе и уностранству, а који се на случај мобилизације и рата имају вратити у Отаџбину по одредбама члана

45 овог Закона решава Претседник Министарског Савета на предлог Министра Војске и Морнарице.

Све остало око позива и упућивања регрута у стални кадар прописује Министар Војске и Морнарице.

Члан 56.

За све младиће који подлеже регрутовању, као и за све регруте који се прикривају и избегавају војну обавезу, одговорне су и старешине њихових задругапородица, послодавци и месне општинске власти.

Сви су ови дужни да такве младитће пронађу, пријаве и упуте у њихову команду војног округа у ниже означеном року:

1. — Младиће који се регрутују: до последњег дана регрутовања у њиховој општини или најдаље за 15 дана после завршеног регрутовања у истој години.

2. — Регруте који се упућују на службу у стални кадар: најдаље за 15 дана после одређеног дана за ступање у кадар.

Овако су исто дужни поступити старешине задруга-породица, послодавци и месне општинске власти и за војнике сталног кадра односно обавезнике кад побегну из команде својој кући, У овом случају старешина задруге-породице дужан је да ово учини у року од 24 часа, а кмет и претседник општине најдаље у року од пет дана од времена, када војник односно обвезник, дође својој кући. Ако војник, односно обвезник, побегне у које друго место, а не у место свог сталног становања, ову исту дужност имају старешине задругепородице, послодавци и општинске власти места где се бегунац бави.

У свима напред поменути случајевима, ако одговорна лица покажу нехат, или се ислеђењем докаже да су помагала да се овакав регрут прикрије, или су нарочито отежавала или ометала да се регрут односно младић пронађе и упуте у команду, или то буду радила са војним бегунцем и војним обвезником уопште, казниће се у миру затвором од десет до тридесет дана или одговарајућом новчаном казном, рачунајући за један дан затвора 100 динара. Ове казне изриче командант дивизиске области. Новчана казна иде у корист Ремонтско-коморског фонда. Противу изречене казне кажњени се може жалити у року од 15 дана надлежном команданту армиске области, чије је решење извршно.

У колико буде кривице у појединим конкретним случајевима до органа управних и других власти, пред

мети кривице достављају се надлежном министру ради даљег законског поступка према кривцима.

За наговарање војника на бегство и потпомагање у овоме, поменута лица одговараће по одредбама Војног кривичног законика и одредбама Кривичног Законика. Овако ће исто одговарати и у случају, ако би поступци наведених прелазили у тежи род кривице.

За време мобилизације и рата, сва поменута лица и власти подлеже одговорности према одредбама Војног кривичног законика.

Члан 57.

Каплари и редови (морнари) на одслужењу рока у сталном кадру пуштају се у редовном стању на одсуство, и то тек по истеку шест месеци од дана ступања у кадар, сем случаја смрти у породици или какве особите и неодложне потребе. Ове

особите и неодложне потребе цене и одсуство одобравају надлежни команданти дивизиских области односно старешине њиховог ранга. Колико ће се дана војник, односно морнар, пустити на нтсуство за све време служења у сталном кадру, одређује надлежни старешина, према томе какав је војник, на коме је року и каквог је имовног стања, но с тим, да одсуство не може бити краће од 15 ни дуже од 30 дана за све време служења у сталном кадру. Ово одсуство, у означеним границама, може се искористити одједном или у више пута.

Према потреби, Министар Војске и Морнарице, кад нађе за нужно и корисно, у интересу штедње или и

иначе, може наредити, да се каплари и редови (морнари) за време служења рока службе у, сталном кадру пуштају и на дуже одсуство.

Сваком каплару, војнику и морнару припада за одлазак кући и повратак у команду бесплатна возња на железници али само за једно одсуство за све време његовог служења у сталном кадру.

За питомце војних Академија, ђаке у школама I курсевима за резервне официре, питомце подофицирских и других сличних школа, важе прописи о уређењу тих школа, а за чланове Сокола Краљевине Југославије специјални прописи о томе.

б) СТАРЕШИНЕ У СТАЛНОМ КАДРУ

I чиновни

Члан 58.

A. СТАРЕШИНСКИ СУ ЧИНОВИ У ГЛАВНИМ РОДОВИМА ВОЈСКЕ

1. — Каплар,	}	Подофицири
2. — Поднаредник, II и I класе.		
3. — Наредник, II и I класе. }		
4. — Наредник водник III, II и I класе.		
5. — Потпоручник,	}	Нижи официри
6. — Поручник }		
7. — Капетан II класе,		
8. — Капетан I класе,		
9. — Мајор,	}	Виши официри
10. — Потпуковник, }		
11. — Пуковник,		
12. — Бригадни ђенерал,	}	Ђенералитет
13. — Дивизиски ђенерал, }		
14. — Армиски ђенерал,		
15. — Војвода,		

Чиновни до бригадног ђенерала закључно воде се по родовима војске (пешадиски потпоручник, артилериски капетан I. класе, коњички мајор, инжињерски пуковник,

пешадиски бригадни ђенерал, ђенералштабни коњички бригадни ђенерал); остали чинови: дивизиски ђенерал, армиски ђенерал и војвода су општи за све родове војске.

Члан 59.

Б) СТАРЕШИНСКИ СУ ЧИНОВИ У ПОМОЋНИМ РОДОВИМА ВОЈСКЕ И СТРУКАМА

а) Капларски за помоћне родове војске са додатком назива јединице помоћног рода војске односно струке: пиротехнички, барутански, аутомобилски возарски, болничарски, економски, каплар итд.

б) Подофицирски по тачкама 2, 3 и 4 члана 58 овога Закона: за ветеринарску струку и за помоћне родове војске са додатком назива дотичне струке — јединице: ветеринарски, поткивачки поднаредник II класе; пиротехнички, аутомобилски, возарски, болничарски, економски наредник I класе итд.

в) Нижи и виши официрски чинови по тачкама 5—11 члана 58 овог Закона: за аутомобилске јединице и за струке са додатком назива дотичног помоћног рода војске односно струке: аутомобилски поручник, санитарски поручник, артилериско-технички капетан I класе, инжињерско-технички мајор, ваздухопловно-технички пуковник, ваздухопловни инжињер-пуковник, инжињер-потпуковник, ђенералштабни мајор, ђенералштабни бригадни ђенерал итд.

г) У аутомобилским јединицама постоје и стручни нижи и виши официри са чиновима по тачци 5, 6, 8, 9 и 10 члана 58, напр.: стручни аутомобилски поручник.

д) Ђенералски су чинови у струкама:

1. Бригадни ђенерал дотичне струке, на пр.: ђенералштабни бригадни ђенерал, санитарски бригадни ђенерал, артилериско-технички бригадни ђенерал, ваздухопловни инжињер-ђенерал, инжињер-ђенерал.

Ваздухопловни инжињер-ђенерал и инжињер-ђенерал су бригадног ранга.

2. Ђенерал дотичне струке, на пр.: инжињерско-технички ђенерал, интендантски ђенерал, ваздухопловно-технички ђенерал, геодетски ђенерал итд.

Овај чин је дивизиског ранга.

II РАНГ

Члан 60.

Ранг је саставни део чина. Он се стиче стварним служењем у активној служби. Ранг одређује старешински однос официра и подофицира једног истог чина.

Официри који су свршили или сврше Вишу Школу Војне Академије, односно Вишу Школу Интендантске Академије, или овима равне школе на страни, долазе по рангу на чело своје класе са Ниже Школе, а они који заврше припрему у Главном Ђенералштабу и буду преведени у ђенералштабну струку, долазе на чело другова своје класе са Ниже Школе а који су свршили Вишу Школу Војне Академије. Између себе задржавају ранг са Ниже Школе Војне Академије.

Официрима, примљеним у активну службу из грађанства или из резерве, рачуна се ранг од дана указа о пријему, односно од дана указа о активирању.

За активне официре води се у Министарству Војске и Морнарице општа и стручна ранглиста.

За подофицире воде се посебне стручне ранглисте по родовима и струкама.

Члан 61.

Ако се административним или судским путем утврди да је официр односно подофицир заостао од унапређења без своје кривице, он ће одмах бити унапређен, и то са рангом који би му припадао да је на време унапређен са својим друговима и са свима правима, која су са овим чином и рангом скопчана, као да је стварно прослужио у вишем чину, но без материјалних накнада.

III КАПЛАРИ

Члан 62

Капларски чин постоји у свима главним и помоћним родовима војске и у струкама, према члану 58 и 59 овога Закона, и то како у сталном кадру, тако и у резерви.

За унапређење у чин каплара треба редов да одслужи шест месеци у кадру и да успешно сврши приправничку школу, односно у ваздухопловству одговарајућу школу.

Од ових услова за унапређење у чин каплара изузимају се питомци војних школа и ђаци на одслужењу ђачког рока, за које у овоме погледу важе прописи о уређењу дотичних школа, као и редови стручњаци за разне службе код појединих команда, јединица и установа, који се унапређују по специјалним условима које прописује Министар Војске и Морнарице.

Право унапређивања у чин каплара има командант батаљона и претпостављене старешине њему равног положаја.

Каплар губи чин по судској осуди за казну преко три месеца строгог затвора или затвора.

IV ПОДОФИЦИРИ

А) Попуњавање подофицирима

Члан 63.

Подофицирски чинови постоје у свима главним и помоћним родовима војске и струкама према члану 58 и 59 овога Закона, и то како у сталном кадру, тако и у резерви. Подофицирски се чинови називају по дотичном роду војске односно струци.

Члан 64.

Подофицири се добијају из трупе и из подофицирских школа дотичног рода војске и струке.

Б) Унапређивање подофицира

Члан 65.

Унапређење подофицира у следеће чинове врши се по старешинству, одвојено по родовима војске и струкама, на празна формацијска места с тим да испуњавају следеће услове:

а) Опште:

1. — Да има препоручљиве оцене и то: у садањем чину за последње две календарске године, а за виши наредни чин најмање за последњу календарску годину и препоручљиве податке за оцену у години у којој се врши унапређење.

2. — Да у времену када стиче право на унапређење није под редовном кривичном истрагом или под судом, а исто тако да није под претходном кривичном истрагом за кривична дела која повлаче за собом казну лишења слободе већу од две године дана.

1. — Да за последњу годину није судски кажњен, рачунајући од дана када је пресуда постала извршна.

б) Посебни услови:

1. — За поднаредника II класе да је прослужио најмање 6 месеци као каплар, да је успешно вршио службу и да је са успехом свршио подофицирску школу или школу у команди, а у помоћним родовима војске и струкама, које ове школе немају, да је положио прописан испит.

2. — За поднаредника I класе: да је у чину поднаредника II класе са успехом прослужио најмање 3 год.

3. — За наредника II класе: да је у чину поднаредника I класе са успехом прослужио најмање 3 године и положио прописан испит.

4. — За наредника I класе: да је у чину наредника II класе са успехом прослужио најмање 4 године, од којих најмање 2 године у строју односно у струкама на одговарајућој стручној служби.

5. — За водника III класе: да је у чину наредника I класе са успехом прослужио најмање 4 године, од којих најмање 2 године у трупи и да је положио прописан испит.

6. — За водника II класе: да је у чину водника III класе са успехом прослужио најмање 5 година.

7. — За водника I класе: да је у чину водника II класе са успехом прослужио најмање 5 година.

Од прописаних рокова за подофицирске чиновне изузимају се питомци војних школа, као и војници који служе ђачки рок. Они добивају ове чиновне према прописима о уређењу дотичних школа.

Време, које подофицир као државни питамац проведе на школовању, у земљи или на страни, или на специјалној служби у иностранству, рачуна се као служба у трупи.

Члан 66.

Музичара има шест класа: три ниже и три више.

Општи услови за унапређење подофицира из члана 65. овога Закона важе и за унапређење музичара.

Посебни су услови:

1. — За нижег музичара III класе: да је успешно завршио војно-музичку школу, да је навршио 18 година живота и да је положио заклетву.

2. — За нижег музичара II класе: да је успешно прослужио као нижи музичар III класе најмање годину дана.

3. — За нижег музичара I класе: да је успешно прослужио као нижи музичар II класе најмање три године.

4. — За вишег музичара III класе: да је успешно прослужио као нижи музичар I класе најмање шест година и да је положио прописан испит.

5. — За вишег музичара II класе: да је успешно прослужио као виши музичар III класе најмање четири године.

6. — За вишег музичара I класе: да је успешно прослужио као виши музичар II класе најмање четири године.

Поједине класе музичара одговарају чиновима каплара и подофицира по члану 58. овога Закона и то: III нижа класа одговара чину каплара, II нижа класа чину поднаредника, I нижа класа чину наредника, III виша чину наредника водника III класе, II виша чину наредника водника II класе, и I виша класа чину наредника водника I класе. Музичари појединих класа носе ознаке одговарајућег чина дотичног рода војске.

Члан 67.

Код војске и морнарице постоје и значари. Они се добијају из трупе и превођењем музичара који за то изјаве жељу. Имају старешинске чиновне по одредбама тачке 1., 2., 3. и 4. члана 58. овога Закона, са додатком: каплар-значар, наредник-значар итд. и на њих се имају применити све одредбе овога Закона прописане за подофицире.

Унапређивање значара у капларске и подофицирске чиновне бива по одредбама члана 62. и 65. овога Закона, а по положеном прописаном стручном испиту за чин каплара, поднаредника, односно за наредника-значара.

Превођење музичара у капларе и подофицире-значаре бива без испита, и то са чином који одговара класи музичара у којој су били при превођењу. Превођење музичара у подофицире-значаре врши Министар Војске и Морнарице.

Члан 68.

У жандармерији и Граничној Трупи постоје, као и у родовима војске, капларски и подофицирски чиновни, са називом дотичне категорије трупе, на пр.: жандармериски каплар, граничарски поднаредник итд.

Унапређивање у подофицирске чиновне код Жандармерије и Граничне трупе бива по прописима специјалних закона који важе за ове трупе, а полагање испита за њих бива према програму и правилима које прописује Министар Војске и Морнарице са надлежним министрима.

Члан 69.

Право унапређивања у чин поднаредника има кокадант пука и претпостављене старешине њему равног положаја.

Право унапређивања у чин наредника има командант дивизије, односно командант дивизиске области, односно претпостављени старешина положаја равног команданту дивизије.

Право унапређивања подофицира по првом и другом ставу имају и старешине виших положаја, ако у саставу појединих команда, надлештава, установа и школа нема старешина на положајима предвиђеним у првом и другом ставу овога члана Закона.

Право унапређивања у чин наредника водника има командант армије, односно командант армиске области, односно претпостављени старешина положаја равног команданту армије.

Право унапређивања подофицира у ваздухопловству прописује Уредба о војном ваздухопловству.

Колико се у коме роду војске или у струци може унапредити у подофицерске чинове, за сваку годину, одређује Министар Војске и Морнарице, у границама формације и буџета. При томе првенство на унапређење имају они подофицири који су у ранијој испитној години положили испит, где је овај законом условљен.

Члан 70.

У рату подофицир може бити унапређен у наредни чин без обзира на рокове и испите, и то само за осведочену храброст и за особите заслуге у борбама.

Ближе одредбе по овоме прописују се Краљевом Уредбом.

В) ПОНОВНИ РОК

Члан 71.

По отслужењу обавезног рока у сталном кадру, каплар може остати и даље да служи у народној војној сили на поновном року, који траје 6 месеци. Ако каплар до краја поновног рока не испуни услове за унапређење у чин поднаредника II класе отпушта се из кадра.

По отслужењу свога обавезног рока у сталном кадру, односно капларског поновног рока по претходном ставу, поднаредник II класе може остати и даље да служи у сталном кадру на поновним роковима. Поновних рокова за поднареднике из трупе има два: први траје три, а други две године. По отслужењу првог поновног рока од три године, поднаредник II класе по жељи може изаћи из сталног кадра, у ком случају добија награду од 4000 динара и преводи се у резерву. Ло одслужењу и другог рока од две године поднаредник II односно I класе из трупе, ако не изјави жељу да и даље остане у кадру ради течења каријере отпушта се из сталног кадра са наградом од 8.000 динара и преводи у резерву. Први поновни рок рачуна се од дана отслужења обавезног рока у сталном кадру, односно капларског поновног рока, а други од дана отслужења првог поновног рока. Награда од 4.000 односно од 8.000 динара не подлежи порези и другим дажбинама државних, самоуправних и општинских власти.

По отпусту из сталног кадра, после првог или другог рока, поднаредник II односно I класе може се унапредити у чин резервног поднаредника I класе односно наредника II класе, ако испуни и остале услове предвиђене овим законом,

Поднаредник II односно I класе из трупе, по отслужењу првог или другог поновног рока, а по изјављеној жељи, може се задржати у кадру ради течења каријере у подофицерским чиновима под истим условима као и подофицир са свршеном подофицерском школом, а по одредбама овог Закона. У том случају примају половину од предвиђене награде за отпуст, а друга половина се уноси у чиновнички пензиони фонд у корист фонда. Решење о томе доноси с обзиром на вршење службе и владање дотичног, као и с обзиром на буџетске могућности, Врховни инспектор војне силе, односно Командант Морнарице односно командант Ваздухопловства војске.

Поновних рокова за подофицире из подофицерских школа, као и за оне из трупе по претходном ставу, има пет. Прва су четири сваки од по две године, а пети је неограничен, но не може бити мањи од две године. Ови се рокови зову: први,

други, трећи, четврти и пети поновни рок и рачунају се од почетка служења на првом поновном року. Поднаредницима подофицерских школа рачуна се први поновни рок са даном унапређења у чин поднаредника, а код подофицира из трупе са даном по отслужењу обавезног рока у кадру, односно са даном по истеку капларског поновног рока.

За одобрење останка на сваком од поновних рокова потребно је: да има за последњу календарску годину препоручљиву оцену и препоручљиве податке за оцену у години у којој се одобрава рок, а сем тога и повољан предлог претпостављених старешина.

Подофицир коме се одобри останак на поновном року, дужан је да отслужи прописно време у дотичном року, а подофицири који се добивају из подофицерских и овим равних школа још и обавезно време према уредби о дотичној школи.

Време проведено у затвору по судској осуди и време проведено у притвору за време редовне кривичне истраге и под судом, ако се нађе да је оптужени крив и извршном пресудом буде осуђен а не изгуби чин, или буде ослобођен казне из недостатка доказа, као и време проведено у бекству, не рачуна се подофициру у службу.

Први поновни рок музичара почиње са даном унапређења у II нижу класу музичара, а по трајању рокови су исти као и код подофицира. Одредбе става шестог, седмог и осмог овога члана важе и за музичаре.

Остајање на поновним роковима капларима, подофицирима и музичарима одобравају оне претпостављене старешине, које имају право унапређивања у дотични чин по одредбама члана 62 и 69 овог Закона.

Решење о неодобравању останка на поновном року, када је то само због неповољног предлога претпостављених старешина, доносе инспектори родова војске, односно команданти, односно начелници одељења Министарства војске и морнарице који су уједно и инспектори дотичног рода војске, односно струке.

Члан 72.

Подофицир, који изиђе из сталног кадра са препоручљивом оценом, ако је здрав и за службу способан, а није жењен, нити је провео ван војске више од две године, и при том још није старији од 30 година, може понова ступити у стални кадар, са чином који је имао. Таквом се подофициру наставља рок који је на реду, а ранг му се рачуна по времену стварно проведеном у сталном кадру и у чину у коме се прима.

Музичари, који су изашли из кадра са препоручљивом оценом, могу се понова, по њиховој молби, примити у активну службу и ступити у војне музике, без обзира на напред наведене услове за подофицире, само ако су физички здрави и за службу у музици способни. Они се примају са чином и класом које су и раније имали и настављају рок који им је по реду, а ранг им се рачуна по времену стварно проведеном у сталном кадру и у чину који су имали.

Подробније о поновном пријему у војску оваквих подофицира и музичара прописује Министар Војске и Морнарице.

Решење о поновном пријему подофицира и музичара у војску и морнарицу доносе инспектори родова војске, односно команданти, односно начелници одељења Министарства Војске и Морнарице који су уједно и инспектори дотичног рода војске. Ближе одредбе о поновном пријему у војску и морнарицу оваквих подофицира и музичара прописује Министар Војске и Морнарице.

Оцена способности подофицира и музичара за службу, према првом и другом ставу овога члана Закона, утврђује се специјалним лекарским прегледом.

Члан 73.

Превођење подофицира из једног у други род војске може се вршити само по потреби службе и на празна места по формацији. Превођење врши Министар Војске и Морнарице.

Г) ОСИГУРАЊЕ ПОДОФИЦИРА**а) Службом**

Члан 74.

1. — Подофицир који наврши десет година непрекидне а ваљане подофицирске службе у сталном кадру па жели да из овога изађе, има права да добије одговарајућу указну или неуказну грађанску државну службу. Овакви подофицири претходно ступају као привремени службеници грађанске државне службе и у току једне године дужни су, да заврше припрему и испуне и остале услове за прелаз на сталну службу дотичне струке и категорије грађанске државне службе. За ово време подофицир прима све своје редовне припадности код војске и сматра се као да је на служби, али му се ово време не рачуна као служба на поновном року.

Ову припрему одобрава Министар Војске и Морнарице, а издржава се код установа које одреди надлежни Министар.

Подофицир, који у току припреме за грађанску службу буде оцењен као способан за ову, поставља се у почетку прве наредне буџетске године за сталног службеника дотичне грађанске службе и то у одговарајућу положајну групу по одредбама Закона о чиновницима.

Сваки ресорни Министар дужан је буџетом сваке године обезбедити онолики број места за овакве подофицире, колико буде захтевао Министар Војске и Морнарице.

Подофицир, који на припреми буде оцењен као неспособан, враћа се у своју јединицу и више не може добити одсуство за поновну припрему.

2. — Подофицирима, окатегорисаним за наборачку и канцеларску службу, као и осталим подофицирима који желе а имају услова, даваће се прилика и могућност да испуне услове по овоме Закону за прелаз у ниже војне чиновнике или у војне писаре.

3. — Жењени подофицири могу становати са својом породицом у државним зградама — становима, ако и где ових буде, уз одговарајућу накнаду, коју одређује Министар Војске и Морнарице.

4. — Подофицирска деца имају првенство за ступање у војне школе под иначе једнаким условима.

Одредбе тачке 3. и 4. овога члана важе и за музичаре.

б) Пензијом

Члан 75.

Подофицир и музичар ипуњава услова за стицање права на личну пензију и може бити стављен у пензију кад наврши десет година ваљане подофицирске службег односно службе музичара, и то:

1. — По сопственој молби, ако му се молба може уважити без штете по интересе службе. Но ако има навршених 35 година признате службе за пензију или је навршио 60 година старости, на његов захтев, ставља се одмах у пензију.

2. — Када после непрекидног боловања од године дана, или укупно 15 месеци у две узастопне временске године, не оздрави, што се утврђује специјалним лекарским прегледом, а испунио је услов за стицање права на личну пензију,

3. — Када према оцени стручне војне комисије буде оглашен као стално неспособан за ма какву службу у војсци, а стекао је право на пензију.

4. — Када нема спреме ни способности за ма какву службу у војсци, која би одговарала његовом чину, а стекао је право на пензију.

5. — Када му по пропису четвртог става члана 71. овога Закона није одобреностанак на поновном року, а испунио је услов за стицање права на личну пензију.

6. — По службеној потреби.

Пензионисање подофицира и музичара у свима наведеним случајевима врши Врховни инспектор војне силе, на предлог претпостављених старешина.

Подофицир и музичар у пензији задржава титулу чина који је имао у активној служби са додатком у „пензији” и ужива сва грађанска права.

Кад се подофицир и музичар стави у пензију, ако је способан за службу у војсци, преводи се у резерву са истим чином и распоређује према способностима у одговарајуће категорије војске.

Д) ОЦЕЊИВАЊЕ

Члан 76.

Оцењивање подофицира и музичара врши се на основи Краљеве Уредбе.

Ђ) БОЛОВАЊЕ И ОДСУСТВОВАЊЕ

Члан 77.

Подофицир и музичар може без прекида боловати годину дана или 15 месеци у две узастопне временске године, за које време задржава све припадности. Ако после овог рока не оздрави или не буде способан за активну службу у војсци, а стекао је право на пензију, он се пензиониса у духу члана 75. овог Закона, а ако није стекао право на пензију, онда се отпушта из сталног кадра по одредбама члана 79. овог Закона.

Подофицирима и музичарима на поновном року припада одсуство сваке године 20 дана, одједном или у више пута. За време овог одсуства теку им све њихове редовне припадности.

Е) ЖЕНИДБА ПОДОФИЦИРА

Члан 78.

Женидба подофицира и музичара регулише се Краљевом Уредбом.

Ж) ОТПУШТАЊЕ ПОДОФИЦИРА ИЗ СТАЛНОГ КАДРА

Члан 79.

Подофицир и музичар отпушта се из сталног кадра:

1. — По одслужењу поновног рока, ако не изјави жељу да остане на наредном поновном року, или му се овај не одобри, а није стекао право на пензију.

2. — Ако својом кривицом намерно онеспособи за службу, што се утврђује специјалним лекарским прегледом, а није испунио услов за стицање права на личну пензију.

Подофицир, који се онеспособи својом кривицом, али ненамерно, ако је сиромашног стања, запослиће се на којој лакшој служби за коју буде способан, или ће му се дати право да искористи боловање по члану 77. овога Закона, па ако се и после тога специјалним лекарским прегледом утврди да се не може употребити ни за какву службу, односно не оздрави у року од године дана, онда ће се отпустити из кадра, ако није испунио услов за стицање права на личну пензију.

3. — Кад непрекидно болује годину дана, или када у две узастопне временске године болује више од 15 месеци, па не оздрави, или када на специјалном лекарском прегледу буде оцењен и од надлежних органа буде оглашен као стално неспособан, а није испунио услов за стицање права на личну пензију.

4. — Кад за узастопне три календарске године, или укупно за шест година његове подофицирске односно музичарске службе, има препоручљиве оцене.

5. — Кад због рђавог владања, небрежења у служби, порока и уопште начина живота, штети интересе војске, или уди угледу и достојанству подофицира, па за ове кривице буде кажњен судски или дисциплински затвором или притвором у току једне календарске године са 60 дана, уједанпут, или у више махова, или у току две узастопне календарске године са 90 дана, уједанпут, или у више махова, а његове претпостављене старешине, према делу за које је кажњен, владању и вршењу службе налазе, да је његов даљи останак у кадру штетан по ред и дисциплину у војсци. Овакав се подофицир и музичар одмах отпушта из кадра, и

6. — Кад изгуби чин.

Отпуштање подофицира и музичара из сталног кадра по тачци 2., 3., 4., 5. и 6. овога члана може бити и без обзира на њихове обавезе служења по уредбама о устројству школа, ако то службени обзира налажу.

Отпуштање подофицира и музичара бива по предлогу претпостављених старешина. Решења о отпуштању подофицира и музичара доносе и то: за случајеве из тачке 1., 2. и 6. овога члана — старешине које су по пропису члана 69. овога Закона надлежне за њихово унапређивање, а за све остале случајеве — старешине које су по пропису члана 72. овога Закона надлежне за поновни пријем подофицира и музичара у стални кадар.

Подофицир и музичар отпуштен из кадра по тачци 5. и 6. овог члана Закона губи отпустом и право на пензију.

Отпуштени подофицир и музичар преводи се у одговарајућу категорију војске према његовим способностима и са чином који је и у кадру имао.

3) ГУБЉЕЊЕ ЧИНА

Члан 80.

Подофицир и музичар губи чин:

1. — По судским осудама;
2. — Кад је извршном судском пресудом осуђен на затвор дужи од шест месеци;
3. — Када, служећи на обавезном или поновном року, изврши бегство, односно самовољно напусти службу па се у року од 15 дана не врати и јави команди. Решење по овоме доноси старешина који је надлежан и за унапређивање у тај чин. Такав

подофицир и музичар подлежи и кривичној одговорности по одредбама Војно-кривичног законика.

Каплар, подофицир и музичар, који изгуби чин, не може га више добити у мирно време и служи као редов у одговарајућој категорији војске по члану 9. овога Закона, према годинама живота. Он може у рату, за нарочите заслуге и осведочену храброст, опет добити изгубљени чин и бити враћен у активну службу I на тај начин задобити сва права која је и раније у кадру имао до дана губитка чина, али без права на повратак ма каквих материјалних накнада.

V ОФИЦИРИ

А) ПОПУЊАВАЊЕ ОФИЦИРИМА

Члан 81.

Активни потпоручник може постати:

I У родовима војске:

1. — Свршени питомац Ниже Школе Војне Академије;
2. — Свршени слушалац које војне школе на страни, равне нашој Нижој Школи Војне Академије, ако је наш држављанин и ако се у току прве године по свршетку школе јави за пријем у нашу војску и положи приписан испит, а поред тога испуњава и услове тачке 3. под г), д), е), ж) и з) овог члана Закона.

3. — Наредник II или I класе из кадра са свршеном подофицирском школом, који:

а) у чину подофицира проведе укупно најмање 9 година, а од тога најмање 8 година у строју;

б) строгим избором официра на командантским и командирским положајима: свога пука, штаба, завода или установа, буде оцењен да заслужује да му се одобри полагање испита за чин потпоручника, с тим да судски уопште није кажњаван;

в) сврши прописан курс и положи испит за чин активног потпоручника;

г) није жењен;

д) није старији од 32 године у време одобравања испита.

ђ) за последње две календарске године има препоручљиве оцене и препоручљиве податке за оцену у години у којој се врши унапређење;

е) за последње време од две године није судски кажњен, рачунајући од дана када је пресуда постала извршна;

ж) у времену када стиче право на унапређење није под редовном судском истрагом или под судом уопште, а тако исто није под претходном кривичном истрагом за дела која повлаче за собом казну већу од две године затвора, и

з) који је телесно здрав и способан за трупну службу код родова војске, а код струка за службу у дотичној струци, што се утврђује специјалним лекарским прегледом.

Првенство на унапређење у чин потпоручника имају они подофицири који су положили испит за тај чин у ранијој испитној години.

II У Економској струци:

1. — Свршени питомац Ниже Школе Интендантске Академије, и
2. — Свршени слушалац које војно-економске школе на страни равне нашој

Нижој Школи Интендантске Академије ако је наш држављанин и ако се у току прве године по свршетку ове школе јави за пријем у нашу војску и положи прописан испит а поред тога испуњава и услове под I из тачке 3. под г), д), е), ж) и з) овог члана Закона.

3. — Наредник II или I класе из кадра са свршеном подофицирском школом, који:

а) у чину подофицира проведе укупно најмање 9 година и од тога најмање 8 година у строју или одговарајућим стручним службама;

б) није старији од 32 године у време одобравања испита, и

в) испуњава услове под I из тачке 3. — под б), в), г), д), е), ж) и з) овог члана.

III — У аутомобилским јединицама активни стручни потпоручник може постати:

а) лице грађанског реда са свршеном средњом стручном техничком школом са завршним испитом, равном потпуној средњој школи, које, по отслужењу оба

везног рока службе у сталном кадру у једном од главних родова војске или у аутомобилским јединицама и по положеном испиту за чин резервног потпоручника у дотичном роду војске, као чиновнички приправник на једногодишњој припреми у аутомобилској школи и положеном испиту, буде оцењен као способан за стручну аутомобилску службу. Оваква лица се примају у чину стручног аутомобилског потпоручника;

б) аутомобилски наредник II или I класе из кадра са свршеном подофицирском школом, који је у чину подофицира провео укупно најмање 9 година и који је на једногодишњој припреми и раду у аутомобилској школи показао спремност за вршење техничких и административних послова у аутомобилским јединицама и положио прописан испит за стручног аутомобилског потпоручника, а испуњава потребне услове из одељка I.

Члан 82.

Код струка, код којих се за активне официре војске и морнарице примају лица из грађанства, могу се, према потреби, примати лица:

1. Која су одслужила односно регулисала сво)

обавезни рок службе у сталном кадру, а за судску струку и да су положила испит за резервног потпоручника.

2. — Која нису судски кажњавана, нити су под ре. довном судском истрагом или под судом уопште, а тако

исто ни под кривичном истрагом.

3. — Која по својој спремности и свом дотадањем положају у грађанству, као и обзиром на породичне прилике, ако су жељена, заслужују да се приме у активну службу.

4. — Која су способна за службу активног официра дотичне струке, што се утврђује специјалним лекарским прегледом.

Лекари, доктори тедицине, треба још да имају и право праксе код нас као чланови Лекарске Короме.

Лица из грађанства, војно-државни питомци, упућују се одмах по завршетку школе на одслужење обавезног рока по члану 49. овога Закона у јединице — установе — које одреди Министар Војске и Морнарице. По одслужењу рока производе се за активне официре дотичне струке по одредбама члана 24., 26., 28., 32., 34. и 38. овога Закона

Члан 83.

Превођење официра из једног у други род војске или струку или из струке у струку као и из рода војске у морнарицу и обрнуто, може се вршити само по потреби службе и на празна места по уредбама о формацији војске и формацији морнарице.

Превод официра родова војске у струке може бити само по претходно испуњеним условима, према одредбама овога Закона. Превод из струка у родове војске не може бити, изузев из ђенералштабне струке.

Превод официра врши се Краљевим Указом на предлог Министра Војске и Морнарице.

Превод официра из других родова војске у ваздухопловство, као и одређивање поморских официра у поморско ваздухопловство њихово службовање у ваздухопловству као и враћање из ваздухопловства у родове војске, односно смењивање са службе поморског ваздухопловства, прописује се Краљевом Уредбом о војном ваздухопловству.

Члан 84.

За поједине специјалне гране војне службе код команада, јединица и установа, као што су железничка, контролна и др., специјалисаће се извесан број официра родова војске и морнарице.

Које ће се гране војне службе прогласити за специјалне и који ће се официри, за које службе, на који начин и под којим условима специјалисати и сматрати специјалистима, као и све остало што је с тим у вези, прописује се Краљевом Уредбом.

Б) УНАПРЕЂИВАЊЕ ОФИЦИРА

Члан 85.

Унапређивање официра врши се Краљевим Указом на предлог Министра Војске и Морнарице, и то:

1. — По старешинству — општем рангу, закључно са чином потпуковника.

2. — За више чинове од потпуковника — по избору, дајући при томе првенство оним официрима истог чина који имају јаче квалификације и ратне заслуге, ако су учествовали у рату.

Избор кандидата врши Изборни савет, чији састав одређује Министар Војске и Морнарице.

3. — За чинове за које је законом условљен и положени испит, првенство на унапређење имају они официри који су положили испит за односни чин у ранијој испитној години.

4. — На празна места по Уредби о формацији војске, с тим да испуне још и ове услове:

а) Општи услови

Члан 86.

1. — Да за последње две календарске године има препоручљиве оцене и то за звање — положај на коме је у обема оценама, а за виши наредни чин најмање у последњој оцени, и препоручљиве податке за оцену у годину у којој се врши унапређење.

2. — Да за последњу годину није судски кажњен, рачунајући од дана када је пресуда постала извршна;

3. — Да у времену кад стиче право на унапређење није под редовном судском истрагом или под судом уопште, а тако исто да није ни под претходном кривичном истрагом за злочинство и остала кривична дела која повлаче за собом казну већу од две године затвора;

4. — Да је одслужио најмање овај број година и то:

а) Код родова војске и ђенералштабне струке:

у чину потпоручника 4 године.

у чину поручника 4 године.

у чину капетана II класе 3 године.

у чину капетана I класе 3 године,

у чину мајора 4 године.

у чину потпуковника 4 године.

у чину пуковника 4 године.

у чину бригадног ђенерала 4 године.

б) Код струка сем ђенералштабне:

у чину потпоручника 4 године.

у чину поручника 4 године.

у чину капетана II класе 3 године.

у чину капетана I класе 3 године,

У чину мајора 5 година.

У чину потпуковника 5 година.

У чину пуковника 5 година.

У чину бригадног ђенерала 4 године.

За офицере струке са факултетском спремом као и са свршеним школама ранга Више школе Војне академије вреде рокови прописани под а) ове тачке.

б) Посебни услови

ЗА ГЛАВНЕ РОДОВЕ ВОЈСКЕ

Члан 87.

1. — За поручника: да је као водник служио у строју најмање две године.

У ваздухопловству: да је као потпоручник добио звање дипломираног пилота или извиђача.

2. — За капетана II класе: да је као потпоручник и поручник прослужио у строју најмање четири године, да је према служби у строју оцењен да има спреме и способности да може командовати основном јединицом свога рода војске и да је положио прописан испит за овај чин.

У инжињерији: да је прослужио у строју најмање три године, да је према служби у строју оцењен да може командовати основном јединицом у инжињерији и да је положио прописан испит за овај чин.

У ваздухопловству: да је као поручник добио звање војног пилота или војног извиђача, да је оцењен за способног да може командовати основном јединицом у ваздухопловству и да је положио прописан испит за овај чин.

Од полагања испита за чин капетана II класе ослобођавају се:

а) Кандидати који сврше са успехом Вишу Школу Војне Академије или другу вишу војну школу равну овој у земљи или на страни.

б) Кандидати — активни официри, који за прелаз у техничке струке сврше у земљи или на страни: факултет са дипломским испитом, или који успешно сврше друге више стручне школе, или који успешно сврше најмање две године које од виших војно-стручних школа које трају дуже од две године.

3. — За капетана I класе: да је као капетан II класе са успехом провео у строју најмање једну годину као водник или да је за толико исто време са успехом командовао основном јединицом свога рода војске.

У ваздухопловству: да као капетан II класе има најмање две године признате летачке службе.

4. — За мајора: да је као капетан са успехом командовао основном јединицом најмање две године, као и да је положио прописан испит за овај чин.

У ваздухопловству: да као капетан I класе има најмање две године признате летачке службе, да је оцењен да има спреме и способности да може командовати основном јединицом ваздухопловства и да је положио прописан испит за овај чин.

Капетани I класе родова војске, који се у времену кад стичу право на јављање и полагање испита за чин мајора, налазе на припреми за прелаз у техничку струку по одредбама тачке 1. члана 24, члана 26 и 28 овог Закона, полажу испит прописан за техничког мајора дотичне струке, и тај ће им положени испит важити као положени испит за чин мајора њиховог рода војске. У случају да не буду преведени у дотичну струку, положени испит за техничког мајора неће им важити за даље унапређење у роду војске, већ ће морати да полажу прописан испит за чин мајора њиховог рода војске, али им се време које су пре провели у мајорском чину до накнадно положеног испита за чин мајора њиховог рода војске признаје као испуњени услов за даље унапређење у роду војске.

Које се све јединице и установе у појединим родовима војске рачунају у основне јединице, одређује Министар Војске и Морнарице.

1. — За потпуковника: да је са успехом командовао у пешадији и инжињерији батаљоном, у артилерији дивизионом, најмање две године, а у коњици ескадроном најмање три године, од којих једну годину у чину мајора.

У инжињерији командовање батаљоном може се заменити успешним вршењем службе на одговарајућем положају.

У ваздухопловству: да као мајор има најмање две године признате летачке службе и да је успешно командовао најмање годину дана основном јединицом ваздухопловства.

2. — За пуковника: да је свршио Нижу Школу Војне Академије или војну школу равну овој на страни, или да је свршио Вишу Школу Војне Академије ако није свршио Нижу Школу Војне Академије; да је у пешадији и инжињерији успешно командовао батаљоном (у артилерији дивизионом а у ваздухопловству групом или равном јединицом), или да је био на положају помоћника команданта пука свога рода војске (у инжињерији и на другом одговарајућем положају) укупно најмање три године (у коњици да је био на положају помоћника команданта пука најмање две године); и да према служби у строју има услова за командовање пуком у своме роду војске.

Које се све јединице и установе у ваздухопловству рачунају у групе одређује Министар Војске и Морнарице.

7. — За бригадног ђенерала: да је свршио Нижу школу Војне академије или школу равну овој на страни, или да је свршио Вишу школу Војне академије ако није свршио Нижу школу Војне академије; да је успешно командовао пуком или војним округом најмање две године у артилерији пуком или самосталним дивизионом, а у инжињерији да је био на одговарајућем положају и да је успешно свршио командантски течај.

8. — За дивизиског ђенерала: да је свршио Вишу школу војне академије или другу вишу војну школу равну овој у земљи или на страни; да је успешно командовао јединицом бригадног ранга најмање две године, и да у времену унапређења командује дивизиском облашћу или трупом дивизиске организације; да је целокупним радом и животом за време служења у војсци доказао да му се може поверити командовање дивизијом и да може бити унапређен у чин дивизиског ђенерала.

9. — За армиског ђенерала: да у времену унапређења командује армиском облашћу или ваздухопловством; да је оцењен да има спреме, способности, високи војнички ауторитет и поверење за највише командовање у народној војној сили.

10. — У чин војводе може се за време рата унапредити армиски ђенерал, који се у рату нарочито истакне успешним радом, од којег зависи успех рата или једне операције.

За помоћне родове војске

Члан 87 а

За унапређење аутомобилских официра важе општи услови из члана 86 Закона, с тим да могу бити унапређени закључно са чином пуковника, као и да испуњавају следеће услове:

— за поручника, капетана II класе, капетана I класе и мајора услове из тачке 1 до 4 члана 87;

— за потпуковника да је успешно вршио службе на положајима по формацији;

— за пуковника да је свршио Нижу школу Војне академије, или војну школу равну овој на страни, или да је свршио Вишу школу Војне академије ако није свршио Нижу школу Војне академије; да је успешно вршио службе на положајима по формацији и да је оцењен као способан за командовање аутомобилским пуком.

За унапређење аутомобилских стручних официра важе општи услови из члана 86 Закона, с тим да могу бити унапређени закључно са чином потпуковника, као и да испуњавају следеће услове:

а) за поручника: да је као потпоручник провео на служби у аутомобилским и мотомеханизованим јединицама најмање две године;

б) за капетана II класе: да је у чину потпоручника и поручника провео на служби у аутомобилским и мотомеханизованим јединицама најмање четири године, да је за то време успешно обављао додељене му послове, да је положио прописан испит за овај чин и да је оцењен да има спреме и способности за службе, предвиђене по формацији за чин капетана II класе;

в) за капетана I класе: да је као капетан II класе успешно вршио додељене му послове и службе предвиђене формацијом за чин капетана II класе и да је

оцењен да има спреме и способности за самостално вођење послова дотичне гране предвиђених по формацији за чин капетана I класе;

г) за мајора: да је као капетан успешно отправљао додељене му послове и службе,

показао спремност и способност за самосталан рад, да је положио прописан испит за овај чин и да је оцењен да има спреме и способности за више самосталне послове, предвиђене по формацији за чин мајора;

д) за потпуковника: да је успешно вршио додељене му послове и службе по формацији, да се је својим радом и вршењем службе истакао и показао да има спреме и способности за највише положаје у аутомобилству предвиђене по формацији за чин аутомобилског стручног потпуковника.

За ђенералштабне официре

Члан 88.

За унапређивање ђенералштабних официра, важе општи и посебни услови члана 86, 87, 168 и 169 овога Закона с тим:

1. — за мајора: да је као капетан I класе успешно командовао основном јединицом најмање једну годину.

Положени испит, прописан за превод у ђенералштабну струку, важи и као положени испит за чин ђенералштабног мајора односно за чин мајора у роду војске, односно за чин капетана корвете у морнарици;

2. — за потпуковника: да је у чину мајора успешно командовао батаљоном или јединицом равноранга или успешно отправљао послове на положају предвиђеном Уредбом о формацији за чин ђенералштабног мајора;

3. — за пуковника: да је у чину мајора или потпуковника успешно командовао батаљоном или јединицом равноранга најмање годину дана;

4. — за бригадног ђенерала: да је успешно командовао пуком или војним округом најмање две године и да је успешно свршио командантски течај за ђенералштабне официре;

Кандидат, који на овоме течају не покаже довољно спреме за ђенералштабног бригадног ђенерала, преводи се у један од родова војске, признајући му командантски течај за ђенералштабне официре као испуњени услов за унапређење у чин бригадног ђенерала рода војске.

Ђенералштабни пуковници, који не буду изабрани и упућени на наведени течај, преводи се у један од родова војске и упућују на командантски течај дотичног рода војске;

5. — за дивизиског ђенерала: да је успешно командовао јединицом бригадног ранга најмање две године или са успехом вршио послове на положају предвиђеном Уредбом о формацији за чин ђенералштабног бригадног ђенерала најмање исто толико време.

ЕКОНОМСКА СТРУКА

Члан 89.

1. — За интендантског поручника: да је као потпоручник провео на дужностима интендантске гране код слагалишта и код трупа најмање две године и за све време у чину потпоручника успешно отправљао додељене му послове.

2. — За интендантског капетана II класе: да је у чину потпоручника и поручника провео на дужностима интендантске гране код слагалишта, радионица и код трупа најмање четири године, да је за све време успешно отправљао додељене му послове,

да је оцењен као способан за самостално отправљање нижих послова интендантске гране, предвиђених форлџацијом за чин интендантског капетана II класе, и да је положио прописан испит за овај чин.

Од ових услова ослобођавају се интендантски официри и официри родова војске и морнарице чина поручника који успешно сврше Вишу Школу Интендантске Академије или равну школу на страни, као и они који сврше Вишу Школу Војне Академије, издрже припрему и положи прописан испит за прелаз у струку.

3. — За интендантског капетана I класе: да је у чину капетана II класе био најмање годину дана на самосталним дужностима и за све време успешно отправљао додељене му послове на дужностима предвиђеним формацијом војске за чин интендантског капетана II класе.

4. — За интендантског мајора: да је провео најмање две године на самосталним дужностима, да је за све време у чину капетана отправљао успешно додељене му послове, да је оцењен да има спреме и способности за вршење послова интендантске гране у дивизиским и вишим штабовима или заводима и установама овима равним или у Министарству Војске и Морнарице, који одговарају чину мајора, и да је положио прописан испит за овај чин.

5. — За интендантског потпуковника: да је као интендантски мајор провео најмање три године на служби: код интендантура дивизиских и армиских области, управе завода и установа или у Министарству Војске и Морнарице и за све време успешно отправљао додељене му послове, као и да је оцењен да има спреме и способности за самостално руковођење пословима интендантуре у команди дивизиских области, односно на положајима предвиђеним формацијом војске за чин интендантског потпуковника.

6. — За интендантског пуковника; да је свршио Нижу Школу Интендантске Академије, или Нижу Школу Војне Академије, или Поморску Војну Академију, или коју школу равну овима на страни; да је најмање две године успешно руководио пословима начелника интендантуре команде дивизиске области, односно морнаричке команде или других команда и установа ранга команде дивизиске области, или да је вршио успешно послове на положају који по Уредби о формацији војске и формацији морнарице одговарају чину потпуковника.

7. — За интендантског бригадног ђенерала: да је свршио нашу Вишу Школу Интендантске Академије или коју школу равну овој на страни, или нашу Вишу Школу војне Академије, односно коју школу равну овој на страни, са интендантском припремом и положеним испитом за превод у струку; или да је свршио Нижу Школу Војне Академије или Поморску Војну Академију код нас, а поред ове и коју интендантску школу на страни, равну нашој Нижој Школи Интендантске Академије; да је најмање две године руководио са успехом пословима на положајима начелника интендантуре команде армиске области или на положајима који по Уредби о формацији војске односно Уредби о формацији морнарице одговарају чину пуковника; и да је успешно решио задатке на карти под руководством комисије, чији је претседник један армиски ђенерал, а чланови: један ђенералштабни бригадни ђенерал и Начелник Економског одељења Министарства Војске и Морнарице, односно Управник Интендантске Академије или један интендантски ђенерал кога одреди Министар Војске и Морнарице, и да је оцењен као способан да руководи пословима интендантуре команде армиске области или пословима интендантске гране у команди равного ранга,

8. — За интендантског ђенерала: да је најмање две године успешно руководио и управљао пословима интендантске гране на положајима који по Уредби о формацији војске одговарају чину бригадног ђенерала; и да је оцењен као способан за највише управне интендантске положаје у војсци, као и да по својој научној спреми, својим научним радовима и организаторским способностима заслужује да буде на челу струке.

ТЕХНИЧКЕ СТРУКЕ

Члан 90.

а) Технички официри:

1. — За капетана II класе артилериско-техничке, инжињерско-техничке ваздухопловно-техничке и геодетске струке: да је у чину потпоручника и поручника провео у трупи најмање годину дана као официр рода војске и да је испунио услове члана 24., односно 26., од-

носно 28., односно члана 30. овог Закона за прелаз у дотичну струку.

2. — За капетана I класе: да је у чину капетана II класе успешно отправљао стручне послове на положајима предвиђеним формацијом за чин капетана II класе и радио на пословима конструктивне природе, као и да је оцењен за способног за вршење свих стручних послова, па и за самостално руковање мањим техничким пословима своје струке.

3. — За мајора: да је као капетан био на самосталним службама по одговарајућим техничким установама, или да је по овим установама самостално руководио повереним му радовима укупно најмање две године, да је за све време у чину капетана успешно отправљао додељене му послове, да је оцењен да има спреме и способности и за руковање већим техничким пословима своје струке као и да је положио прописан испит за овај чин.

4. — За потпуковника: да је најмање две године успешно управљао којом већом радионицом, или одговарајућом техничком установом, или специјалним радовима своје струке, односно да је био на одговарајућим положајима по формацији, да је за све време показао успех у раду, као и способности за веће самосталне техничке послове и управу.

5. — За пуковника: да је свршио Нижу Војну Школу Војне Академије или школу равну овој на страни, да је провео најмање три године на вишим самосталним положајима по војно-техничким заводима и установама своје струке, или био на одговарајућим положајима по формацији, и да је за све ово време успешно отправљао додељене му послове.

6. — За техничког бригадног ђенерала: да је свршио вишу артилериску, односно вишу војно-инжињерску школу или стручан факултет, односно вишу ваздухопловно-техничку школу, односно вишу војно-геодетску школу или стручни факултет у земљи или на страни, према тачци 1. члана 24., тачци |, члана 26. и тачци 1. члана 28. и тачци 1. члана 30. овог Закона: да је успешно управљао пословима по војно-техничким заводима и установама своје струке на одговарајућим положајима предвиђеним формацијом за чин пуковника и да је од начелника дотичне струке оцењен, да може самостално руководити пословима у највишим установама дотичне струке и бити произведен у чин техничког бригадног ђенерала дотичне струке.

7. — За техничког ђенерала: да је свршио вишу војну, односно вишу стручну

техничку школу своје струке, односно вишу војно-геодетску школу у земљи или на страни, да је дотадањим својим радом и успешним вршењем службе у највишим надлештвима и установама, на одговарајућим положајима по формацији, као и својим научним радовима и пројектима, доказао вишу техничку спрему и организаторску способност за успешно руковођење свима техничким установама у погледу техничке организације, конструкције и реконструкције по гранама одговарајуће струке, као и да по својој спремности и стручним способностима заслужује да буде на челу струке.

б) Инжињер-официри:

1. — За инжињер-поручника: да је испунио услове члана 24., 26., 28. и 82. овога Закона за пријем у струку.

2. — За инжињер-капетана II класе: да је успешно вршио додељене му техничке послове своје струке и да је положио прописан испит за овај чин.

3. — За инжињер-капетана I класе: да је у чину капетана II класе успешно вршио стручне послове своје струке на положајима предвиђеним Уредбом о формацији војске за чин инжињер-капетана II класе и да је оцењен за способног за вршење техничко-административних послова и за руковање мањим техничким пословима своје струке.

4. — За инжињер-мајора: да је као капетан био на самосталним радовима своје струке најмање две године; да је за све време у чину капетана I класе успешно вршио додељене му послове; да је оцењен да има спреме и способности за вођење већих послова своје струке, као и да је положио прописан испит за овај чин.

5. — За инжињер-потпуковника: да је у чину мајора управљао најмање две године којом већом радионицом или одговарајућом техничком установом, или да је био на одговарајућим положајима по Уредби о формацији војске и за све време показао успеха у раду, као и способности за више послове и за израду већих пројеката у својој струци.

6. — За инжињер-пуковника: да је у чину мајора и потпуковника провио најмање три године на самосталним положајима, који по Уредби о формацији војске одговарају овим чиновима, да је за све то време успешно отправљао додељене му стручне послове и да је од начелника дотичне струке оцењен да има спреме и способности за самостално управљање пословима на положају предвиђеном Уредбом о формацији војске за чин инжињер-пуковника.

7. — За инжињер-ђенерала: да је како по научном образовању, тако и по целокупном свом раду и оригиналним научним конструктивним радовима оцењен да има спреме и способности да се унапреди у чин инжињер-ђенерала.

САНИТЕТСКА СТРУКА

Члан 91.

а) Лекарска грана

1. — За санитетског поручника: да је испунио услове члана 32. и 82. овог Закона за пријем у струку.

2. — За санитетског капетана II класе: да је као поручник провео најмање годину дана као трупни лекар, да је успешно отправљао додељене му послове, показао вољу и ревност око неговања и лечења људи и да је положио прописан испит за овај чин.

3. — За санитетског капетана I класе: да је провео најмање две године као трупни

лекар или као секундарни лекар у којој од војних болница и да је за све време успешно отправљао додељене му послове и показао вољу и ревност у испуњавању своје лекарске дужности.

4. — За санитетског мајора: да је у ранијим чиновима провео на дужностима трупног и секундарног лекара најмање три године, да је успешно отправљао додељене му послове и показао вољу у испуњавању својих лекарских дужности и да је оцењен као способан за самосталан рад и за положај управника привремене војне болнице, или шефа одељења дивизиске сталне војне болнице, као и да је положио прописан испит за овај чин.

5. — За санитетског потпуковника: да је као мајор, у дужности управника привремене војне болнице или шефа одељења дивизиске сталне војне болнице, или на служби у одељењима Главне Војне болнице, или као шеф или на служби у специјалним санитетским заводима, успешно обављао послове најмање две године; да се својим стручним радом истакао и да је оцењен као способан за управника дивизиске сталне војне болнице, или референта санитета дивизиске обласне команде, или за шефа одељења армиске сталне војне болнице, као и да је способан за самосталан рад и за управу санитетских завода и установа предвиђених према формацији за чин санитетског потпуковника.

6. — За санитетског пуковника: да је као санитетски потпуковник или мајор најмање две године са успехом отправљао дужност: шефа одељења дивизиске сталне војне болнице, или шефа одељења или специјалисте на служби код других разних санитетских завода и установа, или управника дивизиске сталне војне болнице, или дужност референта санитета дивизиске обласне команде; да се својим стручним и научним радом истакао и да је оцењен као способан за управника армиске сталне војне болнице, или за референта санитета у армији, или шефа одељења у Главној Војној Болници.

7. — За санитетског бригадног ђенерала: да је најмање две године са успехом отправљао дужност управника армиске сталне војне болнице, или да је за толико време са успехом вршио дужност референта санитета у команди армиске области, или шефа одељења у Главној Војној Болници, или шефа одељења Војно-хигијенског Завода Главне Војне болнице, или шефа отсека у Министарству Војске и Морнарице; да је успешно решио задатке на карти, под руководством комисије, чији је претседник један армиски ђенерал а чланови: један ђенералштабни бригадни ђенерал и Начелник Санитетског одељења Министарства Војске и Морнарице, или један санитетски ђенерал кога одреди Министар Војске и Морнарице; и да је оцењен да може самостално руководити пословима у највишим установама своје струке и да може бити унапређен у чин санитетског бригадног ђенерала.

8. — За санитетског ђенерала: да је као санитетски бригадни ђенерал најмање две године са успехом вршио дужност управника Главне Војне болнице или помоћника Начелника Санитетског одељења Министарства Војске и Морнарице или Управника Војно-Хигијенског Завода; и да по својој научној спремности и свом научном раду, као и дотадашњој служби, заслужује да буде на челу струке.

б) Апотекарска грана

1. — За апотекарског поручника: да је испунио услове члана 32. и 86. овог Закона за пријем у струку и да одговара и условима под I тачке 3. под е), ж), и з) члана 81. овог Закона.

2. — За апотекарског капетана II и I класе: да је успешно вршио додељене му апотекарске послове, а за капетана II класе да је положио и прописан испит.

3. — За апотекарског мајора: да је као капетан успешно вршио додељене му апотекарске послове предвиђене формацијом за чин капетана, да је показао спремности за самосталан рад, да је оцењен као способан за шефа апотеке војне болнице, шефа одсека, слагалишта, завода или лабораторија и да је положио прописан испит.

4. — За апотекарског потпуковника: да је као мајор успешно вршио и отправљао дужности шефа апотеке, шефа стагалишта, завода или лабораторија, или успешно вршио послове у Министарству Војске и Морнарице и да је оцењен као способан за самосталан рад и управу вишим војно-санитетским слагалиштима.

5. — За апотекарског пуковника: да је као потпуковник са успехом управљао војном апотеком, или хемиском лабораторијом, или санитетским слагалиштем и другим равним апотекарским установама, или да је вршио дужност шефа отсека у Министарству Војске и Морнарице, да се својим научним радом и спремом нарочито истакао и показао спремности да буде на челу апотекарске гране, односно на положају предвиђеном по формацији за чин апотекарског пуковника.

СУДСКА СТРУКА

Члан 92.

1. — За судског поручника: да је испунио услове члана 34. и 82. овога Закона за пријем у струку.

2. — За судског капетана II класе: да је као поручник најмање једну годину успешно вршио службу у првостепеном војном суду, или да је за толико исто време успешно вршио дужност војног иследника, а остало време успешно провео на дужностима предвиђеним Уредбом о формацији војске односно морнарице за нижег судског официра, и да је положио прописан испит за чин капетана II класе,

3. — За судског капетана I класе: да је најмање две године у чину поручника или капетана II класе са успехом вршио службу у коме од војних судова, или за исто толико време успешно вршио дужност војног иследника, а остало време провео на дужностима предвиђеним Уредбом о формацији војске односно морнарице за нижег судског официра.

4. — За судског мајора: да је као капетан најмање две године вршио дужност војног иследника или пословође у војном суду или да је заступао референта судства у команди дивизиске области или у којој другој равној команди или установи војске и морнарице, или да је заступао државног тужиоца првостепеног војног суда или правног референта на местима предвиђеним Уредбом о формацији војске односно морнарице за

више официре, па да је на Једној од поменутих дужности оцењен да има спремности за референта судства у команди дивизиске области или у другој равној команди у војсци односно морнарици, или за државног тужиоца првостепеног војног суда, и да је положио прописан испит за овај чин.

5. — За судског потпуковника: да је као мајор успешно вршио послове на положајима предвиђеним Уредбом о формацији војске односно морнарице за вишег официра и да је оцењен да има спремности за судију у првостепеном војном суду.

6. — За судског пуковника: да је као потпуковник или мајор успешно вршио најмање две године дужност судије првостепеног суда, а остало време да је провео

успешно на положајима предвиђеним Уредбом о формацији војске односно морнарице за вишег официра.

7. — За судског бригадног ђенерала: да је као пуковник најмање две године успешно вршио послове референта судства у команди армиске области, или судије војног суда за официре, или Великог војног суда, или послове одговарајућег положаја по Уредби о формацији војске односно морнарици при Министарству Војске и Морнарице.

8. — За судског ђенерала: да је као судски бригадни ђенерал успешно отправљао послове на одговарајућим положајима по Уредби о формацији војске односно морнарице и да је се својим стручним радом и спремом толико истакао да може доћи на чело струке.

ВЕТЕРИНАРСКА СТРУКА

Члан 93.

1. — За ветеринарског поручника: да је испунио услове из члана 38. и 82. овога Закона за пријем у струку.

2. — За ветеринарског капетана II класе: да је као лоручник провео најмање две године као трупни ветеринар, а остало време да је био на дужностима предвиђеним Уредбом о формацији војске за нижег ветеринарског официра, да је успешно вршио додељене му ветеринарске послове и да је положио прописан испит за овај чин.

3. — За ветеринарског капетана I класе: да је провео најмање две године као трупни ветеринар или у марвеној болници и да је додељене му ветеринарске послове успешно вршио.

4. — За ветеринарског мајора: да је провео као капетан најмање две године као трупни ветеринар, а остало време: или на служби у марвеним болницама или на другим дужностима предвиђеним Уредбом о формацији војске за ниже ветеринарске официре; да је додељене му ветеринарске послове успешно вршио; да је оцењен да има спремности за самосталан рад и за управника дивизиске марвене болнице, односно за одговарајуће положаје предвиђене Уредбом о формацији војске за чин мајора; и да је положио прописан испит.

5. — За ветеринарског потпуковника: да је као мајор најмање две године са успехом управљао дивизиском марвеном болницом, а тако исто да је најмање годину дана са успехом вршио дужност референта ветерине у команди дивизиске области или у команди-установи ранга ове или са успехом отправљао дужност на положају предвиђеном Уредбом о формацији војске за чин ветеринарског мајора.

6. — За ветеринарског пуковника: да је као потпуковник најмање две године успешно вршио послове референта ветерине у команди дивизиске области или у команди-установи ранга ове; да је најмање годину дана са успехом вршио дужност референта ветерине у команди армиске области или послове одговарајућег положаја по Уредби о формацији војске за чин потпуковника; да се истакао својим стручним радом и спремом и да је оцењен да може бити на челу струке.

За унапређивање активних официра родова војске специјалисаних за поједине гране војне службе, премаћ члану 84., овога Закона, важе општи услови члана 86., а са роковима служења као код струка.

За унапређивање активних официра родова војске окатегорисаних и употребљених на канцелариске службе и друге административне дужности, као и официра

ваздухопловства који не припадају летећем особљу, важе општи услови члана 86 а са роковима служења као код слруке.

За унапређивање свих официра из првог и другог става овога члана важе посебни услови члана 87. овога Закона, предвиђени за официре њиховог рода војске, с тим, што ће се уместо услова успешног командовања одређеним формациским јединицама, предвиђеним овим Законом, узимати у оцену њихово командовање односно рад око обављања послова на положају, који према Уредби формацији војске односно о формацији морнарице заузимају, и што ће за поједине чинове, за које је условљен испит, полагати испит по специјалним програмима, који ће се прописати за поједине гране службе.

Члан 95.

За унапређивање активних официра који припадају Граничној трупи, важе општи услови члана 86., са роковима служења у појединим чиновима за родове војске, као и посебни услови члана 87. предвиђени за официре њиховог рода војске, с тим, што ће се као услов успешног командовања одређеним формациским јединицама, предвиђеним овим Законом, узимати у оцену њихово командовање, односно рад око обављања послова на положају у Граничној Трупи, који према Уредби о формацији заузимају.

Члан 96.

За унапређивање жандармериских официра важе општи и посебни услови члана 86. и члана 87. овога Закона, но са применом на жандармерију и службе у овој и са роковима као и код родова војске, а поред ових да испуњавају још и услове које прописује Закон о Жандармерији за сваки чин посебно.

Унапређивање жандармериских официра бива закључно сачином жандармериског бригадног ђенерала, с тим да је за капетана II класе и за мајора, поред осталих услова, потребно да је положио и прописан испит, а за пуковника и бригадног ђенерала да је свршио Нижу Школу Војне Академије или школу равну овој у земљи или на страни, или да је свршио правни факултет са дипломским испитом, и да је успешно решио писмени задатак, а по одредбама Закона о Жандармерији.

Прелаз официра родова војске у жандармерију бива са истим чином и рангом који су и дотле имали, а по испуњеним условима, који се Законом о Жандармерији траже.

Прелаз жандармериских официра у родове војске не може бити.

в) Опште одредбе о унапређивању официра

Члан 97.

Чланови Краљевског Дома добијају чинове и положаје у војсци и морнарици према Краљевој одлуци.

Члан 98.

За време рата официри могу бити унапређени у наредни виши чин без обзира на рокове, школе и испите, но само за осведочену храброст и за особите заслуге у рату, што ће се прописати нарочитом Уредбом.

Члан 99.

Као командовање јединицом односно вршење службе које одговара дотичном чину, које се посебним условима тражи по овом Закону за унапређење, рачуна се и време које официр проведе на службама и положајима које одреди Министар војске и морнарице.

Члан 100.

Држављани Краљевине Југославије, који су као официри служили у војсци које стране државе, могу бити примљени у нашу војску, по предлогу Министра Војске и Морнарице, само у чину нижег официра, који одговара чину који су имали у иностраној војсци, и то ако се за пријем у нашу војску јаве у току прве године по изласку из дотичне стране војске и ако потпуно владају нашим језиком.

Официри страних, савезничких војска, који се у току заједничког рата одликују нарочитим заслугама за нашу војску и државу, могу добити почасни чин официра наше војске, са правом ношења униформе, а са припадностима тога чина, само за време трајања рата.

Г) Опште одредбе о извршавању командантских путовања официра

Члан 102.

Приликом давања задатака кандидатима, за које су предвиђени задаци овим Законом, комисије ће бити дужне да сваком кандидату даду засебне задатке, како два или више кандидата не би имали истоветне задатке. Критици задатака појединих кандидата могу присуствовати и остали кандидати.

Члан 103.

Упућивање кандидата на командантски течај односно позивање кандидата за решавање задатака на карти, вршиће се пре распоређивања истих на положаје оног чина, за који је предвиђен командантски течај односно решавање задатака.

В) СЛУЖБА ОФИЦИРА

Члан 104.

Сваки официр, према својој чину, мора заузимати један од положаја (звања), који је предвиђен Уредбом о формацији војске.

На командантске и њима равне положаје официри се постављају Указом, а на остале положаје наредбом Министра Војске и Морнарице.

Активни официри, који се због привременог одређивања на специјалне важне дужности, преведу у резерву, задржавају СВОЈ дотадањи ранг док су на тој дужности.

Члан 105.

1. — На расположењу Министра Војске и Морнарице — без распореда — официр, осим војводе, не може остати дуже од шест месеци; ово му се време рачуна у активну службу; за то време официр прима све припадљности чина у коме је, а после овога времена, ако не добије распоред, ставља се у пензију.

2. — Официру, који непрекидно и дуже од три месеца успешно заступа претпостављенога или кога официра на којем другом положају, рачуна се то време у вршење одговарајуће службе за његово унапређење.

3. — Ако официр врши дужност која је Уредбом о формацији војске односно морнарице предвиђена за чин виши од чина у коме је, те није стога у могућности

да за унапређење у први наредни чин испуни посебне услове вршења одговарајуће службе у чину у коме је, онда му се за унапређење, и то само за први наредни чин, урачунава проведено време на тој служби у рок прописан за службу у чину у коме се налази.

Члан 106.

Официри струка, сем ђенералштабне, не могу командовати јединицама родова војске. Интендантски официри могу командовати економским јединицама.

Официри, који су се школовали или специјалисали за поједине службе, не могу се употребљавати за службе, које немају везе са њиховом стручном спремом.

Члан 107.

Време стварно проведено у затвору по судској осуди и на удаљењу од дотадање службе, не рачуна се у активну службу, нити за стицање права за унапређење, као и уопште за стицање осталих права по овоме Закону. За ово време официр губи и ранг.

Г. Оцењивање

Члан 108.

Оцењивање официра врши се сваке године на основу Краљеве Уредбе.

Поред оцена за сваког официра води се и чува „Картон личних и службених односа”, чији садржај, попуњавање и чување прописује Министар Војске и Морнарице.

Уз картон личних и службених односа чувају се и оцене.

Д. Боловање и одсуствовање

Члан 109.

а) Официр може боловати без прекида до једне године, рачунајући од дана када је престао долазити на службу, или укупно за две узастопне временске године највише 15 месеци. За ово време припадају му редовне припадности његовог чина. После овог времена, ако не оздрави, официр се ставља у пензију.

б) Официрима припада сваке године одсуство на име годишњег одмора и то: ђенерапима шест недеља, вишим официрима 30 дана а нижим 20 дана. Ово одсуство надлежне старешине одобраваће сваком поједином официру у оно доба године, када то службене прилике у првом реду дозвољавају.

У ово одсуство, које се даје на име годишњег одмора урачунава се и одсуство, које се даје појединцима по приватном послу.

Ђ. Женидба

Члан 110.

Женидба официра регулише се Краљевом Уредбом.

Е. Пензија

Члан 111.

Официр је у пензији када је разрешен од активне службе у војсци односно у морнарици, рачунајући од дана указа о пензионисању.

Официр у пензији задржава титулу чина који је имао у активној служби са додатком „у пензији”; ужива сва грађанска права и има право ношења униформе за годину дана од дана пензионисања.

Када се официр ставља у пензију, ако је способан за службу у војсци или морнарици, може бити преведен у резерву са истим чином.

Члан 112.

Официр се ставља у пензију:

1. — Када наврши десет година, које је стварно провео у активној државној служби, па моли за пензију, а молба му се може уважити без штете по интересе службе;

2. — Када наврши 30 година ефективно проведених у активној државној служби, или 35 година које се рачунају за пензију, или када наврши 60 година живота. Овакав официр може се ставити у пензију било по својој молби, било по указаној потреби службе. У случају да сам моли, овакав официр се одмах ставља у пензију;

3. — Кад има непрепоручљиву оцену, за положај (звање) на коме је, за узастопне три календарске године, или укупно за шест година у току официрске службе.

4. — Кад је редовним судом осуђен за дело, које штети угледу официра, а чин није изгубио, и то пошто пресуда постане извршна;

5. — Кад после боловања по члану 109. овог Закона не оздрави, што се утврђује специјалним лекарским прегледом;

6. — Кад умно или физички постане неспособан за ма какву активну службу у војсци која његовом чину

одговара, што се утврђује специјалним лекарским прегледом;

7. — После проведеног времена на расположењу по члану 105. овог Закона, ако за то време не буде распоређен на службу која одговара његовом чину и рангу;

8. — Кад нема спреме ни способности да може успешно вршити додељену му дужност која одговара његовом чину, и у опште, кад његово владање или начин живота штете угледу и достојанству официра или штете интересе војске; и

9. — Кад у опште више не подноси за активну службу.

Пензионисање официра по тачци 3., 4., 5., 6. и 8. овога члана Закона бива по предлогу претпостављених старешина.

Члан 113.

Пензионисање официра врши се Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице.

Члан 114.

Пензионисани официр, ако тражи, може бити враћен у активну службу, ако је био пензионисан уз узрока предвиђених у тачци 1. и 5. члана 112. овога Закона, или ако је то у интересу службе, а није био пензионисан из узрока предвиђених у тачци 3., 4., 8. и 9. члана 112. и није још навршио 60 година живота.

У свима поменутих случајевима пензионисани официр се може вратити у активну службу само ако има празних места по формацији, ако је према специјалном лекарском прегледу способан за активну службу и ако испуњава и услове под I тачке 3. под е) и ж) члана 81. овога Закона.

Време које официр проведе у пензији не рачуна му се у активну службу, а за толико колико је провео у пензији, ако се реактивира у истом чину у коме је пензионисан, губи и у рангу.

Члан 115.

Пензионисани официри, који нису преведени у резерву, а способни су још за службу, могу се, без обзира на њихове године, распоредити у народној војној сили, према потреби, а на службе и положаје који одговарају њиховом чину и способностима.

Ж. Оставка

Члан 116.

Официр може да поднесе оставку на службу у војсци, ако је испунио обавезе према држави.

Оставка се официру не уважава: кад није испунио обавезу према држави, када је под судом или редовном судском истрагом, као и за време приправног, мобилног и ратног стања.

Но ако је официр, који подноси оставку, штетан по углед официрски, или уопште по службу у војсци, оставка ће му се уважити у сваком случају и без обзира на одредбе другог става овог члана Закона.

Официр, коме се уважи оставка, разрешава се од сваке активне службе у војсци. Такав официр губи сва права стечена у активној служби.

У грађанству он може задржати титулу чина, који је имао у активној служби, са додатком „у оставци”, само ако узрок због којег му је оставка уважена није нечастан.

Официр, коме је уважена оставка по првом ставу члана 116. овога Закона, може бити преведен у резерву са чином који је имао. Овакав официр распоређује се на службе и на положаје у народној војној сили који одговарају његовом чину и способностима, а без обзира на године живота.

Официр, коме је оставка уважена из разлога изнетих у трећем ставу члана 116. овог Закона, преводи се у одговарајућу категорију војске, и то без чина, а распоређује на службе које одговарају његовим способностима.

Члан 118.

Официр из оставке може бити изузетно враћен у активну службу, ако узрок уважења његове оставке није било његово неупутно и по интересе војске штетно понашање ако има празних места по Уредби о формацији војске, ако је према специјалном лекарском прегледу способан за активну службу и ако испуњава и услове под I тачке 3. под е) и ж) члана 81. овога Закона. У том случају официру се враћају сва права која је раније имао у активној служби, само му се време проведено у оставци не рачуна у активну службу и за толико губи у рангу, ако се реактивира у истом чину.

Оставка се уважава Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице.

3. ГУБЉЕЊЕ ЧИНА

Члан 120.

Официр губи чин:

а) Кад је дисциплинским судом кажњен губитком чина, или када по пресуди суда изречена казна повлачи губитак чина;

б) Кад у редовном стању недопуштено напусти службу па се на ову не врати у року од 15 дана, или се, својом кривицом, по истеку одобреног одсуства, боловања или по премештају не јави на дужност у истоме року, после кога рока престаје бити официр. О овоме доноси решење Министар Војске и Морнарице и то службено и објављује. Такав официр подлежи и даље кривичној одговорности, као и материјалној обавези, ако ову није испунио.

Ко напусти службу у мобилном и ратном стању, или кад је рат у изгледу, сматра се још и за војног бегунца.

Губљењем чина официр губи и сва права која су везана са чином.

Члан 121.

Официр, који изгуби чин, не може га више добити у мирно време. Он служи и даље у одговарајућој категорији војске, према годинама старости, и то без обзира на чин који је имао.

Но у рату, за нарочите заслуге и осведочену храброст, може му се вратити чин и права која су са овим скопчана, као и право на раније проведене године у активној служби до дана губитка чина, али без права на ма какве материјалне накнаде за време од дана губитка па до дана повратка чина.

В) СТАРЕШИНЕ У ВОЈСЦИ ИЗ РЕЗЕРВЕ**1. Резервни подофицири**

Члан 122.

Подофицирски чинови у резерви исти су сталном кадру по члану 58. овог Закона.

Члан 123.

Резервни подофицир може бити:

1. — Подофицир, који је изашао из сталног кадра са подофицирским чином;
2. — Регрут-ђак из тачке 2. под а) члана 49. овога Закона који положи испит за резервног наредника. Овакви ђаци дужни су да редовно наредне године, а изузетно и по решењу Министра Војске и Морнарице најдаље у року од три године по одслужењу рока у сталном кадру, издрже двомесечну вежбу, после које се, ако на вежби буду повољно оцењени, унапређују у чин резервног наредника;

3. — Обвезник војске у опште, који буде унапређен у резервни подофицирски чин;

Број резервних подофицира одређује се по стварној потреби обзиром на формациско стање војске.

Унапређивање резервних подофицира врши се по одредбама овог Закона као и подофицира сталног кадра, стим, што се прописани испити замењују ревносним и успешним вршењем службе на вежби или у рату.

Ранг резервних подофицира одређује се и води на исти начин као и ранг подофицира сталног кадра.

Резервни подофицир млађи је по рангу од подофицира активне службе истога чина.

Члан 125.

Резервни подофицири служе у категоријама војске према годинама старости, као и остали обвезници.

Позивање и упућивање резервних подофицира на вежбања и на службе у војсци, бива по одредбама овог Закона.

Члан 126.

Према потреби, резервни подофицир, по изјављеној жељи, може се примити на службу у стални кадар са чином који има у резерви:

1. — Ако је раније био подофицир у активној служби, у смислу члана 72. овог Закона.

2. — Ако није био подофицир у активној служби, већ је постао подофицир у резерви према члану 123. и 124, овог Закона, дужан је претходно да положи испит за дотични подофицирски чин активне службе, с тим још, да није жењен и да није старији као поднаредник од 25 а као наредник од 28 година.

Ступањем у кадар, ови подофицири, предвиђени тачком 2. овог члана Закона, почињу службу на првом року и теку права из чланова: 65., 70., 71., 74., 73., 75., 77. и 79. овог Закона.

Члан 127.

Резервни подофицир се разрешава од чина резервног подофицира;

1. — Кад онеспособи за службу резервног подофицира;

2. — Кад добије духовно звање;

3. — Кад по своме занимању, владању и понашању штети углед подофицира или интересе војске.

Члан 128.

Резервни подофицир губи чин по одредбама члана 80. овога Закона, а које су прописане и за губљење чина подофицира у сталном кадру.

2. Резервни официри

Члан 129.

Резервни официр у војсци може постати:

1. — Официр у пензији или оставци, ако из активне службе није изишао због околности из тачке 3., 4., 5., 6., 8. и 9. члана 112. и из последњег става члана 116. овога Закона.

2. — Так-наредник, који по одслужењу ђачког рока у сталном кадру, у трупи или школи (курсу) за резервне официре, према члану 49. овога Закона положи испит за резервног потпоручника свога рода војске, односно струке, и редовно наредне године, а изузетно

и по решењу Министра Војске и Морнарице најдаље за три године по одслужењу рока у сталном кадру, на двомесечној вежби у своме роду војске, односно у струци, буде оцењен од претпостављених старешина, да по спреми, способностима и владању заслужује да буде унапређен у чин резервног потпоручника, ако одговара и осталим условима под I тачке 3, под е), ж) и з) члана 81. овога Закона и буде изабран.

3. — Резервни: судски, синитетски, апотекарски и ветеринарски потпоручник, као и резервни потпоручник: економске, артилериско и инжињерско-техничке струке, може постати онај ђак-наредник, који је поред осталих услова предвиђених тачком 2. овога члана Закона свршио и одговарајући стручни факултет или коју вишу стручну школу

ранга факултета, а у ваздухопловно-техничкој струци онај који је свршио технички факултет ваздухопловне, машинске или електро-техничке гране у земљи или на страни, односно одговарајућу вишу техничку школу у рангу факултета. За економску, судску и ветеринарску струку, као и за артилериско, инжињерско и ваздухопловно-техничку струку, узимаће се првенствено ђаци оглашени за ограничено способне, а који по својој стручној спреми или професији одговарају дотичним струкама.

4. — Резервни наредник или резервни наредникводник, који је: у овим чиновима укупно провео најмање четири године, издржао претходно двомесечну вежбу у своме роду војске, и строгим избором официра у команди (установи), где је био на вежби, а сходно члану 81. под I тачке 3. под б), буде оцењен да по спреми, способностима и владању заслужује да се пусти на полагање испита за чин резервног потпоручника и положи овај испит, а испуњава и остале услове под I тачке 3. под е), ж) и з) члана 81. овога Закона.

5. — Обвезник лекар (апотекар, ветеринар), који за време службе у сталном кадру није полагао испит за чин резервног санитетског (апотекарског, ветеринарског) потпоручника и није старији од 50 година, ако по претходном двомесечном вежбању и пошто му се по молби одобри полагање испита, овај испит накнадно положи. За одобрење полагања испита потребна је, поред напред наведеног, препоручљива оцена од стране претпостављеног старешине у погледу спреме, способности и владања на вежбању дотичног обвезника. За унапређење у чин резервног потпоручника такав обвезник, поред положеног испита мора испуњавати I остале услове под I тачке 3. — под е), ж) и з) члана 81. овога Закона и бити изабран.

Члан 130.

Чинови резервних официра иду постепено и са роковима активних официра одговарајућих родова војске и струка, почев код свију са чином потпоручника, па иду закључно са чинрм потпуковника, изузимајући активне више официре, који би приликом пензионисања или оставке били преведени у резерву са чином вишим од потпуковничког као и оне резервне официре, који овај Закон затече у већем чину од чина резервног потпуковника.

Члан 131

Унапређивање резервних официра врши се Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице, а по одредбама чланова: 85., 86., 87., 87 а., 89., 90., 91., 92. и 93. овога Закона, сем услова наведених тамо за командовање, односно управу појединим установама, или вршење специјалних послова који су прописани за унапређење активних официра. На место ових услова, за унапређење резервних официра у чин капетана II класе и у чин мајора служиће поред положеног испита успешно издржана вежба, за које време дотични официр треба да је оцењен као способан за командовање већом наредном јединицом, односно за руковање пословима, који се од активних официра дотичног чина траже, као и да према показаном раду на овој вежби и по својој спреми и способностима заслужује унапређење у наредни чин.

Члан 132.

Ранг резервних официра одређује се на исти начин као и ранг официра активне службе.

Резервни официр млађи је у рангу од официра активне службе истога чина.

За резервне официре води се у Министарству Војске и Морнарице засебна стручна ранглиста.

Члан 133.

Резервни официр, који раније није био активни официр, може се према потреби, а по изјављеној жељи, и ако има празних места по формацији војске, превести у активну службу војске, са чином који је имао у резерви и са рангом од дана превода у активу, закључно са чином капетана I класе, ако поред тога испуњава још и ове услове:

1. — Да је за службу активног официра физички здрав што се утврђује специјалним лекарским прегледом;
2. — Да као резервни официр има најмање за последње две календарске године препоручљиве оцене;
3. — Да није под судом или редовном судском истрагом;
4. — Да уопште није судски кажњаван;
5. — Да претходно на двомесечној вежби и у практичном раду буде оцењен да по својој спреми и способности заслужује да се пусти на полагање испита;
6. — Да од стране његове команде, јединице или установе, код које је био на вежби — раду — буде препоручен, да обзиром на дотадањи његов положај и стање у грађанству, као и обзиром на његове породичне прилике, ако је жењен, заслужује да уђе у ред активних официра, и
7. — Да положи прописан испит за чин активне службе, у који се може активирати према првом ставу овога члана, или ако испита по Закону за тај чин нема, онда за претходни нижи чин активног официра, за који се тражи испит по овоме Закону, и
8. — Да није старији од 32 године нити ожењен, ако се преводи у активну службу са чином потпоручника,

Резервни официр, који је раније био активни официр па пензионисан, може се, према потреби а по његовој молби, вратити понова у активну службу и са рангом по одредбама члана 114. односно члана 118. овога Закона, а ако је имао у резерви већи чин од чина у коме је пензионисан, онда са рангом од дана указа о реактивирању.

Оним резервним официрима, који су за време рата већ одслужили извесно време на војној дужности у чину са којим се преводе, односно активирају, рачунаће се све ово време при одређивању ранга.

Члан 134.

Обавеза служења резервних официра траје и преко 50 година живота, ако су за службу способни.

Резервни официри распоређују се у народној војној сили на службе и дужности, за које имају способности, без обзира на године живота према члану 9. овога Закона.

За превођење резервних официра из једног у други род војске или струку и обрнуто, важе одредбе члана 83. овога Закона као и за активне официре.

Члан 135.

Резервни коњички официр, за време обавезе служења у народној војној сили, држи о свом трошку прописаног јахаћег коња и јахаћи прибор.

Од ове обавезе ослобођава се онај резервни коњички официр, који према својој професији и имовном стању, или према имовном стању своје задруге, према

одредбама односних правила, није у могућности да држи о свом трошку прописаног јахаћег коња и јахаћи прибор. Решење по овоме доноси Министар Војске и Морнарице и оно је извршно.

Резервним коњичким официрима, за које ратна формација предвкђа два коња, други коњ додељује се од пописаних коња.

Члан 136.

Ако резервни официр у миру, без своје кривице, на самој служби у војсци односно Морнарици, или поводом службеног посла, буде тако повређен, да због задобијених рана, повреда или озледа постане неспособан за сваку даљу службу и уопште за привредни рад, признаје му се да је испунио услов за стицање права на личну пензију и ако нема десет година признате активне државне службе, и добија тада пензију у висини 50% износа плате која му према чину припада.

Ако је резервни официр уједно државни службеник, онда му се у време за одређивање количине личне пензије урачунавају све године признате службе по одредбама Закона о чиновницима и још десет година више, тако да добија пензију у висини износа: плате која му припада према годинама стварно проведеним у државној служби и овим признатим годинама и 25% износа положајног додатка, ако са овим признатим годинама нема укупно 20 година службе; а ако са овим признатим годинама има 20 и више година службе, онда у износу који му припада по одредбама овога Закона за тај број година.

Резервни официр који није државни службеник добија пензију у 50% износа плате, која му према чину припада.

Ако под наведеним околностима у првом ставу овога члана Закона резервни официр, државни службеник, погине, или буде рањен, односно повређен, па од ране односно повреде или озледе умре, признаће се породици за пензију као да је имао 35 година улагања у Чиновнички пензиони фонд на принадлежности које је примао у времену смрти. Вишак пензије у таквом случају пада на терет државне касе. А ако погинули — умрли резервни официр није био државни службеник, онда породица, ако нема других прихода, добија помоћ у износу, и то: за једног члана 30% а за два и више чланова 40%.

Кад резервни официр на самој служби у војсци и морнарици, у рату, без своје кривице онеспособи, има право на државну заштиту и помоћ по одредбама Инвалидског Закона.

Породица резервног официра, који умре или погине у рату на самој служби у војсци односно у морнарици, има право на инвалидску потпору и остале врсте државне заштите ипомоћи по одредбама Инвалидског Закона.

Члан 137.

Резервни се официр разрешава тога звања Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице и то у овим случајевима:

1. — Кад онеспособи за ма какву службу резервног официра у народној војној сили;
2. — Кад добије духовно звање;
3. — Кад моли за разрешење, а молба му се може уважити;
4. — Кад нема спреме ни способности да може успешно вршити дужност која одговара његовом чину, и у опште кад не подноси више за службу резервног официра;

5. — Кад по свом владању, понашању и занимању штети углед официра и војске, и

6. — Кад пређе у страну поданство.

Резервни официри разрешени по тачци 4. и 5. овог члана распоређују се као обични обвезници у одговарајуку категорију војске.

Члан 138.

Одредбе члана 120. и 121. овог Закона, важе и за резервне официре.

ТРЕЋИ ДЕО МОРНАРИЦА

Први одељак САСТАВ И ПОДЕЛА МОРНАРИЦЕ

Члан 139.

Морнарицу чине: људство морнарице, пловни материјал и све војно-морнаричке установе на морској обали, на рекама и језерима, Главни су делови морнарице: флота, речна флотила и поморско ваздухопловство.

Морнарица је устројена у: команде, јединице и установе, чији се назив, састав и јачина прописује Уредбом о формацији моонарице у мирно и ратно доба.

Људство морнарице дели се на: стални кадар и обвезнике Оперативне и Резервне Морнарице.

Све остало, што се овим Законом прописује о обавези службе у војсци, регрутовању, о роковима службе у сталном кадру, ступању о овај, о служби у њему, о отпуштању, опреми, као и о потпори породица сиромашних обвезника, — важи и за морнарицу, уколико се на њу односи.

Члан 141.

Пловне јединице добијају назив и увршћују се у флотну листу Краљевим Указом, а бришу се из флотне листе тако исто Краљевим Указом.

Појам „ратни брод” утврђен је у међународним декларацијама. Ратни брод носи ратну заставу Краљевине и под командом је лица морнарице.

Члан 143.

У морнарици постоје:

1. — Војно поморство, и
2. — Струке: Економска, Техничка и Санитетска.

Све што је потребно о уређењу ових и службовању у њима, прописује се Краљевом Уредбом.

1. ВОЈНО ПОМОРСТВО

Члан 144.

Војно поморство чине: поморски официри и стручни официри маритимних и оружних грана.

Њихов задатак:

а) Поморски официри командују и воде пловне јединице и саставе, као и ваздухопловне јединице и саставе поморског ваздухопловства; припремају и врше све послове, који се односе на спремност и готовост морнарице и поморског ваздухопловства за рат; врше послове опште, поморске, тактичке и административне природе, као и све оне послове, који су у вези са командовањем и употребом свих врста морнаричког наоруђажа, поморског ваздухопловства и маритимних знања у опште.

б) Стручни официри врше послове, који се односе на оне гране војно-поморске службе, за које су нарочито спремни, поред послова опште административне природе у вези са њиховом струком. Они могу и командовати мањим пловним и ваздухопловним јединицама.

Поморски и стручни официри, поред командовања, могу се повремено одређивати и на техничке послове, у колико су стручни за исте.

2. СТРУКЕ А) ЕКОНОМСКА СТРУКА

Члан 145.

Задатак је економске струке да обавља све послове предвиђене чланом 20. овог Закона за економску струку војске, а у колико се односе на снабдевање морнарице.

Б) ТЕХНИЧКА СТРУКА

Члан 146.

Задатак је техничке струке да руководи свима пословима техничке природе, потребним за готовост морнарице.

Техничку струку чине:

1. — Инжињер-официри.
2. — Машински официри стројарске и електричарске гране.
3. — Технички чиновници војног реда са стручним техничком факултетском, са вишом и са средњом стручном техничком спремом.
4. — Технички чиновници грађанског реда са факултетском, са вишом и са средњом техничком спремом и службеници грађанског реда са нижом стручном техничком спремом.

Њихов је задатак:

а) Инжињер-официри припремају и врше послове, који се односе на: конструкцију, грађење, оправку и пријем објеката и материјала у својој стручности; на студију и извођење свих техничких радова и старање о потребама морнарице у свима гранама поморске технике.

б) Машински официри стројарске и електричарске гране врше послове који се односе на вођство и руковање свих врста стројева морнарице.

в) Технички чиновници војног и грађанског реда врше техничке послове, према својој стручности, и отправљају административне послове, који су у вези са њиховом службом.

В) САНИТЕТСКА СТРУКА

Члан 147.

Ова струка има задатак изложен у члану 31. овога Закона, а уколико се односи на морнарицу.

Ову струку чине санитарски и апотекарски официри, санитарски помоћници и службеници грађанског реда са стручном спремом за послове ове струке.

Други одељак

А) СТАРЕШИНЕ У СТАЛНОМ КАДРУ

І СТАРЕШИНСКИ ЧИНОВИ

Члан 148.

Старешински су чиновници у морнарици:

Морнарички каплар;	}	Подофицири
Морнарички поднаредник II класе;		
Морнарички поднаредник I класе;		
Морнарички наредник II класе;		
Морнарички наредник I класе;		
Морнарички водник III класе;		
Морнарички водник II класе, и		
Морнарички водник I класе.		

Уз ове чиновници додаје се назив дотичне гране њихове службе.

Официрски:

а) Командно особље:

1. — Поручник корвете,	}	нижи официри
2. — Поручник фрегате,		
3. — Поручник бојног брода II кл.		
4. — Поручник бојног брода I кл.		

5. — Капетан корвете,	}	виши официри
6. — Капетан фрегате,		
7. — Капетан бојног брода,		

8. — Контра-адмирал,	}	Адмиралитет
9. — Вице-адмирал,		
10. — Адмирал.		

б) Стручно особље:

Стручни официри поморства и сви официри струка у морнарици имају чиновници по члану 59. овога Закона, као и официри струка у војсци, са ознаком своје струке односно гране службе.

Инжињер-официри и санитарски официри у морнарици почињу службу са чином поручника, а стручни официри поморства, као и остали официри струка у морнарици, са чином потпоручника.

II СТАРЕШИНСТВО — РАНГ

Члан 149.

Одредбе члана 60. и 61. овога Закона важе и за шрнарицу, уколико се на њу односе.

За односе старешинства између указних лица војке и морнарице вреди чин и ранг. Код једнаког чина и ранга, на води старије је лице морнарице, а на копну лице војске.

За морнаричке подофицире води се посебна ранглиста у Штабу морнарице или у којој другој команди за евиденцију.

III МОРНАРИЧКИ КАПЛАР

Члан 150.

Морнарички каплар постоји у свима гранама службе Морнарице. За унапређење у чин морнаричког каплара потребно је да морнар отслужи најмање 8 месеци и да сврши успешно курс једне гране службе, или да буде преведен у односну грану службе на основи комисијског извештаја, сем морнара палубне гране, за које не постоји курс, а који се могу унапредити када отслуже најмање 12 месеци у кадру морнарице.

Право унапређивања у чин морнаричког каплара има Командант Морнарске команде.

Регрут кадровцац, поморац или речни бродар од заната може бити унапређен у чин морнаричког каплара без обзира на предње рокове, чим са успехом сврши стручни војно-бродарски курс.

Морнарички каплар губи чин по судској осуди за казне преко три месеца строгог затвора или затвора.

IV ПОДОФИЦИРИ А) ПОПУЊАВАЊЕ ПОДОФИЦИРИМА

Члан 151.

Подофицири се добијају:

1. — Из подофицирских школа морнарице.
2. — Од морнара сталног кадра.

Б. УНАПРЕЂИВАЊЕ ПОДОФИЦИРА

Члан 152.

Унапређивање подофицира у следеће чиновници врши се по старешинству, на празна формациска места, с тим да испуњавају следеће услове:

1. — Опште услове по члану 65 овог Закона;
2. — Посебне услове;

— за морнаричког поднаредника II класе: да је са успехом свршио једну од подофицирских школа Морнарице, или да је служио најмање 12 месеци као морнарички каплар и успешно свршио који стручни курс једне гране службе морнарице, а морнарички каплари, поморци и речни бродари од заната, да то заслужују својим стручним знањем и положи прописан испит за чин поднаредника II класе;

— за морнаричког поднаредника I класе: да је у чину поднаредника II класе прослужио најмање 3 године у Морнарици и струкама на одговарајућој стручној служби;

— за морнаричког наредника II класе: да је у чину морнаричког поднаредника I класе са успехом прослужио најмање 3 године у морнарици и струкама на одговарајућој стручној служби и положио испит;

— за морнаричког наредника I класе: да је учину морнаричког наредника II класе са успехом прослужио најмање 4 године у одговарајућим гранама службе у морнарици и на стручној служби;

— за морнаричког водника III класе: да је успешно прослужио најмање 4 године у чину морнаричког наредника I класе и положио испит;

— за морнаричког водника II класе: да је успешно прослужио најмање 5 година у чину морнаричког водника III класе;

— за морнаричког водника I класе: да је успешно прослужио најмање 5 година у чину морнаричког водника II класе, а од тога најмање 3 године у одговарајућој стручној служби. 4

Од прописаних рокова за подофицирске чинове изузимају се питомци војних школа, као и војници који служе ђачки рок. Они добијају ове чинове према прописима о уређењу дотичних школа.

Време, које подофицир као државни питамац проведе на школовању у држави или на страни или на специјалној служби у иностранству, рачуна му се као служба у трупи.

Члан 153.

Право унапређивања у чинове морнаричког поднаредника и морнаричког наредника има Командант Морнарске Команде.

Право унапређивања у чинове морнаричког наредника-водника има Командант Морнарице.

Одредба последњег става чл. 69. овога Закона важи и за подофицире морнарице.

Члан 154.

Одредба члана 70. овог Закона важи и за подофицире морнарице.

В) ПОНОВНИ РОК

Члан 155.

Одредбе чланова: 71., 72. и 73. овог Закона важе и за подофицире морнарице и морнаричке капларе на поновним роковима. Поновни рокови у морнарици трају три године.

Г) ОСИГУРАЊЕ ПОДОФИЦИРА

Члан 156.

Одредбе чланова 74. и 75. овога Закона о осигурању подофицира војске службом и пензијом, важе и за подофицире морнарице.

Време, које морнарички каплари проведу на поновном року не рачуна им се у године службе за стицање права предвиђених овим Законом за подофицире.

Специјална поморска и техничка знања, која стичу подофицири морнарице, признају им се и у грађанству, Ово се регулише нарочитом Уредбом, у споразуму са ресорним Министрима.

Д) ОЦЕЊИВАЊЕ ПОДОФИЦИРА

Члан 157.

Оцењивање подофицира врши се на основи Краљеве Уредбе.

Ђ) БОЛОВАЊЕ И ОДСУСТВОВАЊЕ

Члан 158.

Одредбе члана 77. овога Закона важе и за подофицире морнарице.

Е) ЖЕНИДБА

Члан 159.

За женидбу подофицира морнарице важе одредбе члана 78. овога Закона.

Ж) ОТПУШТАЊЕ ПОДОФИЦИРА ИЗ СТАЛНОГ КАДРА

Члан 160.

Одредбе члана 79. овога Закона о отпуштању подофицира из сталног кадра војске, важе и за подофицире у морнарици.

З) ГУБЉЕЊЕ ЧИНА

Члан 161.

Одредбе члана 80. овог Закона важе и за подофицире у морнарици.

У ОФИЦИРИ

А) ПОПУЊАВАЊЕ

ВОЈНО ПОМОРСТВО

Члан 162.

У војном поморству може постати:

а) Поручник корвете:

1. — Свршени питамац наше Поморске Војне Академије, и
2. — Свршени слушалац које поморске војне школе на страни равне нашој Поморској Војној Академији, а који је наш држављанин, ако се у току прве године по свршетку ове школе јави за пријем у нашу морнарицу и ако положи прописан испит.

б) Стручни потпоручник:

Подофицир који:

1. — У чину подофицира проведу најмање девет година.
2. — Строгим избором поморских официра команде или надлештва у рангу команде пука односно ескадре, или самосталног бродског састава на мору или на рекама, буде оцењен, да заслужије да се пусти на полагање испита за чин стручног потпоручника и положи испит за овај чин, према прописаном програму и правилу.
3. — Није жењен.

4. — Није старији од 35 година.

5. — Најмање за последње две календарске године има препоручљиве оцене и препоручљиве податке за оцену у години у којој се врши унапређење.

6. — За последње време од две године није судски кажњен, рачунајући од дана када је пресуда постала извршна.

7. — У времену кад стиче право на производство није под редовним судском истрагом или под судом у опште, а тако исто није ни под претходном кривичном истрагом за дела која повлаче за собом казну већу од две године затвора; и

8. — Који је физички здрав и способан за службу стручног официра, што се утврђује специјалним лекарским прегледом.

Првенство на унапређење у чин стручног потпоручника имају они подофицири, који су положили испит за тај чин у ранијој испитној години.

ЕКОНОМСКА СТРУКА

Члан 163.

Попуна економске струке морнарице врши се у свему по одредбама члана 21. и одредбама под II члана 81. овог Закона.

ТЕХНИЧКА СТРУКА

Члан 164.

У техничкој струци може постати:

а) Инжењер-официр;

1. — Официр, који сврши стручни технички факултет у земљи или на страни и на двогодишњој практичној припреми код морнарице покаже спремину и способност за пријем у инжењер-официре. Он се преводи са чином и рангом који је дотле имао.

2. — Лице грађанског реда са свршеним, у земљи или на страни, техничким факултетом или са свршеном вишом стручном техничком школом, равном факултету, које као чиновнички приправник на једногодишњем практичном раду код морнаричких установа буде оце-

њено као способно за струку и које испуњава и остале услове из члана 82. овог Закона. Оно се поставља за инжењер-поручника, ако је за чиновничког приправника примљено по свршетку школе; а ако долази из које друге гране грађанске државне службе, онда се поставља са чином који одговара положајној групи коју је имало у грађанској државној служби, но закључно са чином капетана I класе,

б) Машински официр:

Машински потпоручник може постати подофицир стројарске или електричарске гране, који у чину подофицира проведе најмање десет година и положи прописан испит, а одговара и осталим условима под б) члана 162. овог Закона, с тим да у строгом избору учествује поред поморских официра и инжењер-официри одговарајуће струке и непосредно претпостављени машински официри. Првенство на унапређење у чин машинског потпоручника имају они подофицири који су положили испит за тај чин у ранијој испитној години.

в) Технички чиновник:

1. — Лице грађанског реда са свршеним техничким факултетом, или са свршеном вишом стручном техничком школом равном факултету, у земљи или на страни, које

као чиновнички приправник на једногодишњем практичном раду код морнаричких установа буде оцењено као способно за струку и које испуњава и остале услове члана 82. овог Закона. Оно се поставља за нижег војно-техничког чиновника III класе, ако је за чиновничког приправника примљено по свршетку школе; а ако долази из које друге гране грађанске државне службе, онда се поставља са класом која одговара положајној групи коју је имало у грађанској државној служби, но закључно са I нижом класом.

2. — Лице грађанског реда са свршеном средњом стручном школом са завршним испитом, равном потпуној средњој школи, које као чиновнички приправник на двогодишњем практичном раду код морнаричких установа буде оцењено као способно за струку и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе, са којом се класом и поставља, ако иначе испуњава и остале услове члана 82. овог Закона.

3. — Лица грађанског реда са стручном техничком факултетском спремом или са вишом стручном, или са средњом стручном техничком спремом, или са нижом стручном спремом. Она се постављају за чиновнике | службенике грађанског реда по одредбама Закона о чиновницима, а на звања која су предвиђена Законом о чиновницима и Уредбом о формацији морнарице.

4. — Морнарички подофицири техничке гране, који су у чину морнаричког подофицира прослужили најмање 9 година и који на једногодишњој припреми покажу спремину и способност за вршење административно техничких послова у струци и положе прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе.

САНИТЕТСКА СТРУКА

Члан 165.

За попуна санитарске струке код морнарице важе у свему услови из члана 32. овог Закона.

Члан 166.

Одредбе члана 82. овог Закона важе и за морнарицу.

Б. УНАПРЕЂИВАЊЕ ОФИЦИРА

Члан 167.

Унапређивање официра морнарице врши се Краљевим Указом на предлог Министра Војске и Морнарице и то:

1. — По старешинству — општем рангу закључно са чином капетана фрегате, односно потпуковника;

2. — За више чинове од капетана фрегате, односно потпуковника — по избору, дајући при том првенство оним официрима истог чина, који имају јаче квалификације;

Избор кандидата врши Изборни савет, чији састав одређује Министар војске и морнарице.

3. — За чинове за које је законом условљен и положени испит, првенство на унапређење имају они официри који су положили испит за односни чин у ранијој испитној години.

4. — На празна места по Уредби о формацији морнарице, стим да испуне још и ове услове:

І ОПШТИ УСЛОВИ:

Члан 168.

Ови су услови исти као у члану 86. овога Закона, закључно са тачком 3., с тим, да се најмање одслужи ниже означени број година и то:

а) Поморски официри:

- у чину поручника корвете 3 године
- у чину поручника фрегате 3 године
- у чину поручника бојног брода II класе 3 године
- у чину поручника бојног брода I класе 5 године
- у чину капетана корвете 4 године
- у чину капетана фрегате 4 године
- у чину капетана бојног брода 4 године
- у чину контра-адмирала 4 година
- у чину вице-адмирала 4 година

б) Стручни официри војног поморства и официри струка у морнарици служе у појединим чиновима најмање онај број година, колико је у члану 86. овога Закона предвиђено за официре струка код војске.

II. ПОСЕБНИ УСЛОВИ ВОЈНО ПОМОРСТВО

Члан 169.

а) За поморске официре:

1. — За поручника фрегате: да је способен за самостално држње страже на мору под нормалним приликама.

У поморском ваздухопловству: да је као поручник корвете добио звање дипломираног хидропилота или хидроизвиђача.

2. — За поручника бојног брода II класе: да је као официр морнарице био најмање две године укрцан на опремљеним бродовима, да је способен за самостално држање страже на мору под свима приликама, и оцењен да има спреме и способности за командовање мањим јединицама до 250 тона и да је положио испит за чин поручника бојног брода II класе.

У поморском ваздухопловству: да има звање војног хидропилота или војног хидроизвиђача, да је оцењен да може командовати ескадрилом, да је у претходним чиновима као официр био две године укрцан на пловним јединицама и да је положио испит за поручника бојног брода II класе.

3. — За поручника бојног брода I класе: да је у чину поручника бојног брода II класе био укрцан најмање шест месеци на опремљеним бродовима, да је оцењен да има спреме и способности за командовање јединицама, за чије је командовање по формацији предвиђен чин поручника бојног брода I класе.

У поморском ваздухопловству: да је као поручник бојног брода II класе имао најмање једну годину звање војног хидропилота или војног хидроизвиђача и да је успешно командовао ескадрилом најмање шест месеци.

4. — За капетана корвете: да је у чиновима поручника бојног брода успешно командовао одговарајућим пловним јединицама, да је најмање шест месеци успешно

вршио дужност првог официра на јединицама преко 250 тона, или да је успешно вршио службу на положајима, за које је формацијом предвиђен чин поручникамање 18 месеци, или у чину капетана корвете најмање један од специјалних курсева у морнарици, у земљи или на страни; да је положио прописан испит за чин капетана корвете и да је оцењен као спреман и способан за командовање већом јединицом од 250 тона.

У поморском ваздухопловству: да је као поручник бојног брода I класе имао звање војног хидропилота или војног хидроизвиђача најмање годину дана, да је у чину поручника бојног брода командовао ескадрилом најмање годину дана, да је оцењен као спреман и способан и за командовање ваздухопловном групом и да је положио прописан испит за чин капетана корвете.

5. — За капетана фрегате: да је у чиновима поручника бојног брода I класе и капетана корвете најмање 18 месеци, или у чину капетана корвете најмање годину дана, успешно командовао већом пловном јединицом, за коју је Уредбом о формацији морнарице предвиђен капетан корвете, или да је у чину капетана корвете најмање годину дана био I. официр великог брода, за који је формацијом предвиђен I. официр чина капетана корвете, а остало време да је био на одговарајућим положајима морнарице на мору или на копну и да је оцењен да има спреме и способности за командовање већим ратним бродовима, као и да је способен за остале положаје, који по Уредби о формацији морнарице одговарају чину капетана фрегате.

У поморском ваздухопловству: да је у чину капетана корвете имао звање војног хидропилота или војног хидроизвиђача најмање годину дана, да је успешно командовао ваздухопловном групом најмање годину дана, а за остало време успешно вршио послове који по формацији одговарају чину капетана корвете, и да је оцењен да има спреме и способности и за командовање већих летећих састава поморског ваздухопловства.

6. — За капетана бојног брода да је у чину капетана фрегате најмање годину дана успешно командовао већим ратним бродом или одговарајућим бродским саставом а за које је по Уредби о формацији морнарице предвиђен као командант најмање капетан фрегате и да је уопште својим дотадањим радом показао да има спреме и способности за командовање највећим ратним бродовима или одговарајућим саставима;

7. — За контра адмирале да је свршио Нижу школу Поморске војне академије или школу равну овој на страни, или да је свршио Вишу школу Поморске војне академије или школу равну овој на страни, ако није свршио Нижу школу; или да има више поморско образовање о чему доноси одлуку Изборни савет; да је у чину капетана бојног брода најмање годину дана успешно командовао већим ратним бродовима или одговарајућим бродским саставом на мору, а за које је по Уредби о формацији морнарице предвиђен као командант најмање капетан бојног брода; и да је приликом ратних вежби на мору, у улози команданта састава, оцењен од комисије коју буде одредио Министар војске и морнарице, да заслужије унапређење у чин контра-адмирала.

8. — За вице-адмирала: да има више поморско образовање о чему доноси одлуку Изборни савет и да је целокупним радом и животом за време служења у морнарици доказао да му се може поверити командовање флотом или вођством највећих установа у морнарици;

9. — За адмирала да има више морнаричко образовање и да је својом спремом, успешним радом и дотадањим командовањем, ауторитетом и поверењем доказао да може бити на челу целокупне морнарице.

б) За стручне официре:

1. — За поручника: да је као потпоручник провео у служби на бродовима најмање две године, или да је успешно вршио додељене му послове своје гране на положајима предвиђеним формацијом.

2. — За капетана II класе: да је у чину потпоручника и поручника провео у служби на бродовима или на одговарајућим службама на копну најмање четири године, да је за све време успешно отправљао додељене му послове, да је положио прописан испит за овај чин и да је оцењен да има спреме и способности за службе предвиђене по формацији за чин капетана II класе.

3. — За капетана I класе: да је као капетан II класе успешно вршио додељене му послове и службе на мору или копну, предвиђене по формацији за чин капетана II класе, и да је оцењен да има спреме и способности за самостално вођење послова дотичне гране предвиђених по формацији за чин капетана I класе.

4. — За мајора: да је као капетан успешно отправљао додељене му послове и службе на мору и на копну, показао спремину и способност за самосталан рад, да је положио прописан испит за овај чин и да је оцењен да има спреме и способности и за више самосталне послове, предвиђене по формацији за чин мајора.

5. — За потпуковника: да је успешно вршио додељене му послове и службе по формацији, да се својим радом и вршењем службе истакао и показао да има спреме и способности за највише положаје у морнарици, предвиђене по формацији за чин стручног потпуковника.

Члан 170.

За унапређење официра војног поморства и машинских официра, окатегорисаних и употребљених на канцелариске, локалне ил административне службе, важе општи услови из члана 86 овога Закона, но са роковима као I за струке у војсци.

Одредбе става последњег члана 94 овога Закона важе и за официре војног поморства и за машинске официре.

ЕКОНОМСКА СТРУКА

Члан 171.

За официре интендантске гране економске струке на служби у морнарици важе за унапређење услови из члана 89 овог Закона, који вреде за унапређење официра интендантске гране економске струке у војсци, са применом на одговарајуће службе у морнарици, с тим да се решавање задатака на карти по тачци 7 члана 89 овог Закона врши пред комисијом, чији је претседник Командант морнарице, а чланови: један ђенералштабни бригадни ђенерал и Начелник економског одељења Министарства војске и морнарице.

ТЕХНИЧКА СТРУКА

Члан 172.

а) Инжињер-официри

1. — За инжињер-поручника: да је испунио услове члана 164 овог Закона;

2. — За инжињер-капетана II. класе: да је успешно вршио додељене му послове техничке струке и да је положио прописан испит за овај чин;

3. — За инжињер-капетана I. класе: да је најмање у току две године успешно вршио послове код мање конструкције или успешно и корисно радио на пословима

у поморском арсеналу, односно на каквом бродоградилушту или у којој техничкој установи морнарице, као и да је спреман у техничко-административној служби;

4. — За инжињер-мајора: да је као капетан био на самосталним пословима најмање две године, да је за све време у чину капетана успешно вршио додељене му службе и послове, да је оцењен да има спреме и способности: за вођење већих послова за пријем објеката и машина и за управу техничким установама, као и да је положио прописан испит за овај чин.

5. — За инжињер-потпуковника: да је у чину мајора управљао већим радионицама или одговарајућим техничким установама, или био на одговарајућим самосталним техничким положајима у морнарици и за све време показао успеха у раду, као и способност за више послове и за израду већих пројеката у својој грани.

6. — За инжињер-пуковника: да је у чину мајора и потпуковника провео најмање три године на самосталним положајима, који по формацији одговарају овим чиновима, да је за све то време успешно отправљао додељене му стручне послове и да је оцењен од начелника струке да има спреме и способности за самостално управљање пословима предвиђеним Уредбом о формацији морнарице за чин инжињер-пуковника.

7. — За инжињер-ђенерала: да је како по научном образовању, тако и по целокупном свом раду и оригиналним научним конструктивним радовима оцењен од Команданта Морнарице да има спреме и способности за управљање и вођење целокупне службе дотичне техничке гране.

Инжињер-ђенерал је бригадног ранга.

б) Машински официри:

1. — За машинског поручника: да има спреме и способности за вођење стројарских и електричарских стројева и да је у чину машинског потпоручника најмање осамнаест месеци са успехом управљао мањим стројарским или електричарским стројем.

2. — За машинског капетана II класе: да је најмање две године успешно управљао стројарским или електричарским стројевима и да је положио прописан испит за овај чин.

3. — За машинског капетана I класе: да је вршио самостално дужност и код већих стројарских или електричарских стројева или био наставник у школама морнарице за машинску грану и да је у официрским чиновима био најмање осамнаест месеци на бродској служби,

4. — За машинског мајора: да има спреме и способности за самостално вођење стројарских односно електричарских стројева свију врста; да је најмање две године самостално управљао овим стројевима, да је бар шест месеци био управитељ стројева на опремљеном броду и да је положио прописан испит за чин мајора.

5. — За машинског потпуковника: да је са успехом вршио службу техничког референта у којој команди или установи морнарице или био на одговарајућим положајима по формацији, да је све додељене му послове са успехом отправљао и да је појхазао потпуну спремину да може руковати свима пословима своје гране.

САНИТЕТСКА СТРУКА

Члан 173.

За унапређивање официра санитетске струке у морнарици важе исте одредбе из члана 91 овог Закона, као и за официре санитетске струке у војсци, само са применом на одговарајуће службе у морнарици, уколико се то чланом 91 овог Закона тражи.

III ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 174.

Одредбе чланова: 88, 98, 99, 100, 101, 102 и 103 овог Закона важе аналогно и за морнарицу.

в) Служба официра

Члан 175.

Сваки официр морнарице, према своме чину, мора бити распоређен на један од положаја (звања), који је предвиђен Уредбом о формацији морнарице.

На командантске и њима равне положаје, на копну и на води, официри се постављају Краљевим Указом, а на командантске положаје пловних јединица испод 250 тона, као и на одговарајуће ниже положаје, наредбом Министра Војске и Морнарице.

Члан 176.

Одредбе чланова 105 и 106 овог Закона важе и за службу официра у морнарици.

Члан 177.

Пловним јединицама и саставима на мору, на рекама и на језерима, као и оперативним командама и надлештвима морнарице на копну и јединицама и установама поморског ваздухопловства, могу командовати само официри војног поморства.

Изузетно, санитарским бродовима у рату командују санитарски официри морнарице.

Члан 178.

Специјална поморска и техничка знања, која стичу поморски и машински официри у морнарици, признају им се и у грађанству. Ово се регулише нарочитом уредбом у споразуму са ресорним Министрима.

г) Оцењивање официра

Члан 179.

Оцењивање официра врши се на основу Краљеве Уредбе.

д) Боловање и одсуствовање

Члан 180.

Одредбе члана 109 овога Закона важе и за официре морнарице.

ђ) Женидба

Члан 181.

Одредбе члана 110 овога Закона важе и за женидбу официра морнарице.

е) Пензија

Члан 182.

Одредбе из чланова 111, 112, 113, 114 и 115 овога Закона важе и за пензију официра морнарице.

ж) Оставка

Члан 183.

Одредбе чланова: 116, 117, 118 и 119 овога Закона важе и за морнарицу.

з) Губљење чина

Члан 184.

Одредбе чланова 120 и 121 овог Закона важе и за Морнарице.

Б. СТАРЕШИНЕ У МОРНАРИЦИ ИЗ РЕЗЕРВЕ

1. РЕЗЕРВНИ ПОДОФИЦИРИ

Члан 185.

Подофицерски чиновници у резерви исти су као и у сталном кадру, по члану 148 овог Закона.

Члан 186.

Одредбе чланова: 123, 124, 125, 126, 127 и 128 овог Закона важе аналогно и за морнарицу.

2. РЕЗЕРВНИ ОФИЦИРИ

Члан 187,

Резервни официр морнарице може постати:

1. — Официр морнарице у пензији или оставци, ако из активне официрске службе није изишао због околности из тачке 3. 4, 5, 6, 8 и 9 члана 112 и из последњег става члана 116 овог Закона.

2. — Ђак наутичар чина морнаричког наредника или наредника водника, са патентом поручника дуге пловидбе, као и ђак на ђачком року у морнарици и морнарички наредник или наредник водник, који положи прописан испит за чин резервног поручника корвете, односно за чин резервног потпоручника своје струке, и најдаље за три године по одслужењу свога рока у кадру на двомесечној вежби буде успешно вршио дужност морнаричког наредника или наредника водника и од својих претпостављених старешина буде оцењен да по својој спреми и особинама заслужује да буде унапређен у чин поручника корвете, односно у чин потпоручника своје струке, а одговара и осталим условима под I тачке 3 под е), ж) и з) члана 81 овога Закона 1 буде изабран.

3. — Резервни морнарички наредник или наредник водник, који је у овом чину провео најмање четири године, издржао претходно вежбу у морнарици, строгим

избором официра команде или установе где је био на вежби оцењен да заслужије да се пусти на полагање испита за чин резервног стручног официра морнарице, положи овај испит, а испуњава и осталв услове под 1 тачке 3 под е), ж) и з) члана 81 овог Закона.

Члан 188.

Чинови резервних официра у морнарици иду постепено као и чиновни активних официра, почев са чином поручника корвете, односно са чином потпоручника, па закључно са чином капетана фрегате, односно потпуковника, изузимајући активне више официре, морнарице, који би приликом пензионисања или оставке били преведени у резерву са чином вишим од капетана фрегате односно потпуковника, као и оне резервне официре морнарице, које овај Закон затече у већем чину од чина резервног капетана фрегате, односно потпуковника.

Члан 189.

Унапређивање резервних официра морнарице врши се Краљевим Указом, ка предлог Министра Војске и Морнарице, а по одредбама чланова: 168, 169, 171, 172 и 173 овога Закона, стим, да у погледу услова за командовање, односно управу појединим установама или вршење сћецијалних' послова, важе одредбе члана 131. овога Закона уколико се односе и на морнарицу.

Члан 190.

Чланови: 132, 133, 134, 136, 137 и 138 овога Закона важе аналогно и за морнарицу.

ЧЕТВРТИ ДЕО

А) КОМАНДОВАЊЕ И УПРАВА У МИРНО ДОБА

а) Министарство војске и морнарице

Члан 191.

Министарство Војске и Морнарице највиша је командна, управна и административна војна власт.

Уређење Министарства Војске и Морнарице прописује се Уредбом.

Члан 192.

Министар Војске и Морнарице у миру, а уз припомоћ Главног Ђенералштаба, командује војском и морнарицом у име Краља и одговоран је за готовост и спремност војске, морнарице и земље за рат.

Министар управља, организује и администрује војском и морнарицом, војним установама и свима средствима народне војне силе и прописује правила и прописе командне, дисциплинске и административне природе.

б) Главни ђенералштаб

Члан 193.

Главни ђенералштаб је орган Министра Војске и Морнарице, а задатак му је:

1. — Да потпомаже Министра Војске и Морнарице у спремности војске, морнарице и државе за рат;

2. — Да предлаже и израђује организацију, формацију и дислокацију војске и морнарице;

3. — Да проучава питања која се односе на наоружање и материјалну спремност војске и морнарице уопште и да у томе погледу чини потребне претставке Министру Војске и Морнарице;

4. — Да проучава целокупну нашу државу у војном погледу, да прикупља потребне статистичке податке и да израђује пројекте за спремност државе у војном погледу;

5. — Да се стара о одржавању на савременој висини научне спремности виших команданата и осталих официра и о њиховом усавршавању у командовању и вођењу; затим, да проучава научну и моралну спремност наше и страних војска, да утиче на целокупну наставу у војсци и морнарици и да по томе чини потребне претставке Министру Војске и Морнарице;

6. — Да израђује ратне и оперативне планове и све што је у вези с тим;

7. — Да израђује све послове који се односе на мобилизацију и демобилизацију народне војне силе и све што је у вези са овим;

8. — Да проучава са војног гледишта стране државе и да прикупља све податке у томе погледу; и

9. — Да израђује историју наших ратова и да чува и сређује ратну архиву.

Члан 194.

Све остало о Главном Ђенералштабу прописује се Уредбом о формацији војске и Уредбом о Главном Ђенералштабу и о ђенералштабној струци.

в) Групне инспекције

Члан 195.

За поједине главне родове војске и струке постоје, по потреби, инспекције. Оне су органи Министра Војске и Морнарице, коме су непосредно и потчињене, но у погледу наставе потчињене су непосредно Начелнику Главног Ђенералштаба.

Све остало о инспекцијама прописује се формацијом и Краљевом Уредбом.

в) Војни Комитети

Члан 196.

За проучавање и оцену питања из војне и поморске технике, војне интендантуре и војног санитета, постоје, по потреби, комитети, као органи Министра Војске и Морнарице.

Све остало о комитетима прописује се формацијом и Краљевом Уредбом.

д) Команде и установе

Члан 197.

У војсци и морнарици постоје команде, јединице и установе, чији се назив и састав прописује формацијом војске и морнарице.

ђ) Војне школе

Члан 198.

За спремање старешинског кадра и стручног особља постоје војне школе.

Школа има официрских и и подофицирских, као и стручних, за ниже стручно особље.

Сем тога, према потреби, могу се установљавати разни центри за обуку старешина и трупа.

Члан 199.

Официрске су школе ове:

1. — Војна Академија, са вишом и нижом школом.
2. — Поморска Војна Академија.
3. — Виша Ваздухопловна школа.
4. — Интендантска Академија, са вишом и нижом школом.
5. — Официрске школе за главне родове војске.
6. — Војне и морнаричко-техничке школе и
7. — Школе за резервне официре родова војске и струка.

Према потреби, могу се отварати и друге школе и курсеви за војску и морнарицу.

Члан 200.

Подофицирске су школе: за родове војске, за морнарицу и за струке.

Према потреби, у јединицама појединих родова војске, као и у морнарици, отварају се трупне школе за спремину подофицира.

Члан 201.

Уређење школа из чланова 199 и 200 овога Закона центара за обуку прописује се Краљевом Уредбом.

е) Испити за поједине чинове

Члан 202.

Полагање испита за поједине чинове (класе) предвиђене овим Законом закључно са испитом за чин мајора (капетана корвете, вишег војног чиновника IV класе), може бити свега три пута, без обзира на прелаз у други вид, род војске или струку — грану службе, с тим да учествовање на курсевима, који претходе полагању испита за оне чинове за које ови курсеви постоје, може бити само једанпут за одговарајући чин.

Учествовање на командантским течајевима као и решавање задатака на карти, у колико су предвиђени чланом 87, 88, 89 и 91 овог Закона може бити само једанпут за одговарајући чин (класу) без обзира на прелаз у други вид, род војске или струку — грану службе.

Полагање испита за чин потпоручника односно нижег војног чиновника IV класе рачуна се независно од броја полагања испита за чин водника III класе.

Ближе одредбе о полагању испита Уопште и учествовању на курсевима (течајевима) прописују се Уредбом, а Правила и програме прописује Министар војске и морнарице

ж) Питомци у школама у земљи и на страни

Члан 203.

Ради специјализације у родовима војске и у морнарици, као и у струкама, Министар Војске и Морнарице може слати питомце на школовање у одговарајуће школе или на практичне радове у трупе, заводе и установе у земљи и на страни.

Ови питомци могу бити из војске и морнарице или из грађанства.

Члан 204.

Слање питомаца на школовање врши се по избору, на основи објављеног стечаја. Избор питомаца врши комисија коју одређује Министар Војске и Морнарице. Пред комисијом се полаже испит, ако је стечајем условљен.

Избор се врши на основи боље испуњених услова.

Члан 205.

Ближе одредбе о питомцима у земљи и иностранству прописује се Краљевом Уредбом.

Б. КОМАНДОВАЊЕ И УПРАВА У РАТУ

а) Министарство Војске и Морнарице

Члан 206.

Министарство Војске и Морнарице дејствује у ратно доба, као и у миру.

Кад се мобилише Врховна Команда, или само Команда Оперативне Војске, на њу прелазе: командовање, операције, саобраћај, дисциплина, санитет, судство и економско снабдевање, — све у границама војног дела, а по нарочитим одређењима одговарајућних Закона и уредаба.

б) Врховна команда

Члан 207.

Врховна Команда почиње дејствовати по огласу опште мобилизације и дејствује до свршетка демобилизације.

Главни Генералштаб улази, у колико је потребно, у састав Штаба Врховне Команде, као њезин орган за командовање и управу у операцијама целокупне војске и морнарице на ратишту.

Уређење Врховне Команде, њена права, власт и надлежност, прописује се Краљевом Уредбом.

Члан 208.

формирање војске и морнарице у рату прописује се ратном формацијом, која носи карактер Уредбе.

**ПЕТИ ДЕО
ОСТАЛО ОСОБЉЕ ВОЈНОГ И ГРАЂАНСКОГ РЕДА НА
СЛУЖБИ У ВОЈСЦИ И МОРНАРИЦИ**

Члан 209.

У војсци и морнарици постоје војни чиновници и државни службеници грађанског реда.

Војни су чиновници:

1. — Станив ојни професори: Војне Академије, Поморске Војне Академије, Интендантске Академије и других војних школа ранга ових;

2. — Војни контролори;

3. — Војно-технички чиновници струка;

4. — Стални војни свештеници;

5. — Капелници;

6. — Санитетски и ветеринарски помоћници, и

7. — Војни писари.

Државни су службеници грађанског реда у војсци и морнарици:

1. — Чиновници грађанског реда;

2. — Чиновнички приправници;

3. — Званичници; и

4. — Служитељи.

Чиновници и службеници грађанског реда у војсци и морнарици могу бити: стални, контрактуални и хонорарни.

а) Попуњавање

Члан 210.

Стални војни професори: Војне Академије, Поморске Војне Академије и Интендантске Академије, као и других равних војних школа, могу постати само лица са свршеним факултетом или са свршеном вишом стручном школом, која има ранг факултета у земљи или на страни, која су се иначе истакла својом спремом и оригиналним научним радовима. Она се примају са класом нижег или вишег сталног војног професора оне класе, која одговара положајној групи у којој су били у државној служби у грађанству, ако испуњавају и остале услове члана 82 овога Закона.

Остали војни чиновници струка у војсци и морнарици из члана 209. овога Закона могу постати лица, која испуњавају услове који се по одредбама овога Закона траже за пријем у одговарајућу струку, а поред ових још и услове из тачке 3. под е), ж) и з) под I члана 81, ако су из војске, а ако су из грађанства, онда услове из члана 82. овога Закона.

Стални чиновници, чиновнички приправници службеници грађанског реда из члана 209. овога Закона примају се на службу код војске и морнарице по одредбама Закона о чиновницима и на њих се имају применити све одредбе тога Закона, уколико поједине одредбе нису изузете одредбама овога Закона. Они се примају и постављају на звања предвиђена распоредом звања по Закону о чиновницима и Уредбом о формацији војске односно о формацији морнарице.

Какве се траже школе, каква спјезма I способност чиновника I службеника

грађанског реда за поједина звања у војсци и морнарици, прописује Министар Војске и Морнарице.

Контрактуални чиновници узимају се на рад који врше чиновници, али не и положаје, за које је везана функција рачунополагача.

Дневничари се узимају на рад који врше званичници и служитељи.

Контрактуални чиновници и дневничари примају се на рад у служби код војске и морнарице по одредбама Закона о чиновницима и на њих се имају применити све одредбе тога Закона, а на контрактуалне капелнике и музичаре имају се применити још и одредбе овога Закона. Ближе одредбе за примање контрактуалних чиновника и дневничара прописује Министар Војске и Морнарице.

Контрактуални чиновници могу прећи у активну државну службу и бити постављени: за војне чиновнике или за чиновнике грађанског реда, ако испуњавају и све остале услове овога Закона и Закона о чиновницима. При овоме прелазу односно постављењу, контрактуални чиновник може добити највише ону класу војног чиновника, односно положајну групу чиновника грађанског реда, коју би могао имати по овоме Закону, односно по Закону о чиновницима, да је све време контрактуалне службе, по одбитку једне године на име приправничке службе, провео у активној служби у војсци и морнарици, а под условом, да је овај прелаз непосредан, без икаква прекида.

Хонорарни службеници: наставничко особље по школама, лекари, ветеринари, апотекари, хемичари и др., као и надничари (квалификовани и неквалификовани радници и друга лица), примају се по прописима Министра Војске и Морнарице, који одређује и величину хонорара односно наднице.

Члан 211.

Војни чиновници, као и чиновници и службеници и остала лица грађанског реда, која ступају на службу I војску и морнарицу из грађанства, дужна су претходно да одслуже свој прописан рок у сталном кадру, односно да регулишу своју војну обавезу, сем женских лица.

Члан 212.

Војни чиновници и чиновници и службеници грађанског реда у војсци и морнарици могу бити само наши држављани. Страни држављани се могу примити само као контрактуални чиновници, као хонорарни службеници, као дневничари или као надничари.

**Б) КАТЕГОРИЈЕ ВОЈНИХ ЧИНОВНИКА КАО И ОСТАЛИХ ЛИЦА
ГРАЂАНСКОГ РЕДА НА СЛУЖБИ У ВОЈСЦИ И МОРНАРИЦИ**

Члан 213.

Војних чиновника има нижих и виших. Нижих има четири класе: IV, III, II и I, које одговарају чиновима нижих официра у војсци: потпоручнику поручнику, капетану II и I класе; виших има четири класе: IV, III, II и I, које одговарају чиновима: мајора, потпуковника, пуковника и бригадног ђенерала.

Особље грађанског реда у војсци и морнарици има звања по распореду звања према Закону о чиновницима и према Уредби о формацији војске односно морнарице, а групише се у положајне групе према његовим квалификацијама, по одредбама Закона о чиновницима.

в) Ранг**Члан 214.**

Одредбе члана 60, 61 и 107 овог Закона важе и за војне чиновнике као и за чиновнике и службенике грађанског реда на служби у војсци и морнарици.

Војни чиновници млађи су по рангу од официра одговарајућих чиновна, са којима су једновремено унапређени.

Чиновници грађанског реда са истом платом и истим положајним додатком официра и војних чиновника млађи су по рангу од ових.

Старешинство међу чиновницима и службеницима грађанског реда одређује се по одредбама Закона о чиновницима.

За војне чиновнике и чиновнике и службенике грађанског реда воде се у министарству Војске и Морнарице засебне опште ранглисте као и за официре активне службе. Ближе одредбе за вођење ових ранглиста прописује Министар Војске и Морнарице.

Члан 215.

Све особље грађанског реда на служби у војсци и морнарици потпада под војну дисциплину и војне судове.

г) Унапређивање**Члан 216.**

Унапређивање војних чиновника врши се:

1. — По старешинству — рангу у дотичној струци закључно са III вишом класом, а за више наредне класе од ове по избору, дајући при том првенство оним војним чиновницима исте класе, који имају јаче квалификације; и

2. — За класе, за које је Законом условљен и положени испит, првенство на унапређење имају они чиновници који су положили испит за односну класу 1 ранијој испитној години; и

3. — На празна места по формацији стим, да испуне још и ове услове:

а) Опште услове:

За унапређивање војних чиновника у поједине класе важе општи услови члана 86 овога Закона, а са роковима као код струка у војсци, и то:

1. — Стални војни професори: Војне Академије, Поморске Војне Академије, Интендантске Академије и других војних школа ранга ових; војни контролори са свршеном Вишом Школом Војне Академије или Вишом Школом Интендантске Академије; и војно-технички чиновници струка са факултетском спремом или са вишом стручном спремом равном факултетској — закључно са I вишом класом,

2. — Војни контролори: са свршеном Нижом Школом Војне Академије, са свршеном Поморском Војном Академијом, са свршеном Нижом Школом Интендантске Академије или са свршеним стручним војним школама у земљи или на страни равним нашој Нижој Школи Војне Академије, Поморској Војној Академији или Нижој Школи Интендантске Академије, као и стални војни свештеници (референти за вероисповести) — закључно са II вишом класом.

3. — Војни капелници са свршеним конзерваторијумом или са вишом стручном музичком спремом — закључно са II вишом класом. — У овој класи може бити само Референт за музику.

4. — Војно-технички чиновници струка и остали војни чиновници са свршеном средњом школом са положеним испитом зрелости, или са свршеном средњом техничком или другом средњом стручном школом са

завршеним испитом, а које су ранга потпуне средње школе — закључно са IV вишом класом.

5. — Сви остали војни чиновници са непотпуном средњом школом, као и војни капелници са свршеном нашом музичком школом и диригентским курсом — закључно са I нижом класом.

б) Посебне услове:

Посебни су услови за унапређење у поједине класе војних чиновника:

1. — Успешно вршење додељене им службе на положајима по формацији, као и њихова стручна спрема и способност за вршење послова њихове струке.

2. — За II нижу и IV вишу класу, поред осталих услова да је положио и прописан испит. Од овог се испита изузимају стални војни професори и стални војни свештеници.

3. — За I вишу класу да се још својим радом и дотадањом службом као и својим оригиналним и научним радовима видно истакао у својој струци.

Члан 217.

Чиновници, чиновнички приправници и остали службеници грађанског реда на служби у војсци и морнарици унапређују се у истом звању по положајним групама, као и друга звања предвиђена распоредом звања по Закону о чиновницима и Уредбом о формацији војске односно о формацији морнарице: ако има празних места по формацији, ако за напредовање испуњавају услове Закона о чиновницима, опште услове из члана 86 и посебне услове из тачке 1. под б) члана 216 овога Закона, уколико се ти услови на њих односе.

Које ке више стручне испите за унапређење у више фупе полагати чиновници грађанског реда, прописује Министар Војске и Морнарице.

Члан 218.

Одредбе 104. овога Закона важе и за војне чиновнике, као и за чиновнике и службенике грађанског реда у војсци и морнарици.

Постављање и унапређивање војних чиновника бива Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице, а чиновника и службеника грађанског реда на служби у војсци и морнарици по одредбама Закона о чиновницима.

Члан 219.

Одредбе члана 105 овога Закона важе и за војне чиновнике, а за чиновнике и службенике грађанског реда важе одредбе Закона о чиновницима.

д) Оцењивање**Члан 220.**

Оцењивање војних чиновника врши се на основи Краљеве Уредбе, а осталих чиновника и службеника грађанског реда на служби у војсци и морнарици по одредбама Закона о чиновницима и прописима Министра Војске и Морнарице.

ђ) Боловање и одсуствовање**Члан 221.**

За боловање и одсуствовање војних чиновника важе одредбе члана 109 овог Закона, као и за официре, а за чиновнике, службенике и остала лица грађанског реда војске и морнарице важе одредбе Закона о чиновницима.

е) Женидба**Члан 222.**

Одредбе о женидби војних чиновника прописују Краљевом Уредбом.

ж) Пензионисање**Члан 223.**

Одредбе члана 111, 112, и 113, овога Закона важе у свему и за војне чиновнике као и за официре; но ако је случај из тачке 3, 4, 8 и 9 члана 112. овога Закона, а нема десет година активне државне службе, те није испунио услов за стицање права на личну пензију, такав се војни чиновник отпушта из државне службе.

Одредбе члана 114 и 115 овога Закона важе и за војне чиновнике.

Пензионисање и отпуштање чиновника и службеника грађанског реда на служби у војсци и морнарици бива према одредбама Закона о чиновницима и на њих се у том погледу имају применити све одредбе тога Закона. Исто тако, чиновник и службеник грађанског реда, на служби код војске и морнарице, код кога наступи случај из тачке 4, 8 и 9 члана 112 овога Закона, отпушта се из државне службе, ако није испунио услов за стицање права на личну пензију.

з) Оставка**Члан 224.**

За оставку војних чиновника важе одредбе члана 116, 117, 118 и 119 овога Закона.

За оставку чиновника и службеника грађанског реда на служби у војсци и морнарици важе одредбе Закона о чиновницима.

Члан 225.

Војни чиновници губе звање по одредбама члана 120 овога Закона.

Одредба члана 121 овог Закона важи и за војне чиновнике.

Чиновници и службеници грађанског реда на служби у војсци и морнарици губе звања, односно службу, по одредбама Закона о чиновницима и на њих се у том погледу имају применити све одредбе тога Закона.

Војни чиновници у резерви**Члан 226.**

Војни чиновник, по струкама у војсци и морнарици, према члану 209 овога Закона, може у резерви постати:

1. — Лице, које је и раније било у активној служби као војни чиновник према члану 209 овога Закона, Оваква се лица распоређују по одредбама члана 134 овога Закона, према звању и класи које су и у активној служби имала, као и обзиром на њихове способности.

2. — Ђаци ограничено способни: са незавршеним факултетом или незавршеним вишим стручним школама ранга факултета или са свршеним средњим школама са испитом зрелости или са завршеним средњим стручним школама ранга потпуне средње школе са завршним испитом. који се по завршетку регрутске обуке у сталном кадру преводе ради спреме или на специјалне курсеве или у одговарајуће канцеларије и установе струка, где остају шест месеци. При крају ове спреме, у деветом месецу службе, кандидати полажу прописан испит и то: за резервног санитетског односно резервног ветеринарског помоћника, за резервног војно-техничког чиновника односно техничке струке, за резервног војног контролора и за резервног војног чиновника економске струке, после чега се унапређују у чин резервног поднаредника дотичне струке са којим се чином и отпуштају из кадра.

Резервни поднаредници дотичне струке позивају се редовно наредне године, или изузетно, а по решењу Министра Војске и Морнарице, најдаље за три године ло одслужењу рока у сталном кадру, на двомесечну вежбу у јединице и установе струка, за коју су се спремали. У чин резервног наредника унапређују се пре позива на вежбу. Они који успешно заврше ову вежбу и буду повољно оцењени од својих претпостављених старешина, а иначе испуњавају и остале услове из тачке 2. и 3. члана 86. овога Закона, а буду изабрани унапређују се за нижег резервног војног чиновника IV класе одговарајуће струке.

3. — По потреби I у недостатку резервних официра, као и резервних војних чиновника по тачци 1. и 2. овог члана Закона, могу се на њихова места у мобилно и ратно доба распоређивати на службе у војсци и морнарици и лица из грађанства, државни чиновници, која имају стручне спреме и способности за ове послове. Оваква се лица распоређују према њиховој спремности и способностима на одговарајуће положаје и категорије војске.

За војне свештенике у резерви распоређују се свештеници мирског реда у земљи, законом признатих вероисповести, који су наши држављани, а који су одслужили и рок у кадру као ђаци богослови — и са овим рангом: дивизиски свештеници I. ниже а пуковски II. ниже класе војних чиновника и са свима правима и припадностима резервних војних чиновника дотичних класа.

4. — Одредбе члана 136, 137 и 138. овога Закона важе и за резервне војне чиновнике.

ШЕСТИ ДЕО МАТЕРИЈАЛНА ОБАВЕЗА

I. Војница

Члан 227.

Војница је новчана обавеза за све наше држављане, који лично не служе у војсци и морнарици, а није им служба у војсци и морнарици одложена по одредбама овог Закона.

Члана 228.

Плаћању војнице подлеже:

1. — Стално и привремено неспособни;
2. — Задруге, имања, радње или приходи оних лица, која ма на који начин избегну служење свога обавезног рока у војсци и морнарици; и
3. — Задруге, имања, радње или приходи оних лица, која због издржавања судске осуде, или због тога цјто не уживају грађанску част, не могу лично служити у војсци и морнарици.

Војница износи:

За лица под 1. — 20% годишњег непосредног пореза на део имања, радње или прихода, који пада на њихов део.

За лица под 2, и 3. — 50% годишњег непосредног пореза на део имања, радње или прихода, који њима припада.

За лица, за која се утврди да су се намерно осакатила, те су услед тога постала стално или привремено неспособна за службу у војсци и морнарици, одређује се војница по стопи као и за лица под 2. и 3. овога члана.

Војница се плаћа од навршене двадесете до навршене педесете године старости.

Члан 229.

Од плаћања војнице ослобођавају се:

1. — Лица која уживају инвалиднину;
2. — Лица ненамерно онеспособљена на дужности;
3. — Лица умоболна, глувонема, слепа и која су неспособна за ма какав рад и привреду, а плаћају 120 динара или мање непосредне порезе члану 53, овога Закона.

Члан 230.

Војница се наплаћује уз порез по списковима војних округа и уноси се у Ремонтско-коморски Фонд.

Члан 231.

Родитељи, односно старешине задруге, одговорни су за плаћање војнице за неодељене задругаре.

Члан 232.

Све остало о војници прописује Министар Војске и Морнарице споразумно са Министром Финансија.

II ПОПУЊАВАЊЕ ВОЈНЕ СИЛЕ СТОКОМ, КОМОРСКИМ И ПРЕНΟΣНИМ СРЕДСТВИМА

Члан 233.

Поред државне стоке, државног прибора и државних преносних средстава са припадајућом опремом, војна сила попуњава се свима овим средствима из народа, кад год је то потребно.

Попуњавање из народа врши се пописивањем способне и употребљиве стоке и преносних средстава са припадајућом опремом, а обавезна су да их за поуну војне силе дају: сва лица имања и предузећа у земљи, која их имају на лицу, без обзира да ли подлеже или не подлеже личној обавези у ма којој категорији војне силе.

Од овога се изузимају:

1. — Стока и преносна средства са опремом која припадају Краљу и Члановима Краљевског Дома, страним дипломатским и конзуларним лицима и установама.

2. — Коњи са опремом активних и резервних официра, и то број који је за њих предвиђен Уредбом о фуражи односно чланом 135, овога Закона.

3. — Стока и преносна средства са опремом ослобођена: у интересу омогућења индустријске и пољопривредне делатности, правилног размножавања стоке, као и ради обезбеђења опстанка и интереса појединих сиромашних грађана којима је стока једини извор за одржавање живота, према правилу које прописује Министар Војске и Морнарице.

III ОБАВЕЗА ДАВАЊА СТОКЕ И ПРЕНΟΣНИХ СРЕДСТАВА У НАТУРИ

а) За коњицу и остале који врше службу на коњима

Члан 234.

1. — Сваки резервни коњички официр и обвезник коњаник (подофицир, каплар или редов), који према свом односно задружном имовном стању и занимању има за то могућности, дужан је да у року од три месеца набави и у свако доба, за све време своје обавезе служења у војној сили, држи прописног јахаћег коња и опрему. Рок набавке се рачуна: за резервне официре од дана унапређења у официрски чин, а за обвезнике од дана уписа у резерву.

Ово важи и за остале резервне официре и обвезнике који су распоређени да врше службу на својим коњима, рачунајући им рок за набавку коња са опремом од дана саопштења распореда.

2. — Ко од резервних коњичких официра и обвезника коњаника (подофицира, каплара или редова), као и осталих официра и обвезника који су распоређени да врше службу на својим коњима, у одређеном року не набави прописног коња и опрему, од њега, односно од његове задруге из које је регрутован, наплатиће се вредност прописног јахаћег коња и опреме, уз порез, у току једне године, у корист Ремонтско-коморског фонда. Вредност јахаћег коња и опреме одређује Министар Војске и Морнарице, повремено а обзиром на пијачне цене.

Решења по овоме доноси надлежни командант дивизиске области. По донетим решењима пореске управе врше одмах наплату и по извршеној целокупној наплати новац шаљу Ремонтско-коморском фонду.

Жалбе против ових решења подnose се у року од 15 дана, од дана саопштења решења, надлежном команданту војног округа. Жалбе доцније поднете сматраће се као неблаговремене и неће се узимати у поступак. Решења по жалбама доноси Министар Војске и Морнафице, чија су решења извршна.

По потпуно извршеној наплати одређене суме новца, надлежни командант дивизиске области, на основи извештаја Управе Ремонтско-коморског фонда, издаје дотичном уплатиоцу, односно његовој задрузи, уверење о томе.

Уплаћена свота новца даје право уплатиоцу да му држава, за све време његове обавезе служења у народној војној сили, даје јахаћег коња и опрему у случају вежбе, мобилизације и рата.

Наплаћене суме новца не враћају се из касе Ремонтске-коморског фонда онима од којих су наплаћене, већ са осталим приходима Ремонтско-коморског фонда служе за сврхе предвиђене у тачци 2. члана 242 овога Закона.

3. — Имућност резервних коњичких официра, обвезника коњаника (подофицира, каплара или редова) и осталих официра и обвезника који су распоређени да врше службу на својим коњима, односно имућност њихових задруга, цениће се и одређивати према величини њиховог непосредног пореза и осталим привредним и финансиским околностима.

Ближе одредбе по овоме прописује Министар Војске и Морнарице.

4. — Ако би се задруга хтела поделити пре него што је за њеног задругара престала обавеза служења у војној сили, а том деобом резервни коњички официр или обвезник коњаник (подофицир, каплар или редов) или резервни официр и обвезник распоређен да врши службу на своме коњу, престаје бити имућан, према изложеноме у тачци 3. овога члана, задруга је дужна да одређену суму за прописног јахаћег коња и опрему у новцу пре деобе положи одједном надлежној пореској управи за Ремонтско-коморски фонд. У противном, деоба се неће одобрити, а ако се без одобрења изврши, поред казне по одредбама тачке 5. члана 243. овога Закона, одређена сума новца наплатиће се накнадно сразмерно од свих задругара.

5. — Ако се материјално стање задруге резервног коњичког официра односно обвезника коњаника (подофицира, каплара или редова), односно резервног официра и обвезника који је распорвђен да врши службу на своме коњу, тако погорша, да се по одредбама тачке 3. овога члана више не може сматрати имућним и није у могућности да испуњава обавезе по одредбама овога члана Закона, ослободиће се ове обавезе по поднетој могби са доказима о погоршаном стању, ако и надлежна општина донесе у његову корист повољну одлуку по тачци 3. овога члана Закона.

Решења по оваквим молбама доноси командант дивизиске области. Ослобођени може се или превести у други род војске или се на њега примењује тачка 6. овога члана Закона, према потреби.

6. — Уколико се при регрутовању и упису у резерву не би могло наћи довољно лица из тачке 1. овога члана, било стога што таквих имућних лица нема, било што се за ову службу тражи извесна стручна способност, уписиваће се од сиромашнијих, а потребни коњи са опремом за њих пописиваће се у народу од оних, који имају коње и опрему, а нису обвезници са својим коњима, или им служба у војној сили није на јахаћим коњима. Уколико се не би могло наћи јахаћих коња и опреме пописом у народу, недостатак даће држава.

7. — Имућни резервни коњички официри, обвезници коњаници (подофицири, каплари и редови) и остали резервни официри и обвезници распоређени на службе

које имају да врше на својим коњима, односно старешине њихових задруга, који се по тачци 3. овога члана сматрају имућним и у околностима су да могу да набаве и држе прописног јахаћег коња са опремом, па то не учине у одређеном року по одредбама овога члана и члака 243. овога Закона, казниће се у миру затвором од 1—30 дана или одговарајућом новчаном казном (рачунајући за један дан затвора 100 динара) у корист Ремонтско-коморског фонда, а поред тога извршиће се и наплата одређене суме за коња и прибор по пропису тачке 2. овога члана Закона.

Казне изриче надлежни командант дивизиске области.

Противу изречене казне кажњени се, може жалити у року од 15 дана, од дана саопштења решења, Министру Војске и Морнарице, чије је решење извршно.

б. За артилерију

Члан 235.

1. — Стоку за артилерију; јахаћу, теглећу и товарну, са припадајућом опремом, као и тракторе, делом даје држава, а делом се пописује у народу где се нађе.

2. — Опрему државних Јахаћих коња, целокупну опрему за вучу топова, кара и осталих специјалних Државних возова, као и специјалну опрему товарне стоке која се опрема не може наћи у народу, набавља држава из Ремонтско-коморског фонда, редовних буџетских средстава и ванредних кредита.

Сва остала опрема за јахаћу, теглећу и товарну стоку узима се пописом у народу, где се и колико нађе, а недостатак набавља држава.

Коју ће и какву од напред изложене опреме дати држава, а која ће се узимати пописом у народу, прописује се односним уредбама о ратној опреми и правилима.

3. — За попуњу и осигурање војне силе крупнијом и бољом расом коња куповаће се, по потреби, добра пасмина из земље, па ће се образовати нарочито војноконгски депо-и или ергелски заводи.

Уређење ових депо-а или завода прописује се уредбом.

Поред тога, уступаће се, по потреби, народу држаћне кобиле на употребу, чување и приплод, по правилнику који прописује Министар Војске и Морнарице.

в. За комору

Члан 236.

Сву коморску стоку и остала преносна средства на суву, води и у ваздуху, као и опрему јахаће, теглеће и товарне стоке; све врсте сточних возова са опремом; све врсте механичких и моторних возова са опремом; бицикле и моторцикле са опремом; моторне чамце и остала пловна средства; аероплане са опремом и т. д., дају за потребе војне силе она лица, имања и предузећа у земљи која их имају, па било да подлеже или да не подлеже обавези служења у ма којој категорији војне силе.

Недостатак напред означене стоке и преносних средстава за потребе војне силе набавља држава.

Члан 237.

Железнице, паробродска друштва и власници бродова и пловних средстава дужни су, у случају потребе, да ставе на расположење војсци и морнарици све своје

објекте, а за ово добијају накнаду према одељку VI овога Закона.

Ближе одредбе о овоме прописује се Краљевом Уредбом.

Члан 238.

Сва она лица, која по члановима: 235., 236. и 237. овога Закона дају стоку и преносна средства у природи, ако подлеже служби у војној сили а при том: нису служила у кадру или су окатегорисана за неборачке службе, или су служила скраћени рок, уписују се и распоређују са својом стоком и преносним средствима по коморским јединицама. Поред ових, распоређују се са својом стоком и преносним средствима и обвезници који су одслужили пун рок службе у кадру, а који су из задруга са више бораца, и то по један на свака три борца из задруге распоређује се за тераоца односно руковаоца са својом стоком и преносним средствима, без обзира у коме је роду војске дотични одслужио свој рок службе у кадру.

Члан 239.

Сопственици моторних возова, пловних и ваздухопловних средстава, који су вични руковању истим а обвезници су неборци, одређују се на службе са својим возним средством. Ако сопственик није вичан руковању са својим возним средством, тада се одређује његов шофер, механичар или уопште његов намештеник, ако је овај војни обвезник, а способан је за руковање дотичним средством.

Од овога се изузимају лица са нарочитом спремом, која су као таква распоређена на друге службе.

Члан 240.

Стока и преносна средства узимаће се од свију лица по члановима: 234, и 235. овог Закона, као и од имана, а и предузећа по члану 236. овог Закона, без обзира којој категорији војске и морнарице сопственик припада, па ће се најбољим најпре попунити Оперативна, потом Резервна војска. Даваоци стоке односно преносних средстава, ако су са њима лично уписани, оглобођавају се да лично у мирно време терају, односно возе, већ место себе могу са стоком и преносним средствима слаћи свога рођака, слугу или ма ког поузданог, који би био способан за ту службу.

Ово не вреди за случај мобилизације и рата. Тада су сви уписани обвезници дужни лично да служе са својом стоком и преносним средствима у јединицама оперативне или резервне војске у које су распоређени и без обзира на године живота.

Члан 241.

Ако лица, која дају стоку, не служе са овом, нити су уписана са својом стоком и преносним средствима, било с тога што по свом положају или по нарочитој спремности заузимају какав други положај у војсци и морнарици, или су привремено, према својој редовној грађанској положају, ослобођена од личног служења у војсци и морнарици, или су најзад прешла године обавезе служења у народној војној сили, — онда ће се за возара, коњоводца или руковаоца уз њихову стоку и преносна средства одређивати друго лице, првенствено од њихове родбине, с тим, да ови буду из исте општине из које су даваоци. У случајевима где то апсолутно није могуће, с тога, што је у дотичној општини бројно стање стоке и преносних средстава много веће од бројног стања људства, онда се за тераоце односно руковаоце одређују лица из најближих општина.

IV. РЕМОНТСКО-КОМОРСКИ ФОНД

Члан 242.

1. — За чување и руковање новцем, који се добија за набавку стоке, прибора и преносних средстава по одредбама овог Закона и нарочитом дотацијом из редовног буџета, постоји при Министарству Војске и Морнарице „Ремонтско-Коморски Фонд”, са нарочитом својом управом, која се назива „Управа Ремонтско-Коморског Фонда”. Ова рукује и одговорна је за имовину овог фонда, као и за то, да се она троши само на сврху овим Законом намењену.

2. — Новац овога фонда троши се искључиво за набавку недостајуће стоке, прибора и преносних средстава по одредбама овога Закона, за њихово одржавање у исправном стању, као и за давање накнаде за узету стоку и преносна средства за службу у војној сили.

3. — У Ремонтско-Коморски Фонд по озоме Закону улази и сав до сада прикупљени новац за ову сврху по одредбама ранијег Закона, а који се налази у истом Фонду.

4. — Све остало о овоме Фонду прописује се Уредбом.

V ПОПИС И УПИС СТОКЕ И ПРЕНОСНИХ СРЕДСТАВА И ДРЖАЊЕ СМОТРЕ

Члан 243.

1. — Да би се према досадашњим одредбама овога Закона, сва стока и преносна средства у земљи, која се налазе на лицу места, могла пописати, прегледати и према одговарајућим условима распоредити, као и да би се пописано и потребно стање могло и даље стално одржавати, вршиће се, према потреби, у целој земљи или на појединим деловима државне територије, сваке године, периодично или када буде потребно, а у подесно време, војничка смотра, уз суделовање општинских и лолициских власти, или над свом стоком и преносним средствима, или само над извесном категоријом стоке и преносних средстава која се у земљи налазе. Од овога прегледа изузета су само стока и преносна средства из тачке 1. члана 233. овога Закона.

2. — Ко на овај начин буде уписан, било да лично са својом стоком и преносним средствима служи, било да је иначе даје за војску и морнарицу, дужан ће бити да уписану стоку и преносна средства чува и одржава свагда у исправном стању, тако да се на одређену му војну службу може у свако доба употребити.

У случајевима када сопственик ма из којих разлога остане без стоке или преносних средстава, као и приликом поновне набавке, дужан је да одмах, а најдаље у року од 15 дана од када је наступила промена извести о томе своју општинску власт, ради њене даље надлежности.

Сопственик, који ма из којих разлога не може више да набави и држи стоку или преносна средства, дужан је гакође у року од 15 дана од дака када је наступила промена, извести своју општинску власт, која ће даље поступити по одредбама односних правила. Ово не важи за имућне резервне коњичке официре и обвезнике коњанике (подофицире, капларе и редове) у погледу јахаћих коња са опремом, које они сходно чл. 234 овога Закона, обавезно морају имати за њихову службу у војној сили.

3. — Резервни коњички официри и обвезници коњаници (подофицири, каплари и редови) могу такође своје коње продавати и мењати, али у сваком случају:

отуђивања, онеспособљења или угинућа грла, односно упропашћења опреме, дужни су да у року од три месеца од дана када је наступила промена, набаве друго грло и са опремом приведу надлежној општинској власти на преглед и даљи поступак.

Ако резервни коњички официр и обвезник коњаник (подофицир, каплар или редов), ма из којих разлога, није више у могућности да набави и држи прописног јахаћег коња и опрему, дужан је да о томе, у року од 15 дана од дана када је наступила промена, извести своју општинску власт, која даље поступа по одредбама тачке 5. члана 234. овога Закона.

Одредбе првог и другог става ове тачке важе и за остале резевне официре и обвезнике који су распоређени да врше службу на своме коњу и обавезни су по овоме Закону да га имају.

4. — Да би се осигурало тачно и трајно вођење евиденције стоке и преносних средстава, сопственик је дужак: да о свакој промени која буде наступила код његове стоке и преносних средстава, и то: у погледу повећања бројног стања (куповином, ојдребљењем или макар којим другим начином), као и у погледу смањивања бројног стања (продајом, угинућем, упропашћењем или макар којим другим начином), а тако исто и о свакој замени, извести одмах, а најдаље у року од 15 дана од дана када је наступила промена, своју општинску власт, која даље поступа по одредбама овога Закона и односних правила.

5. — Сопственик који сваку промену која је наступила код његове стоке и преносних средстава по напред изложеном, не пријави надлежној општинској власти одмах, а најдаље у року од 15 дана од дана када је наступила промена, па се за то не оправда пуноважним доказима, биће кажњен у миру затвором од 1—30 дана или одговарајућом новчаном казном (рачунајући за један дан затвора 100 динара) у корист Ремонтско-коморског фонда.

Исто тако подлежи казни по претходном ставу и сопственик или одређени тералац-руковалац, односно старешина задруге, који на позив војних власти не дође или не доведе у одређено време и на одређено место стоку и преносна средства; који оштети или изгуби исправе примљене за стоку и преносна средства и уопште који не врши своје дужности и ради противно одредбама овога Закона и односних правила и прописа, па се за то не оправда пуноважним доказима.

Општинске власти такође су одговорне и подлеже капред означеној казни, ако наређења војних власти не извршују на време или никако и ако уопште покажу нехат у вршењу својих дужности по одредбама овога Закона и правила, која се односе на попис и вођење евиденције стоке и преносних средстава, па се за то не оправдају.

Ове казне изричу команданти дивизиских области.

Против изречене казне кажњени се може, у року рд) 5 дана по саопштењу решења, жалити редовним путем Министру Војске и Морнарице, чије је решење извршно.

Одговорни органи полицијских и других власти, који покажу нехат у вршењу дужности по одредбама овога Закона и односног правила, па се за то не оправдају, буре кажњени дисциплински новчаном казном по Закону р ииновницима, такође у корист Ремонтско-коморског фонда. Казне изриче надлежни министар, коме се ради рга доставља предмет кривице.

6. — Када се нареди: приправно стање или мобилиација, попис или смотра по тачци 1. овога члана, или озив на вежбу, нико не сме своју стоку и преносна редства отуђивати.

7. — Остала стока и преносна средства, која се на овоме прегледу нађу способна за службу у војсци и морнарици, а не буду узета и распоређена на службу у народној војној сили, уписаће се и водити по списковима и стајати на расположењу' за евентуалну употребу.

Сопственици ове стоке и преносних средстава могу их по вољи отуђивати, но ако после три месеца не набаве другу стоку, односно преносна средства, и уопште не намеравају их више држати, дужни су о томе извести своју општинску власт, а ова војну, те да се из списка избришу.

8. — Ближе одредбе и детаљан поступак по свему напред изложеном прописује Министар Во/ске и Морнарице.

VI НАКНАДЕ ЗА ПОСЛУГУ СТОКОМ И ПРЕНΟΣНИМ СРЕДСТВИМА

Члан 244.

У редовном и приправном стању, за потребе војне силе, може се узимати на послугу стока и преносна средства од свих оних који их имају на лицу и без обзира да ли су обвезници-даваоци ових или иису. За ову послугу држава даје накнаду сопственицима. Накнада се одређује по данима, а величину накнаде одређује Министар Војске и Морнарице, у границама буџета и у сагласности са Претседником Министарског Савета.

Члан 245.

У редовном и приправном стању, приликом давања стоке и преносних средстава на послугу војске и морнарице, као и приликом позивања на вежбу узимаће од сопственика врши се по комисијској процени. У комисију улази и претставник дотичне општине или један од присутних давалаца, заједнички за сву доведену стоку.

Ближе одредбе о овоме, као и поступак, прописује Министар Војске и Морнарице.

Члан 246.

Ако се при службеној употреби у војсци и морнарици стока, воз или ма које узето средство упропасти, односно онеспособи, држава надокнађује сопственику штету по процени.

Начин исплате накнаде прописује Министар Војске и Морнарице.

Члан 247.

У мобилном и ратном стању за узету стоку и остала преносна средства, држава плаћа накнаду сопственицима из Ремонтско-коморског фонда, по комисијској процени, почев прво са најсиромашнијим обвезницима и онима којима је она једини извор издржавања. Ако се испата за узету стоку и преносна средства не би могла извршити из редовних, платиће се из ванредних кредита, који се за то буду одобрили, или ће се исплата извршити после рата.

VII НАКНАДА ШТЕТЕ ПРИЧИЊЕНЕ ОД СТРАНЕ ВОЈСКЕ

Члан 248.

У редовном, приправном, мобилном и ратном стању, за причињену штету по службеној потреби приватним имањима у земљи држава даје сопственицима истих накнаду у новцу по комисијској процени.

Све остало што се односи на ове накнаде, као и поступак за извршење, прописује Министар Војске и Морнарице.

СЕДМИ ДЕО ВЕЖБАЊА И МАНЕВРИ

Члан 249.

Делови војске и морнарице могу се позивати на вежбања сваке године, а према одредбама овог Закона.

Члан 250.

Резервни официри, резервни војни чиновници и обвезници војске и морнарице могу се позивати на вежбања сваке године и то:

а) За време док су распоређени на службе у Оперативној Војсци и Оперативној Морнарици до 4 недеље годишње;

б) За време док су распоређени на службе у Резервној Војсци и Резервној Морнарици до 2 недеље годишње.

Ограничења под а) и б) не односе се на оне који се по својој молби позивају на вежбу ради спреме за полагање испита као и ради припреме за прелаз у активну службу у војсци и морнарици. Трајање вежбе у таквим случајевима одређује Министар Војске и Морнарице према службеној потреби и буџетским средствима.

Члан 251.

Наставно, школско особље, као и ђаци који су одслужили ђачки рок у кадру, позиваће се на вежбања за време школског одмора ако нарочита потреба не буде захтевала да се ово врши и у које друго време.

Члан 252.

Кад се појави хитна потреба, Министар Војске и Морнарице у сагласности са претседником Министарског Савета, може задржати на вежбању и војнике по одслужењу обавезног рока у сталном кадру, као и резервне официре, резервне војне чиновнике и обвезнике позвате на вежбање, преко времена одређеног за вежбање.

И тако исто, Министар војске и морнарице може предузети и све друге мере, које се покажу као потребне.

Члан 253.

Обвезници са својом стоком или преносним средствима и тераоци са пописаном стоком и преносним средствима, када је то потребно, могу се позивати на вежбу. За овако позвату стоку и преносна средства на вежбу не плаћа се накнада по члану 244. овога Закона.

Време трајања ових вежбања исто је као и за обвезнике дотичне категорије војске.

Члан 254.

Трошкови око упућивања на вежбања: резервних официра, резервних војних чиновника, обвезника, стоке и преносних средстава као и при отпуштању са ових, сnose се по члану 55. овог Закона.

Члан 255.

Позивање на вежбање резервних официра, резервних војних чиновника, обвезника и коморе, врши се Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице.

ОСМИ ДЕО ПРИНАДЛЕЖНОСТИ

Члан 256.

Принадлежности официра, војних чиновника, подофицира, музичара, каплара, редова и морнара ове су:

1. Плата; и
2. Додаци.

Члан 257.

Министар Војске и Морнарице има месечну плату и лични додатак на скупоћу по Закону о чиновницима, а као официр задржава право на пријем: додатка на момка, додатка на коња и на дрва.

Члан 258.

Војвода има месечну плату у износу 9000 динара, лични додатак на скупоћу у 2000 динара месечно и додатке: на момка, на коња и на дрва.

ПЛАТА

Члан 259.

Месечне плате официра и војних чиновника су ове:

Видети прилог: табела 25, стр: 656

Месечне плате подофицира војске и морнарице су ове:

Видети прилог: табела 26, стр: 657

Члан 261.

Месечне плате музичара су ове:

Видети прилог: табела 27, стр: 657

Члан 262.

Периодске повишице плата, предвиђене у члану 259., члану 260. и члану 261. овога Закона, добијају се после сваке три године ефективне службе проведене у дотичном чину — класи, а дивизиски ђенерал — вице адмирал, бригадни ђенерал — контра адмирал — инжењер ђенерал и виши војни чиновник I класе добијају прву периодску повишицу после пет година ефективне службе проведене у дотичном чину — класи.

Периодске повишице у чину — класи одређују се по службеној дужности.

Члан 263.

Редов, односно морнар, каплар и поднаредник на одслужењу кадровског рока примају месечну плату и то:

Редов и морнар 10 динара

Редов у ваздухопловству и морнар у морнарици после 16 месеци службе у кадру 20”

Каплар на обавезном року 30 ”

Каплар у ваздухопловству и морнарици после 18 месеци службе у кадру 40 ”

Каплар на поновном року 50 ”

Поднаредник на обавезном року 120 ”

Поднаредник из трупе на поновним роковима прима плату по члану 260 закона, без права периодске повишице.

Члан 264.

Питомци војних школа имају ову месечну плату:

1. — Војне Академије, Поморске Војне Академије и Интендатске Академије:

Редов и каплар 30 динара

Поднаредник 45 динара

Наредник 60 динара

Питомци припремног курса Војне Академије примају плату као редови и каплари редовног курса.

2. — Подофицерских школа војске и морнарице, санитетске, ветеринарске, поткивачке, музичке и других школа ранга ових, док су у школи, имају месечну плату у износу 10 динара без обзира на чин.

По свршетку школе примају плату као поднаредници по члану 260 односно као музичари III класе по члану 261. овога Закона од првог дана наредног месеца по ступању на службу код јединица и установа војске и морнарице код којих буду распоређени.

Време проведено у школи у чину поднаредника рачуна се у рок за стицање права на периодске повишице из члана 260. овога Закона. За музичаре рачуна се време за периодске повишице од дана унапређења у II нижу класу.

Члан 265.

Питомци војних школа из тачке 1. и 2. члана 264, овога Закона, који су у школе ступили из сталног кадра са платом већом од напред прописане за питомце војних школа, задржавају дотадашњу своју плату, док не стекну право на већу плату по одредбама овога Закона.

Питомци војних школа из тачке 1. и 2. члана 264. овога Закона, који буду отпуштени из школе пре завршетка исте, па упућени у трупу на отслужење пуног обавезног рока, односно на одслужење обавезног времена према уредби о устројству дотичне школе, примају за све то време плату коју су и у школи имали. Као подофицери, на плату по одредбама члана 260. овога Закона имају право тек после одслуженог обавезног времена (које су у школи провели), и то ако се буду јавили и буде им одобрен даљи останак у кадру ради напредовања.

Члан 266.

Питомци војно-занатлиских школа, за време трајања школе, имају месечну плату:

Питомци I године 15 динара

Питомци II године 30 динара

Питомци III године 45 динара

Питомци IV године 60 динара

Питомци V године 75 динара

Питомци VI године 90 динара.

Члан 267.

Ђаци за све време служења обавезног ђачког рока по члану 49= овога Закона, без обзира на чин, имају месечну плату 10 динара.

Члан 268.

Лицима војног и грађанског реда, изабраним за питомце Министарства Војске и Морнарице на страни као и вајним изасланицима и осталим официрима, чиновницима и службеницима војног и грађанског реда, упућеним по службеној потреби у иностранство, одређује дневнице, односно специјалне принадлежности за издржавање и школовање, Претседник Министарског Савета на предлог Министра Војске и Морнарице, а у сагласности, са Министром Финансија. Специјалне принадлежности питомаца Министарства Војске и Морнарице на нашим универзитетима у земљи одређује Министар Војске и Морнарице.

Члан 269.

Резервни официри и резервни војни чиновници у војсци и морнарици, када су на вежби и уопште на служби у војсци и морнарици у редовном, приправном, мобилном и ратном стању, имају за то време следеће месечне принадлежности: плату, положајни додатак и лични додатак на скупоћу по одредбама члана 259, 271, 272 и 274 овога Закона као и активни официри и активни војни чиновници истог чина односно класе. Плата са периодским повишицама и положајни додатак рачуна им се према времену проведеном у чину односно у класи у којима су, рачунајући од дана указа.

Резервни официри и резервни војни чиновници, који су активни државни или самоуправни чиновници и службеници, пензионери и уопште они који уживају ма какву помоћ од државе или самоуправних тела, ако су њихове односне принадлежности, пензије или помоћи — плата, положајни додатак и лични додатак на скупоћу код чиновника и службеника, пензија и лични додатак на скупоћу код пензионера и укупна помоћ код осталих — мање од опредељених принадлежности у предњем ставу, добијају од војке силе само разлику између односних својих принадлежности, пензије или помоћи и принадлежности опредељених им по претходном ставу. Ако су им пак њихове односне принадлежности, пензије или помоћи веће од овде опредељених им принадлежности као резервним официрима и војним чиновницима, онда задржавају дотадање своје принадлежности.

Принадлежности резервним официрима и резервним војним чиновницима по овоме члану Закона припадају од дана поласка од куће на вежбу, односно на службу, па до повратка кући по свршеној вежби, односно разрешењу од службе.

Одредбе овога члана не важе за резервне официре употребљене за службе активних официра у Граничној трупи, ни за резервне официре на Припреми и усавршавању за прелаз у жандармериску струку, пошто су њихове принадлежности опредељене односним законима.

ЛИЧНИ ДОДАТАК НА СКУПОЋУ

Члан 274.

Активним официцима и активним војним чиновницима војске и морнарице припада месечни лични додагак на скупоћу по овој табели:

Видети прилог: табела 30, стр: 660

У први разред скупоће улази Београд са Земуном, Загреб, Љубљана, Нови Сад, Сарајево, Сплит, Сушак, Скопље, Ниш, Цетиње и Бања Лука.

У други разред скупоће улазе сва места у којима је седиште среског начелства.

У трећи разред скупоће улазе сва остала места.

Члан 276

Активним подофицицима и активним музичарима војске и морнарице припада месечни додатак на скупоћу, по овој табели:

Видети прилог: табела 31, стр: 661

Питомци војних школа без обзира на чин, немају право на овај додатак.

ДОДАТАК НА МОМКА И ДРВА

Члан 211.

Активни официци и активни војни чиновници, без разлике чина или класе, имају додатак на момка по 50 динара месечно. Поред тога активни официци имају 27 кубних метара и 250 кубних десиметара а активни војни чиновници 18 кубних метара дрва годишње.

Резервним официцима, који буду употребљени у мирно доба, стално или привремено, на службе активних официцира код војске и морнарице, припадају ови додаци као и активним официцима. Осталим резервним официцима и резервним војним чиновницима не припадају ови додаци ни у мирно доба, за време издржавања вежбе, ни у мобилно и ратно доба.

Члан 278.

Ожењени активни подофицици и активни музичари имају по 12 кубних метара дрва на годину. Ова количина дрва припада и оним ожењеним активним подофицицима и ожењеним активним музичарима, који су законским путем од жене одвојени, ако имају бар једно законито или позакоњено дете под својим старањем, као и подофицицима и музичарима удовцима, ако имају закониту или позакоњену децу на коју примају лични додатак на скупоћу.

Додатак на одело

Члан 279.

Додатак на одело припада свима активним официцима Краљеве Гарде, као и војним. капелницима Краљеве Гарде, док су на служби у Краљевој Гарди и обавезни

Официци из чл. 115 овог Закона, који буду позвани на службу у војсци и морнарици, примају за то време оне принадлежности, које би им припадале да су у своје време преведени у резерву.

За војне свештенике у резерви принадлежности се опредељују као и за одговарајуће класе резервних војних чиновника сходно чл. 226 тач. 3 други став овога Закона.

Члан 270.

Резервни подофицици, каплари, морнари и обвезници за време вежбе у миру, а тако исто и за време трајања рата, не добијају ни плату ни остале додатке предвиђене за активне подофицицире. За време рата, тако исто неће имати никакву плату каплари, редови и морнари сталног кадра, ако их је рат затекао на отслужењу обавезног рока.

Свим лицима из претходног става и то; резервним подофицицима, капларима, морнарима и обвезницима, као и капларима, редовима и морнарима сталног кадра које мобилно или ратно стање затекне на отслужењу обавезног рока или који буду позвани у кадар, припада у мобилном и ратном стању ратни додатак у новцу чију величину одређује Министарски савет на предлог Министра војске и морнарице.

Овај ратни додатак служи за одржавање одела и? спреме у исправности, као и за подмирење других личних потреба у мобилном и ратном стању, поред средстава и материјала које добијају у натури.

ДОДАЦИ

ПОЛОЖАЈНИ ДОДАТАК

Члан 271.

Положајни додатак припада свима активним официцира војске и морнарице и то у овом месечном износу:

Видети прилог: табела 28, стр: 658

Члан 272.

Положајни додатак активним војним чиновницима поипада у овом месечном износу:

Видети прилог: табела 29, стр: 659

СПЕЦИЈАЛНИ ВОЈНИ ДОДАТАК

Члан 273.

Специјални војни додатак припада свима активним официцима војске и морнарице у месечном износу и то:

1. — Свима ђенералима-адмиралима, пуковницима капетанима бојног брода и потпуковницима-капетанима фрегате, по 800 динара;
2. — Мајорима-капетанима корвете, по 500 динаре; и
3. — Свима осталим нижим официцима по 400 динара.

да носе прописану одећу за официре Краљеве Гарде без обзира на чин — класу и положај, по 500 динара месечно.

Члан 280.

Резервни официри и резервни војни чиновници и пензионисани официри и пензионисани војни чиновници, који по ратном распореду буду одређени и употребљени на службе у војсци и морници — добијају од државе одело за време вежбе и у рату. Ближе одредбе по овоме прописаће Министар Војске и Морнарице.

Додатак на коња

Члан 281.

Додатак на коња имају сви они активни официри и активни војни чиновници, који по Уредби о фуражи имају право држања службеног коња на државној фуражи, и то за сваког сопственог коња по 100 динара месечно.

Резервни официри имају право на овај додатак само у миру и то ако су стално или привремено употребљени на службе — положаје активних официра код војске, ако за дотичну службу — положај коњ припада и ако имају свога сопственог прописног коња за службу. За време вежбе, приправног, мобилног и ратног стања овај им додатак не припада.

Ближе одредбе о праву на држање сопствених службених коња на државној фуражи прописује Уредба о фуражи.

Члан 282.

Службени коњи активних официра и активних војних чиновника имају од државе бесплатну храну, смештај, негу и потков. Кад ови коњи болују, имају бесплатно лечење од државе у марвеним болницама и изван ових. Ово важи и за коње резервних официра и резервних војних чиновника, кад су на служби у војсци, у миру и рату, а коњ им по Уредби о формацији војске припада и ако имају свог сопственог коња за службу.

Породични додатак на скупоћу

Члан 283.

Породични додатак на скупоћу за жену и саако дете је 150 динара месечно, и припада свима ожењеним активним официрима, војним чиновницима и ожењеним активним подофицирима и музичарима

Резервни официри и резервни војни чиновници, када су на вежби и уопште на служби код војске и морнарице, немају право на породични додатак на скупоћу, ако нису државни чиновници, службеници и пензионери.

Члан 284.

Додаци на скупоћи за официре, војне чиновнике, подофицире и музичаре, којима овај припада по члану 274, 276 и 283 овога Закона, могу се према потреби, повећавати, смањивати и укидати. Ово се прописује Уредбом Претседника Министарског савета на предлог Министра Војске и Морнарице и Министра финансија.

У погледу стицања и губљења права на лични и породични додатак на скупоћу, важи и за официре, војне чиновнике и подофицире Уредба о додацима на скупоћу државних службеника грађанског реда.

Члан 285.

Сем додатака предвиђених у члановима: 271, 272, 273, 274, 276, 277, 278, 279, 281 и 283 овога Закона, постоје још и накнаде, које се официрима и војним чиновницима, подофицирима и музичарима издају приликом премештаја-селидбе по потреби службе и приликом службеног путовања, и додаци: на летење (у ваздухопловству) и на укрцање (у морнарици).

Ове накнаде и додаци одређују се посебним законом.

У мобилно и ратно доба накнаде и додаци предвиђеним овим чланом Закона не следују, већ следују накнаде које тада одреди Претседник Министарског Савета на предлог Министра Војске и Морнарице, а у колико нису предвиђене специјалним законима и прописима.

ОСТАЛЕ ОДРЕДБЕ

Члан 286.

Чиновници, чиновнички приправници и остали службеници грађанског реда на служби у војсци и морнарици имају принадлежности по одредбама Закона о чиновницима.

Члан 287.

Контрактуални чиновници и дневничари на служби код војске и морнарице добијају новчану награду у једној суми за разлику од плате и осталих принадлежности које добијају редовни државни службеници. Награда се даје према спреми и способностима, а обзиром и на службу за коју се примају. Награда контрактуалних чиновника одређује се уговором, а награда дневничара одлуком — решењем — о пријему.

Награде контрактуалних чиновника и дневничара рачунају се од ступања на дужност.

Ближе одредбе по овоме, у духу одредаба Закона о чиновницима, прописује Министар Војске и Морнарице.

Члан 288.

Хонорарни службеници и надничари (квалификовани и неквалификовани радници и друга лица) код војске и морнарице добијају на име укупних новчаних принадлежности хонорар односно надницу према њиховим квалификацијама и пословима за које се узимају на рад. Величина хонорара односно наднице одређује се према хонорарима и надницама, које се за такве радове обично плаћају у месту команде, надлештва, која их узима на рад.

Ближе одредбе по овоме прописује Министар Војске и Морнарице.

Члан 289.

Чиновницима и службеницима грађанског реда, контрактуалним и хонорарним службеницима, дневничарима и надничарима на служби код војске и морнарице припадају накнаде путних и селидбених трошкова и додаци на летење и на укрцање, као и официрима и осталим војним чиновницима и службеницима њиховог ранга — према плати, а по одредбама закона којим су ови додаци и накнаде одређени за официре и остале војне службенике.

Члан 290.

Наставницима-професорима, помоћницима наставника-професора и учитељима у војним школама, ако нису стални-редовни, као и другом особљу војног и грађанског реда, који поред своје редовне дужности и послова буду одређени да отправљају и друге разне дужности и послове код војске и морнарице, припада хонорар за време док ове дужности и послове врше. Хонорар се издаје месечно. Ближе одредбе о величини и издавању хонорара прописује Министар Војске и Морнарице. Потребне суме за ове хонораре предвиђају се сваке године буџетом.

За нарочите обављене службе и радове, који су скопчани са изванредним тешкоћама и опасностима по живот, или са особитим квалификацијама, одговорности и напором, припада нарочита награда. Ове службе и радове цени и величину награде одређује Министар Војске и Морнарице. Потребне суме за ове награде обезбеђује се сваке године буџетом.

Члан 292.

Активни официри и активни војни чиновници имају бесплатно: лекове прописане војном фармакопејом и лечење за себе и за своје чланове породице, кад болују код својих кућа. На ово имају право и ожењени активни подофицири и активни музичари, ако се због стања и природе болести или у недостатку празних места у војним болницама не могу да лече у овима. Породице ожењених активних подофицира и активних музичара имају, као и породице активних официра и активних војних чиновника, бесплатно лекове и лечење кад болују код својих кућа. У породицу рачунају се законита жена и деца.

У војним болницама имају бесплатан смештај, лекове и негу-лечење: активни официри и активни војни чиновници. Активни подофицири и активни музичари, каплари, морнари и редови на одслужењу рока, питомци војних и морнаричких школа, питомци војних техничких и занатлиских школа у војсци и морнарици, музички приправници и војно-државни питомци за време лечења у војним болницама добијају храну у болници.

У местима где нема војних болница, лечиће се сва горе поменута лица у јавним болницама, на рачун Министарства Војске и Морнарице, а контрактуални музичари на сопствени трошак.

У војним болницама имају бесплатан смештај, лекове и негу-лечење и породице свих лица из првог става овога члана Закона, ако се због операција и уопште због стања и природе болести морају лечити у војним болницама.

Активни официри и активни војни чиновници, ожењени активни подофицири и ожењени активни музичари који примају храну у новцу, као и контрактуални музичари (ожењени или нежењени), за време лечења у болници плаћају храну за себе и за своје чланове породице у износу који одреди Министар Војске и Морнарице. Лично за себе, жењени подофицири и музичари плаћају храну у границама половине одређеног obroка у новцу, који су примали при ступању у болницу.

Нежењени активни подофицири и музичари који примају храну у новцу, од дана када ступе у болницу, па за све време лечења у болници, примају храну у болници у натури, а за то време не примају храну у новцу код своје команде.

Права, која по претходним ставовима припадају активним официрима, војним чиновницима, подофицирима, капларима и редовима, уживају под истим условима лично за себе и резервни: официри, војни чиновници и подофицири, као и обвезници док су на војној дужности.

Активни: официри, војни чиновници, подофицири и музичари, као и њихови чланови породице, имаће бесплатан смештај у оним бањама, санаторијумима и климатским местима, где има војно-државних зграда намењених за ову сврху, а под условима које пропише Министар Војске и Морнарице.

Пензионисани официри и пензионисани војни чиновници, који су као официри односно као војни чиновници учествовали у рату, а који сем пензије немају других прихода, имају, као и активни официри и војни чиновници, лично за себе право само у погледу бесплатних лекова и лечења по војним болницама, а за себе и чланове своје породице и право на бесплатан смештај по војно-државним зградама у бањама, санаторијумима и климатским местима, где има војно-државних зграда намењених за ову сврху.

Ово исто право имају и резервни официри и резервни војни чиновници, који су као такви учествовали у рату, ако нису активни државни службеници и пензионери грађанског реда и ако су сиромашног стања.

Право на бесплатан смештај, храну, лекове и лечење по војним болницама имају и просути регрути, који би се по свом пристанку, а пре ступања у кадар, упутили у војне болнице на операцију.

Члан 295.

Оболели официри, војни чиновници, подофицири и музичари, као и пензионисани резервни официри и резервни војни чиновници, ако су у поменутим својствима учествовали у рату и ако је болест последица рата, имају право и на новчану помоћ за лечење по бањама, санаторијумима и у климатским местима.

На ову помоћ имају право и официри, војни чиновници и подофицири, каплари, редови и морнари, који за време службе у миру, без своје кривице, задобију ране, озледе и повреде и који услед ових постану неспособни за војну службу и уопште за сваки привредни рад.

Ова се помоћ обезбеђује сваке године буџетом, з њену величину, у границама сума одобрених буџетом, као и услове под којима се даје, прописује Министар Војске и Морнарице.

Сва лица из претходних ставова овога члана Закона уживаће и нарочите повластице за лечење по свима државним и самоуправним бањама, а под условима, које споразумно пропише Министар Војске и Морнарице и Министар Социјалне Политике и Народног Здравља.

Члан 296.

Лица војног и грађанског реда на служби у војсци и морнарици могу, било сама, било са породицом, становати у војно-државним зградама. Величину закупне цене и начин плаћања прописује Министар Војске и Морнарице. Закупнину не плаћају војно-државни службеници у иностранству који уживају стан у натури.

Члан 297.

Државни службеник војног и грађанског реда на служби у војсци и морнарици, од када се стави под редовну кривичну истрагу, односно у притвор, за кривично дело које повлачи накнаду штете држави, прима и то: нежењен 25% од целокупних својих новчаних принадлежности, а жењен цео породични додатак на скулоћу и 50% од целокупних својих новчаних принадлежности. Остатак се обуставља за накнаду штете.

Исто тако службеник војног и грађанског реда на служби у војсци и морнарици, који буде кажњен судски затвором до једне године, прима од дана када се стази у затвор па за све време које стварно проведе у затвору 50% целокупних својих новчаних припадности и цео породични додатак на скупоћу, ако му овај ло закону припада.

Официр и војни чиновник, кажњен од стране војнодисциплинског суда удаљењем од службе, од дана када почне казну да издржава па до истека ове, прима 75% својих новчаних припадности и цео породични додатак на скупоћу, ако му овај припада.

Обустављене припадности предају се каси Ремонтско-коморског фонда, ако осуђени не одговара за накнаду штете по првом ставу овога члана Закона.

Члан 298.

Државна потраживања од државних службеника војног и грађанског реда на служби код војске и морнарице, а која проистичу из службеног односа, утврђују се административним путем по одредбама Закона о Администрацији Војске и Морнарице.

За државна потраживања по претходном ставу може се ставити забрана административним путем до висине 50% свих новчаних припадности.

За приватна потраживања државним службеницима војног и грађанског реда, активним или у пензији, на служби код војске и морнарице, може се ставити забрана, на једну трећину њихових новчаних припадности, осим личног и породичног додатка на скупоћу и. додатка на момка, коња и дрва, у колико им ови припадају, и то судским путем или по њиховом пристанку, ако то и уколико Закон о извршењу и обезбеђењу другојачије не прописује.

Одредбе претходних ставова важе и за државна потраживања из службеног односа према контрактуалним чиновницима, хонорарним службеницима, дневничарима и надничарима на раду у служби државе.

Државна потраживања из службеног односа застаревају за десет година, рачунајући од дана којег је отворена рачунска година, у којој је исплата извршена.

Члан 299.

Подофицири, музичари, каплари, морнари, редови, питомци свих војних школа код војске и морнарице и музички приправници не примају плату и лични додатак на скупоћу, уколико им овај припада, док су:

- а) на одсуству, а подофицири и музичари само за одсуство преко оног које им припада по члану 77 овога Закона;
- б) у бегству; и
- в) у затвору по дисциплинској казни,

Ожењени подофицири и музичари за време издржавања дисциплинске казне затвора примају 50% својих месечних новчаних припадности, у које се не урачунава породични додатак на скупоћу. Остатак се шаље као приход Чиновничком пензионском фонду.

Члан 300.

Приликом унапређења у чин потпоручника, односно у звање нижег војног чиновника IV класе, у чин поднаредника и II нижу класу музичара, припадности

теку од дана указа односно наредбе о унапређењу, ако је унапређење добијено у првој половини месеца, а ако је унапређење добијено у другој половини месеца онда од првог дана наредног месеца. Приликом даљих унапређења у већи чин, односно класу, активирања и враћања у активну службу из пензије или оставке, по поновном пријему и ступању у кадар подофицира и музичара по члану 72 овога Закона, као и у случају добијања периодске повишице, припадности теку од првог наредног месеца.

Ако официр или војни чиновник буде премештен па премештај утиче на величину личног додатка на скупоћу, с обзиром на промену места службовања, нови додатак официру, односно војном чиновнику, припада од првог дана наредног месеца по разрешењу са дотадање дужности.

Породични додатак припада официру, војном чиновнику, подофициру и музичару од првог дана наредног месеца по испуњењу услова који му дају право на овај додатак.

Члан 301.

Официр, војни чиновник, подофицир и музичар, који добије слабу — не препоручљиву оцену, губи за наредну периодску повишицу предвиђену чланом 259, 260, 261 и 262 овога Закона за дотични чин — класу, једну целу годину.

Члан 302.

Официр и војни чиновник на одсуству по приватном послу, дужем од укупно два месеца у једној календарској години, нема право на припадности за време преко два месеца.

Одсуство ради усавршавања сматра се као одсуство по приватном послу, осим случаја, када се официру одобри одсуство ради усавршавања у интересу државне службе. Ово одсуство одобрава Министар Војске и Морнарице.

Члан 303.

Официр, војни чиновник, подофицир и музичар, који се својевољно удаљи са службе, губи право на све припадности од дана када је службу напустио.

Члан 304.

Ако се против официра, војног чиновника, подофицира и музичара отвори кривично ислеђење за злочинство, или за какво друго нечасно дело, или уопште за дело судски кажњиво, од дана када се стави под редовну кривичну истрагу, зауставља се кретање по периодским повишицама, све дотле, док се његово дело дефинитивно не расправи.

Ако официр, војни чиновник, подофицир и музичар, против кога је вођен кривични поступак, буде по донетој судској пресуди кажњен, заустављено кретање по периодским повишицама, према претходном ставу овога члана, продужава се и за све време стварног трајања издржавања казне по судској осуди и за све то време прима припадности у смислу прописа члана 297 овога Закона.

Ако официр, војни чиновник, подофицир и музичар, против кога је вођен кривични поступак, буде по донетој судској пресуди ослобођен кривице, враћа му се право на рачунање времена које му је било привремено заустављено у смислу одредбе претходног става и накнадно одређује и исплаћује периодска повишица, рачунајући од дана када је на ову имао право по одредбама овога Закона.

Члан 305.

По смрти официра, војног чиновника, ожењеног подофицира и музичара, активног или пензионисаног, издаће се, на име сахране, једномесечне целокупне припадности умрлог. Поред овога издаће се законитој жени или законитој деци, на име помоћи, двомесечне целокупне припадности, ако немају других прихода сем пензије.

У једномесечне припадности и двомесечну помоћ, које се имају издати по претходном ставу, не рачунају се: дрва, додаток на одело, додаток на момка и коња, ако је и уколико умрли службеник примао и ове додатке. На издате припадности не наплаћује се месечни улог за Чиновнички пензиони фонд.

Члан 306.

Официри и војни чиновници ослобођавају се плаћања декретних и свих осталих такса за претставке или тражења, која се односе на лична и породична права по овоме Закону и по Закону о чиновницима.

Припадности официра, војних чиновника, подофицира и музичара ослобођавају се свих самоуправних приреза.

Члан 307.

Право на припадности активног официра, војног чиновника, подофицира и музичара тече до краја месеца у коме је дотични разрешен односно до краја месеца у коме је умро.

ДЕВЕТИ ДЕО ПЕНЗИЈЕ

а) Официра и војних чиновника.

Члан 308.

Официр и војни чиновник испуњава услов за стицања права на личну пензију кад наврши десет година, које је стварно провео у активној државној служби, и може се ставити у пензију, и то: официр по одредбама члана 112 а војни чиновник по одредбама члана 223 овога Закона.

Члан 309.

Официр код кога натупи случај из тачке 3, 4, 5, 6, 8 и 9 члана 112 овога Закона, као и војни чиновник код кога наступи случај из тачке 5 и 6 истога члана, ставља се у пензију и пре навршених десет година активн\$ државне службе по пропису члана 308 овога Закона.

Члан 310.

У рок прописан у члану 308 овога Закона официру и војном чиновнику рачуна се:

1. — Време, које је стварно провео у активној државној служби у војсци и морнарици од дана унапређења у чин поднаредника;

2. — Време, које је по навршеној 18 години живота, а пре активирања, односно пре превода или пријема на службу у војсци и морнарици, стварно провео у активној државној служби као државни службеник грађанског реда у државним надлештвима, заводима и установама;

3. — Време, које је стварно провео у активној слућби у војсци и морнарици као привремени чиновник, односно као чиновнички приправник, а пре унапређења односно пријема за официра или за војног чиновника, ако је унапређење односно пријем био непосредан, без икаква прекида;

4. — Време, које је стварно провео на расположењу по члану 105 овога Закона;

5. — Време, које је стварно провео у активној државној служби пре оставке, ако се доцније вратио у активну службу, а које се в реме по одредбама тачке 1, 2, 3 и 4 овога члана рачуна у рок прописан у члану 308 овога Закона за стицање права на личну пензију; и

6. — Време, које му се као онеспособљеном на служби или поводом службеног посла, признаје по пропису члана 315 и 316 овога Закона.

Члан 311.

У рок прописан у члану 308 овога Закона не рачуна се стварно проведено време на одслужењу обавезног рока у војсци, као на време које је официр и војни чиновник стварно провео на раду у служби државе у својству контрактуалног чиновника и дневничара.

Члан 312.

Официру и војном чиновнику, који испуни услов из члана 308 овога Закона, за ддређивање количине личне пензије признаје се:

1. — Време, које се по члану 310. овога Закона признаје у рок за стицање права на личну пензију.

2. — Време, које је стварно провео у самоуправној служби бановина, као и време које је провео у самоуправној служби уопште, а у звањима за која се тражи факултетска спрема, и то у оба случдја под условом прелаза најдаље у року од тридесет дана;

3. — Време, које је војни свештеник стварно провео у духовно' служби признате вероисповести пре него што је постављен за сталног војног свештеника;

4. — Раније признато време, које је стварно провео у активној служби до губитка чина, односно звања, по одредбама члана 120. овога Закона, ако је чин односно звање понова добио у рату по одредбама члана 121. овога Закона, а које се време, пропису овога члана, рачуна у време за одређивање количине личне пензије.

5. — Све раније признато време, које је стварно провео у активној служби до губитка чина, односно звања, ако су му кривице, које су биле узрок губитка чина или звања, опроштене ип редате забораву.

6. — Време које је официр и војни чиновник провео стварно на раду у служби државе у својству контрактуелног чиновника, ако је прелаз из контрактуалне у активну службу био непосредан и без икаквог прекида.

Члан 313

За одређивање количине лензије, поред времена из члана 312 овога Закона, активном официру и активном војном чиновнику рачуна се још и;

1) Време проведено у рату, и то тако, да се за сваку годину у којој је било рата рачуна још по једна година, без обзира на време трајања рата у дотичној години. На ово имају право и резервни официри и резервни војни чиновници, који буду учествовали у рату па буду активирани, а исто тако на ово имају право

и пензионисани официри и пензионисани војни чиновници, који као такви у току рата буду из пензије употребљени на службе у војсци и морнарици.

2) Време стварно проведено у служби на опремљеним ратним бродовима и у служби летећег особља код ваздухопловства, и то тако, да се за сваких прослужених осам месеци рачуна цела година.

3) Време стварно проведено на служби у Јужној Србији и Црној Гори од 1 јануара 1921 године па закључно до 30 јула 1923 године, и то тако, да се за сваких прослужених осам месеци рачуна цела година; а време проведено Од 31 јула 1923 године па закључно до 31 јула 1930 године рачуна се и то: време проведено у Јужној Србији двоструко, а време проведено у Црној Гори сваких прослужених осам месеци у целу годину.

Време под 1, 2 и 3 овога члана не рачуна се у време које је потребно за стицање права на личну пекзију по пропису члана 308 овога Закона.

Члан 314.

Официр и војни чиновник, који је испунио услов за стицање права на личну пензију по одредбама члана 308 овога Закона, не губи га ни при преводу у грађанску службу, као што не губи ни време које је стварно провео у активној служби у војсци и морнарици као официр и војни чиновник, а које му се по одредбама члана 312. и 313. овога Закона рачуна за одређивање количине личне пензије.

Члан 315.

Официру и војном чиновнику, који у миру, без своје кривице, буде на самој служби или поводом службеног посла тако повређен, да због задобијених рана, повреда или озледа постане неспособан за сваку даљу службу у војсци и морнарици, признаје се да је испунио услов за стицање права на личну пензију и ако нема десет година признате активне државне службе по члану 308. овога Закона; а у време за одређивање количине личне пензије по пропису члана 318. и 319. рачунаће му се све године службе по одредбама члана 312. и 313. овога Закона и још десет година више. Положајни додатак урачунава му се у пензију по пропису члана 320. овога Закона, ако са овим признатим годинама има 20 и више година које је стварно провео у активној државној служби; а ако има мање од 20 година признате службе, онда му се у пензију урачунава само 25% положајног додатка који је дотле примао.

На случај да због задобивене ране, повреде или озледе остане потпуно неспособан ма за какав привредни рад уопште, онда му припада лична пензија по члану 319. и 320. овога Закона, у висини 95% пензиског основа и 95% положајног додатка чина, односно класе, у којој је био у времену пензионисања. Ово важи и за официре и војне чиновнике ваздухопловства који задобију повреду у службеном летењу.

Оцена неспособности утврђује се специјалним лекарским прегледом. Оцена је дефинитивна и противу исте нема места жалбић

Члан 316.

Официру и војном чиновнику, који у рату због задобијених рана, озледа или повреда потпуно онеспособи за сваку службу у војсци и морнарици и ма за какав привредни рад уопште, признаје се за одређивање количине личне пензије по одредбама члана 319. и 320. овога Закона као да је стварно провео 35 година у активној државној служби, а поред тога има право и на државну заштиту и помоћ по

одредбама Инвалидског Закона. Ово утврђивање неспособности има се извршити најдаље за једну годину по свршеном рату.

Оцена неспособности врши се по пропису последњег става члана 315. овога Закона.

Члан 317.

За одређивање количине личне пензије официру и војном чиновнику не признаје се:

1. — Време, које је провео у војсци и морнарици пре унапређења у чин поднаредника, као и време које је провео пре навршене 18. године живота у државној служби као државни службеник грађанског реда, а пре ступања односно пријема у војску;

2. — Време, које је провео у стању удаљења од службе;

3. — Време, које је провео у оставци, на случај поновног ступања у активну службу;

4. — Време, проведено у затвору по судској осуди; и

5. — Време, које је провео у пензији на случај поновног ступања из пензије у активну службу у војсци и морнарици.

Члан 318.

Основ за одређивање количине личне пензије официра је: плата, специјални војни додатак и положајни додатак, који су му припадали у времену пензионисања.

Основ за одређивање количине личне пензије војног чиновника је: плата и положајни додатак, који су му припадали у времену пензионисања.

Положајни додатак служи као основ за пензију тек када официр и војни чиновник наврши двадесет година које је стварно провео у активној државној служби, а која му се служба, према члану 310. овога Закона, рачуна у рок за стицање права на личну пензију.

Чл. 319.

Официру и војном чиновнику који испуњава услове овога Закона за стицање права на личну пензију, од плате и специјалног војног додатка официра, односно од плате војног чиновника, као пензиског основа из члана 318. овога Закона, припада за првих десет година признате службе, по одредбама овога Закона, 50%. За свако даље пола године припада му по 0,90%, тако да за 35 година признате службе, по одредбама овога Закона, добије 95% од пензиског основа. Но ако официр или војни чиновник буде стављен у пензију пре навршених 50 година живота или пре навршених 30 година признате службе до одредбама овога Закона, припада му и то: официру од плате и специјалног војног додатка, а војном чиновнику од плате, као пензиског основа за свако даље пола године и то:

У случају да није навршио 15 година признате службе, или није навршио 35 година живота 0,50%;

У случају да није навршио 20 година признате службе, или није навршио 40 година живота 0,60 о/о;

У случају да није навршио 25 година признате службе или није навршио 45 година живота 0,70%;

У случају да није навршио 30 година признате службе или није навршио 50 година живота 0,80%.

Започето пола године службе, при одређивању процента за количину личне пензије рачуна се као цела.

Члан 320.

Од положајног додатка, који је официр односно војни чиновник имао у часу пензионисања, припада му на име пензије и то 50% после двадесет, 60% после двадесет и пет, 70% после тридесет и 95% после тридесет и пет година службе, које се према члану 310. овога Закона рачунају у рок за стицање права на личну пензију.

Члан 321.

Пензионисани официр и пензионисани војни чиновник, поред пензије, има право иа лични додаток на скупоћу, којји се одређује по истом проценту, по коме се одређује и пензија по пропису члана 319. овога Закона, узимајући за основ лични додаток на скупоћу који официру односно војном чиновнику припадао у времену пензионисања, па одредбама члана 274. овога Закона. Овај додаток не може бити мањи од, и то:

У месном разреду скупоће:

I	II	III
300	250	150 динара месечно.

Поред личног додатка на скупоћу, пензионисаном официру и војном чиновнику припада и породични додаток на скупоћу, који износи по 140 динара месечно за жену и свако дете.

Одредба члана 284 важи и за личне и породичне додатке на скупоћу пензионисаних официра и војних чиновника.

Члан 322.

Официр, односно војни чиновник, стављен у пензију по одредбама тачке 5 и 6 члана 112. овога Закона, ако нема десет година признате активне државне службе по одредбама овога Закона, добија на име пензије 50% од укупног износа његове плате и положајног додатка, које је примио у времену пензионисања, а без права на лични и породични додаток на скупоћу.

Официр стављен у пензију по одредбама тачке 3, 4, 8 и 9 члана 112. овога Закона, ако нема десет година признате активне државне службе по одредбама овога Закона, добија на име помоћи 25% од укупног износа само његове плате, коју је примао у времену пензионисања, а без права на лични и породични додаток на скупоћу. Војни чиновник у овом случају отпушта се из државне службе.

Члан 323.

Официр, односно војни чиновник, који је испунио услове за стицање права на личну пензију по пропису члана 308. овога Закона, губи право на личну пензију:

1. — када судском осудом изгуби чин односно службу, часна права односно војничку част;
2. — када поднесе оставку ка државну службу и ова му буде уважена;
3. — када својевољно напусти службу;
4. — када иступи из држављанства; и
5. — смрћу.

Пензионисани официр и пензионисани војни чиновник губи право на личну пензију по одредбама Закона о чиновницима.

б) Подофицира и музичара

Члан 324.

Подофицир и музичар испуњава услов за стицање права на личну пензију када наврши десет година, које је стварно провео у активној служби у војсци и морнарици као подофицир, односно као музичар, и може се ставити у пензију по одредбама члана 75. овога Закона.

Члан 325.

Подофицир и музичар, код кога би наступио случај из тачке 2, и 3. члана 75. овога Закона, а нема десет година активне подофицирске службе односно службе музичара у војсци и морнарици, те није испунио услов за стицање права на личну пензију по члану 324. овога Закона, отпустиће се из кадра, а на име помоћи издаће му се једном за свагда цео годишњи износ његове плате и половина годишњег износа личног додатка на скупоћу, који су му припадали по члану 260, 261 и 276. овога Закона у времену отпуста из кадра. Ова помоћ се додељује истим решењем, којим се подофицир, односно музичар, отпушта из кадра.

Члан 326.

У рок прописан у члану 324. овога Закона подофициру и музичару рачуна се:

1. — Време, које је као подофицир, односно музичар, стварно провео у активној служби у војсци и морнарици од дана унапређења у чин поднаредника, односно у II нижу класу музичара;
2. — Време, које је по навршеној 18 години живота, а пре ступања у војску и морнарицу, стварно провео у активној државној служби као државни службеник грађанског реда у државним надлештвима, заводима и установама; и
3. — Време, које му се као онеспособљеном признаје по члану 331. овога Закона.

Члан 327.

У рок прописан у члану 324. овога Закона не рачуна се:

1. — Време, које је подофицир провео ван сталног кадра, на случај изласка и поновног ступања у стални кадар, према члану 72. овога Закона; и
2. — Време, које је музичар провео у својству контрактуалног музичара.

Члан 328.

Подофициру и музичару, који испуни услов из члана 324. овог Закона, за одређивање количине личне пензије признаје се:

1. — Време, које се по члану 326 овога Закона признаје у рок за стицање права на личну пензију.
2. — Време, које је музичар стварно провео у својству контрактуалног музичара, ако је прелаз из контрактуалне у активну службу био непосредан и без икаквог прекида.
3. — Раније признато време које је подофицир и музичар стварно провео у активној служби пре губитка чина, па овај накнадно добије у рату и буде враћен у активну службу према члану 80. овога Закона.
4. — Све раније признато време, које је стварно провео у активној служби до губитка чина, ако су му кривице, које су биле узрок губитку чина, опростене и предате забраву.

Члан 329.

Одредбе члана 313 овога Закона важе и за активне подофицире и музичаре на служби у војсци и морнарици, с тим да се време по тачци 3. члана 313. овога Закона за подофицире и музичаре има рачунати само за период од 31 јула 1923 па закључно-до 31 јула 1930 године.

Члан 330.

Подофициру и музичару проведено време у активној служби у војсци и морнарици, а које се по одредбама члана 328. и 329. овога Закона рачуна за одређивање количине личне пензије, признаје се и при прелазу у државну грађанску службу по одредбама Закона о чиновницима.

Члана 331.

Одредбе члана 315. и члана 316. овога Закона важе и за подофицире и музичаре, као и за подофицире ваздухопловства, који задобију повреду у службеном летењу, а уколико се односе на признање година службе, одређивање процената количине личне пензије и оцену неспособности.

Пензија се одређује прем основу предвиђеном у члану 333. овога Закона.

Поднаредници из трупе на поновним роковима, који се онеспособе по ставу првом члана 315 или 325 овог Закона, отпуштају се из сталног кадра са наградом предвиђеном у члану 71 овог Закона за дотични рок.

Члан 332.

За одређивање количине пензије подофициру и музичару не признаје се:

1. — Време, које је у војним школама војске и морнарице провео до дана унапређења у чин поднаредника, односно унапређења у II нижу класу музичара;
2. — Време, које је провео по изласку из сталног кадра до поновног ступања у активну службу;
3. — Време које је провео у затвору по судској осуди;
4. — Време које је провео у самовољном удаљењу од службе; и
5. — Време које је провео у пензији, на случај поновног ступања у активну службу.

Члан 333.

Основа за одређивање количине личне пензије подофицира и музичара јесте плата, која му је припадала у времеИу пензионисања, и од пензиског основа припада му за првих десет година признате службе по одредбама овога Закона 50%, а за свако даље пола године по 0,90%, тако да за 35 година признате активне државне службе, која се по члану 328. и 329. овога Закона рачуна за одређивање количине пензије, добије; 95% од пензиског основа. Но ако подофицир или музичар буде стављен у пензију пре навршених 50 година

деивота или пре навршених 30 година признате службе по одредбама овога Закона, припада му од плате као пензиског основа за свако даље пола године, и то:

У случају да није навршио 15 година признате службе или није навршио 35 година живота 0,50%;

У случају да није навршио 20 година признате службе или није навршио 40 година живота 0,60%.

У случају да није навршио 25 година признате службе или није навршио 45 година живота 0,70%.

У случају да није навршио 30 година признате службе или није навршио 50 година живота 0,80%.

Започето пола године службе, при одређивању процената за количину личне пензије, рачуна се као цело.

Члан 334.

Пензионисани подофицир и музичар, поред пензије, има право на лични додатак на скупоћу, који се одређује по истом проценту, по коме се одређује и пензија од плате као пензиског основа по члану 333. овога Закона, узимајући за основ следећи лични додатак на скупоћу, и то:

За наредника водника и вишег музичара:

у месном разреду скупоће:

I	II	III	
775	525	425	динара месечно.

За наредника, поднаредника и нижег музичара:

У месном разреду скупоће:

I	II	III	
600	500	425	динара месечно.

Овако одређени додаци не могу бити мањи од, и то:

За наредника, водника и вишег музичара:

у месном разреду скупоће:

I	II	III	
300	250	150	динара месечно.

За наредника, поднаредника и нижег музичара:

у месном разреду скупоће:

I	II	III	
300	250	200	динара месечно.

Поред личног додатка на скупоћу, ожењеном пензионисаном подофициру и музичару припада и породични додатак на скупоћу, који износи по 140 динара месечно за жену и свако дете.

Одредба члана 284 важи и за личне и породичне додатке на скупоћу пензионисаних подофицира и музичара.

Члан 335.

Подофицир и музичар, који испуни услов за стицање права на личну пензију по пропису члана 324. овога Закона, губи право на личну пензију:

1. — када буде отпуштен из кадра по тачци 4. и 5. члана 79 овога Закона;
2. — када изгуби чин по одредбама члана 80. овога Закона;
3. — када буде осуђен на губитак часних права односно војничке части;
4. — када иступи из држављанства; и
5. — смрћу.

Пензионисани подофицир и музичар губи право на личну пензију по одредбама Закона о чиновницима.

Члан 336.

Поднаредник из трупе на одслужењу обавезног рока и на поновним роковима, као и каплар, морнар и редов на одслужењу обавезног рока службе у сталном кадру У војсци односно у морнарици, и питамац војне школе, који се без своје кривице на служби тако повреди или поводом службеног посла буде тако повређен, да услед

задобијених рана, повреда или озледа, постане потпуно неспособан ма за какав привредни рад уопште, добија на име помоћи, и то:

а) ако је потпуно неспособан ма за какав привредни рад уопште, а уз то да му је за обичан живот потребна и туђа помоћ и сиромашног је стања, по 500 динара месечно;

б) ако је неспособан ма за какав привредни рад уопште, али му за обичан живот није потребна и туђа помоћ, а сиромашног је стања, по 250 динара месечно.

Оцена неспособности врши се по пропису последњег става члана 315. овога Закона.

Одлуку о додељивању ове помоћи доноси Министар Војске и Морнарице, који и прописује и ближе одредбе у погледу издавања, трајања и губљења права на ову помоћ.

Поред ове новчане помоћи, осакаћени добијају бесплатно од државе протезе и друга ортопедска помоћна средства и бесплатан смештај и лечење у војним болницама, а исто тако и бесплатан смештај по бањама, санаторијумима и у климатским местима, где буде војно-државних зграда за ту сврху.

Одредбе овога члана закона важе у свему и под истим условима и за подофицире, капларе и обвезнике из резерве, који за време издржавања вежбе код војске и морнарице на служби потпуно онеспособе за ма какав привредни рад уопште.

Члан 337.

Време за одређивање количине личне пензије официра, војног чиновника, подофицира и музичара рачуна се до дана указа односно решења о стављању у пензију, а лениске припадности теку од првог дана наредног месеца после месеца у коме је официр, војни чиновник, подофицир и музичар разрешен од дужности.

Количина личне пензије одређује се по службеној дужности. Решење по овоме доноси се најдаље у року од 15 дана од дана указа или решења о пензионисању.

Члан 338.

Уверење о времену службовања свих лица војске и морнарице, како за утврђивање испуњавања услова за стицање права на личну пензију, тако и ради одређивања количине пензије, личне и породичне и додатка на скупоћу, издаваће се по званичној дужности најдаље у року од 5 дана од дана пензионисања, односно од смрти службеника, на основи података из картона личних и службених односа, односно из службеничког листа.

Члан 339.

Пензија ће се исплаћивати официрима, војним чиновницима, подофицирима и музичарима одмах по решењима, којима су им регулисане пензије, и то привремено, док се по тим решењима не донесу и коначне одлуке од надлежних органа државне управе. Ово исто важи и за пензије породица умрлих активних официра, војних чиновника, подофицира и музичара.

в) Породица официра, војних чиновника, подофицира и музичара

Члан 340.

Официри, војни чиновници, подофицири и музичари, били ожењени или нежењени, дужни су за породичну пензију улагати у „Чиновнички пензиони фонд”, установљен по одредбама Закона о чиновницима. Ово важи и за официре и војне чиновнике на расположењу и за официре, војне чиновнике, подофицире и музичаре у пензији.

Поднаредници из трупе на одслужењу кадровског рока, као и на првом и другом поновном року не улажу у чиновнички пензиони фонд.

Члан 341.

Основ за улагање у Чиновнички пензиони фонд код официра је, плата, положајни додатак и специјални војни додатак; код војних чиновника: плата и положајни додатак, а код подофицира и музичара плата.

Месечни улог износи 5% од основа за улагање.

Члан 342.

У првомесечне припадности, које према тачци 1. § 134 Закона о чиновницима улазе као приход у Чиновнички пензиони фонд, рачунају се целокупне новчане припадности официра, војног чиновника, подофицира и музичара које им по овоме Закону припадају.

Члан 343.

Првомесечна разлика између нових и дотадањих припадности, која према тачци 2. § 134. Закона о чиновницима улази као приход у Чиновнички пензиони фонд, наплаћује се од официра, војних чиновника, подофицира и музичара у свима случајевима у којима се та разлика, услед напредовања, појављује код плате, периодске повишице, положајног додатка, специјалног војног додатка и личног додатка на скупоћу.

Члан 344.

У дисциплинске новчане казне, које према тачци 5. § 134. Закона о чиновницима улазе као приход у Чиновнички пензиони фонд, рачунају се дисциплинске казне „одузимање плате”, предвиђене Уредбом о војној дисциплини за официре (активне и резервне), војне чиновнике, подофицире и музичаре.

Члан 345.

За све остало што се односи на Чиновнички пензиони фонд, као и у погледу стицања права, одређивања количине породичне пензије, додатка на скупоћу и губљења права на породичну пензију — важе у свему одредбе Закона о чиновницима и одредбе осталих прописа које из тога Закона проистичу, а уколико то одредбама овога Закона није друкчије регулисано.

Члан 346.

Породици официра и војног чиновника, који ужива пензију по одредбама првог става члана 322. овога Закона, у случају његове смрти, издаваће се на име помоћи 25% од последње његове плате и положајног додатка, који је примао као активни официр, односно као активни војни чиновник у времену пензионисања, ако породица нема других прихода и ако је умрли официр односно војни чиновник имао најмање три године активне државне службе.

Члан 347.

Породици официра, војног чиновника, подофицира и музичара, који на служби или поводом службеног посла, у миру, без своје кривице погине или буде рањен или повређен, па од тих рана, повреда и озледа умре, признаће се за породичну пензију

као да је имао 35 година улагања у Чиновнички пензиони фонд на припадности које је примао у часу смрти. Ово право за породичну пензију признаје се и породици официра, војног чиновника, подофицира и музичара, који у рату погине или умре од задобивених рана, повреда и озледа, а поред овога у овом случају признаје се још и право на инвалидску потпору и остале врсте државне заштите и помоћи по одредбама Инвалидског Закона.

Г. Чиновника и службеника грађанског реда на служби у војсци и морнарици.

Члан 348.

Чиновници и службеници грађанског реда на служби у војсци и морнарици испуњавају услове за стицање права на личну и породичну пензију по одредбама Закона о чиновницима и на њих се у томе погледу имају применити све одредбе истог Закона, као и одредбе осталих прописа који из тога Закона проистичу.

ДЕСЕТИ ДЕО СНАБДЕВАЊЕ ВОЈСКЕ И МОРНАРИЦЕ

Члан 349.

Какво ће и које наоружање, одећну и осталу ратну спрему имати војска и морнарица, као и како ће се њима снабдевати, прописује се Краљевом Уредбом.

Члан 350.

Обвезницима, кад су на служби у војсци и морнарици, оружје, потребну ратну спрему, храну, одело, обућу, постељну, логорску и личну спрему, као и смештај, огрев, осветљење и лечење даје држава.

Члан 351.

Сву стоку и возове за стилни кадар даје држава.

Стока обвезника, кад је на служби у војсци, има од државе бесплатан смештај, храну, негу, лечење и потков. Ближе одредбе по овоме прописује Министар Војске и Морнарице.

Члан 352.

Све потребно наоружање, бродовље, артилериску, инжињерску, ваздухопловну, поморску, економску, санитарску и ветеринарску спрему и материјал, потребан за војску и морнарицу у миру и рату, набавља држава.

Члан 353.

Земљишта за вежбалишта, логоре, за подизање војних зграда и војних установа, зграда за смештај војних и морнаричких команда, установа и надлештава, као и за смештај обвезника и њихове стоке, када су на вежби и служби, дају држава и самоуправна тела.

Члан 354.

У редовном, приправном, мобилном и ратном стању, у оскудици војно-државних зграда за смештај обвезника и њихове стоке и возова, кад су на вежби и служби код

војске и морнарице, могу се узимати и зграде државних и самоуправних тела, као и приватних лица, установа и предузећа.

За смештај по државним зградама и по зградама самоуправних тела не дају се никакве накнаде. За смештај по зградама приватних лица, установа и предузећа, држава даје сопственицима у редовном и приправном стању накнаду у новцу, а у мобилном и ратном стању не даје им се никаква накнада.

Члан 355.

Ближе одредбе о осигурању земљишта и зграда за потребе војске и морнарице, право наређивања смештаја и величину накнаде, сходно члану 353. и 354, овога Закона, као и све остало, што се односи на настањивање војске и морнарице у редовном, приправном, мобилном и ратном стању, прописује Закон о настањивању војске и морнарице.

Члан 356.

Осигурање потребног земљишта за подизање утврђења и грађевинских построја, намењених за одбрану земље или границе врши се по одредбама Закона о утврђивању.

Члан 357.

Подизање војних зграда прописује се Краљевом Уредбом.

Потребан намештај и остале потребе у војним зградама, као и за живот посаде бродова морнарице, даје држава, а шта у то улази пропису Министар Војске и Морнарице.

Члан 358.

За подизање зграда за станове официра, војних чиновника, жењених подофицира, музичара и осталих жењених војних службеника, као и зграда за смештај и лечење њихово и њихових породица по бањама и климатским местима у земљи, постоји при Министарству Војске и Морнарице нарочити фонд.

Ближе одредбе о овоме фонду прописује се Краљевом Уредбом.

Услови под којима се војним лицима дају станови и све ближе одредбе по овоме, прописује Министар Војске и Морнарице.

Члан 359.

За снабдевање војне силе у приправном, мобилном и ратном стању може се по потреби наређивати и реквизиција.

Вршење реквизиције и све остало о њој прописује Закон о реквизицији.

Члан 360.

Питомци школа у земљи и на страни добијају од државе школске предмете и сав потрошни материјал.

Ближе одредбе по овоме прописује Министар Војске и Морнарице.

Члан 361.

Све остало о снабдевању војске и морнарице, о лравима и дужностима одговорних лица при набављању, руковању и контролисању употребе државне имовине за сврхе

војне силе у редовном, приправном, мобилном и ратном стању, прописује Закон о Администрацији Војске и Морнарице.

**ЈЕДНАЕСТИ ДЕО
ПОТПОРА ПОРОДИЦАМА СИРОМАШНИХ ОБВЕЗНИКА
НА СЛУЖБИ У НАРОДНОЈ ВОЈНОЈ СИЛИ**

Члан 362.

Задруге — породице — сиромашних обвезника, за време док су њихови храниоци, као обвезници, на служби у народној војној сили, добијају од својих општинских власти потпору у новцу и у натури, довољну за живот, а према приликама и условима живота у дотичном месту.

Величину ове потпоре, за сваки посебан случај, одређује нарочитим решењем општински суд из својих сретстава.

Члан 363.

Старањем општинских власти имају се благовремено обрадити земљорадничка имања сиромашних и инокосних обвезника, ако служба ових обвезника у народној војној сили пада у време пољских радова. Војне власти, ни оперативне ни позадинске, немају права снабдевати се храном са оваквих и на овај начин обрађених имања.

Члан 364.

Надзор над правилним и тачним додељивањем и давањем ове потпоре, као и над обрадом имања, врше у првом реду среске власти, а у дргом реду и надлежне команде војних округа и дивизиских области.

За немарно давање ове потпоре и немарно обрађивање имања, као и за немарно контролисање овога надлежне грађанске власти подлеже кажњавању по одредбама члана 56. овог Закона, а војне по § 41. Војно-кривичног законика.

ПРЕЛАЗНА НАРЕЂЕЊА

Члан 365.

Одредбе члана 45. овога Закона имају се применити на све наше држављане на страни, који се на дан ступања на снагу овога Закона буду налазили ван Отаџбине, у Европи (сем земаља у нашем непосредном суседству) и у Прекоморским земљама, а који нису одслужили свој обавезни рок службе у сталном кадру, нити су регулисали своју војну обавезу, под условом: да се пријаве и регулишу своју војну обавезу и то: они који живе у Европи (сем земаља у нашем непосредном суседству) — до 31. децембра 1932. године, а они ван Европе, у Прекоморским земљама, до 31. децембра 1933. године. Сви они који у означеном року то не учине, као и они из претпоследњег става члана 45. овога Закона, сносиће последице предвиђене у истоме члану Закона.

Члан 366.

Одредбе тачке 2. под а) члана 49. имају се применити на ђаке, који буду регрутовани у 1932. години, а за ђаке регрутоване до закључно са 1931. годином важе одредбе досадањег Закона.

Члан 367.

Одредбе другог става члана 54. имају се применити на све ђаке регрутоване на ђачки рок у 1930. и 1931. години, који имају услова за одлагање службе у кадру, а којима ма из којих разлога, до ступања на снагу овога Закона, надлежним решењем није одложена служба у сталном кадру до завршетка школовања. Сви такви ђаци имају поднети молбе за одлагање службе у сталном кадру најдаље до 1. априла 1932. године. Доцније поднете молбе сматраће се као неблаговремене и неће се узимати у поступак.

Члан 368.

1. — Садање вође III, II и I класе у ваздухопловству, који се у томе чину затекну на дан ступања на снагу овога Закона, преводе се у нареднике воднике одговарајућих класа.

2. — Садањи наредници водници родова војске и струка, који се у томе чину затекну на дан ступања на снагу овога Закона, превешће се:

а) У нареднике воднике III класе — садањи наредници водници који су у чину наредника водника прослужили мање од три године;

б) У нареднике воднике II класе — садањи наредници водници који су у чину наредника водника прослужили најмање три па до шест година, ако испуњавају и опште услове из члана 65. овога Закона; и

в) У нареднике воднике I класе — садањи наредници водници који су у чину наредника водника прослужили преко шест година, ако испуњавају и опште услове члана 65, овога Закона.

Превођење наредника водника у нареднике воднике III, II и I класе, по одредбама овога члана, извршиће се на дан 1. јануара 1932. године.

Наредници водници из тачке б) и в) под 2. овога члана, који не испуњавају уопште услове члана 65, овога Закона, превешће се и то: они из тачке б) у нареднике воднике III класе, а они из тачке в) у нареднике воднике II класе, и у овим класама остаће све дотле, док те услове не испуне, када ће се унапредити у нареднике воднике II односно I класе.

Даље унапређивање наредника водника бива по одредбама члана 65. и последњег става члана 69. овога Закона.

Члан 369.

Даном ступања на снагу овога Закона преводе се:

1. — У морнаре — садањи морнари II класе;
2. — У морнаричке капларе — садањи морнари I класе; и
3. — У морнаричке нареднике воднике III, II и I класе — садање морнаричке вође одговарајућих класа.

Члан 370.

Даном ступања на снагу овога Закона превешће се:

а) У музичаре III ниже класе — садањи музичари IV ниже класе, који су у тој класи у првој години службе;

б) У музичаре II ниже класе — садањи музичари IV ниже класе, који су у IV нижој класи прослужили више од једне године дана;

в) у музичаре I ниже класе — садањи музичари III ниже класе, који су у IV

и III нижој класи прослужили укупно најмање четири године, као и сви садањи музичари II ниже класе, ако испуњавају и опште услове члана 65. овога Закона;

г) Садањи музичари I ниже класе остају у тој класи, док не испуне услове овога Закона за унапређење у III вишу класу; и

д) Садањи музичари III, II и I више класе остају у досадашњим класама, док не испуне услове овога Закона за унапређење у наредну вишу класу.

Превођење музичара у класе по одредбама овога члана, извршиће се на дан 1. јануара 1932. године.

Нижи музичари из тачке в) овога члана, који не испуњавају опште услове члана 65. овога Закона, остаће у III односно у II нижој класи све дотле, док те услове не испуне, када ће се унапредити у I нижу класу.

Даље унапређивање музичара бива по одредбама члана 66. и последњег става члана 69. овога Закона.

По извршеном превођењу музичари задржавају капларске и подофицерске чинове у којима се буду затекли на дан превођења, и све дотле, док унапређењем у већу класу не стекну право на ношење ознаке већег чина по одредбама овога Закона.

Члан 371.

Садањи ђенералштабни официри водиће се и на даље као ђенералштабни официри.

Члан 372.

Са даном ступања на снагу овог Закона превешће се у интендантске официре:

1. — Садањи војни чиновници економске струке, који су то постали од ранијих административних официра економске струке војске и морнарице а имају свршени факултет са дипломским испитом, или коју свршену вишу стручну школу за завршним испитом, ранга факултета, а који су оцењени као потпуно способни за управу односно за отправљање интендатских послова.

Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

2. — Садањи официри родова војске који су раније били административни официри економске струке војске и морнарице, а који имају свршену кадетску школу, и желе овај превод, но под условом: да су провели најмање пет година на пословима економске струке, и да су оцењени као способни за отправљање послова економске струке.

Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

Члан 373.

1. — Војни чиновници струка, који су то постали од ранијих административних официра, а који су пре превода, односно пре активирања, односно пре пријема у административне официре, имали чин резервног официра у родовима војске или у морнарици, без обзира да ли су у раније административне официре преведени од војно-административних чиновника и војних писара, или активирани или примљени из грађанства, вратиће се у ранији род војске, односно у морнарицу, са чином који одговара класи коју сада имају као војни чиновници, и са рангом који су и до сада имали,

Сви ови, као и раније преведени административни официри у официре родова војске односно морнарице, задржаће се и даље на административним службама у

својим струкама, а њихово даље унапређивање по родовима војске и у морнарици биће по одредбама последњег става члана 94., и са роковима служења као код официра струка по члану 86. овога Закона.

2. — Војни чиновници економске струке, који су то постали од ранијих административних официра, могу се, по потреби службе, а по изјављеној жељи, превести у војне контролоре одговарајуће класе, и то они који испуњавају услове тачке 1. под б) члана 21. овога Закона одмах, а остали када те услове испуне.

Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

3. — Војни чиновници економске струке у морнарици, који су то постали од ранијих административних официра, а који су раније и пре превода у административне официре стручно школовани за разне гране оружја односно службе у морнарици, могу се, по потреби службе и по изјављеној жељи, превести у стручне официре одговарајућих грана, а према својим квалификацијама, спреми и способности, и то са чином који одговара класи из које се преводе.

Даље њихово унапређивање као стручних официра бива по одредбама овога Закона.

Члан 374.

Садањи војно-технички чиновници струка, чиновници грађанског реда и контрактуални чиновници, а који су дипломирани инжињери техничког факултета и дипломирани ваздухопловни инжињери, и који се на дан ступања на снагу овога Закона затекну на служби код војске и морнарице, могу се по потреби, а по изјављеној жељи, поставити за инжињер-официре односно за ваздухопловне инжињер-официре по одредбама члана 24., 26. и 28. овога Закона и то:

1. — Војно-технички чиновници — за инжињер-официре онога чина, који одговара класи коју имају и са рангом који су и до сада имали. Време проведено у класи, из које се постављају у одговарајући чин инжињер официра, признаје се ради даљег унапређења као време проведено у дотичном чину и као служба која одговара томе чину.

2. — Инжињери: чиновници грађанског реда и контрактуални чиновници могу се поставити највише у онај чин инжињер-официра, који би могли добити по овоме Закону, да су били примљени у чин инжињер-поручника одмах по завршеном факултету и по одслужењу обавезног рока, а по одбитку једне године на име приправне службе, и да су прослужили у појединим чиновима онај број година који је прописан у тачци 4. под б) члана 86. овога Закона.

Они пак од ових који су постављени указом могу бити постављени за инжињер-официра онога чина, који је формацијом прописан за дотични положај, но закључно са чином потпуковника.

За контрактуалне чиновнике важи још и услов да прелаз из контрактуалне службе у инжињер-официре буде непосредан, без икаква прекида.

Војно-техничким чиновницима и чиновницима грађанског реда, који су били привремени чиновници, а који по одредбама овога члана Закона буду постављени у инжињер-официре, време које су провели као привремени чиновници, рачуна се у време приправне службе.

Одредбе првог става тачке под 2. важе и за постављање — превођење инжињера — чиновника грађанског реда у војно-техничке чиновнике струка војске и морнарице.

Даље унапређивање инжињер-официра и војнотехничких чиновника бива по одредбама овога Закона.

Садањи чиновници грађанског реда, који су раније били техничке пословође морнарице и стручно су школовани у морнарици, а непрекидно су служили по морнаричким арсеналима и положили све прописане стручне испите, могу се, по потреби, а према њиховој спреми и способности превести у војно-техничке чиновнике, и то у ону класу која одговара положајној групи коју имају као чиновници грађанског реда.

Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

Члан 376.

Наредници, који су пре ступања на снагу овога Закона ступили по избору и успешно завршили једногодишњи курс при Артилериско-техничком Заводу, а који буду желели да испит полажу и овај положи по раније прописаном програму, унапредиће се за војно-техничке чиновнике IV класе артилериско-техничке струке.

Они од ових наредника, који су положили испит и већ унапређени у војне писаре IV класе по одредбама досадањег Закона, превешће се у војно-техничке чиновнике исте класе и са рангом који су и до сада имали. А они од ових наредника, који су положили испит, али још нису унапређени, унапредиће се у војно-техничке чиновнике IV класе чим наврше 10 година подофицирске службе.

Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

Члан 377.

Свештеници, као чиновници грађанског реда, по одредбама члана 36. овога Закона и односних одредаба Закона о чиновницима, постављају се само за оне гарнизоне, за које се не могу поставити хонорарни свештеници.

Члан 378.

Садањи лекарски помоћници преводе се у санитетске помоћнике са класом и рангом који су и до сада имали.

Члан 379.

Садањи војни писари, који се на дан ступања на снагу овога Закона затекну у служби код војске и морнарице као службеници грађанског реда, превешће се у војне чиновнике, војне писаре IV класе, ако испуњавају опште услове члана 86. овога Закона.

Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

Члан 380.

1. — Садањи ваздухопловни официри, без свршене Ниже школе Војне Академије, а који су до ступања на снагу овога Закона успешно свршили Вишу Аеронаутичку Школу и добили диплому ваздухопловног инжињера, могу се унапређивати закључно са чином ваздухопловног бригадног ђенерала, ако испуњавају и остале услове члана 86и тачке 6. и 7. члана 87. овога Закона.

2. — Активни официри, који су учествовали у рату 1914 до 1918 године, а имали положени виши течајни испит (испит зрелости), могу се унапредити закључно са чином пуковника, ако испуне остале услове, које овај Закон предвиђа, сем предвиђених школа.

Признају се сви законом предвиђени услови за унапређење у чин резервног мајора:

1. — Резервним капетанима I класе, који су ушли у рат 1912 и 1913 године са положеним испитом за чин резервног потпоручника;

2. — Резервним капетанима I класе, који немају положени испит за чин резервног потпоручника, али су у рату 1914—1918 командовали борачком јединицом — водом или већом од вода — најмање две године,

3. — Исто тако признају се сви Законом предвиђени услови за унапређење у чин резервног мајора и оним резервним капетанима I класе:

а) који су у рат 1914 године ушли са положеним испитом за чин резервног потпоручника и на дан 1 октобра 1918 године били резервни официри или

б) који су у рату рањени или одликовани за храброст, а после рата били су на вежби и на истој добили препоручљиву оцену или

в) који су оглашени за ратне војне инвалиде.

Све напред прописано важи за резервне капетане I класе, који су чин капетана I класе имали на дан 31 августа 1940 године.

Прописом из овог члана могу се користити и они резервни капетани I класе, који су стављени у пензију или им је уважена оставка са преводом у резерву, ако испуњавају горе прописане услове.

Све резервне капетане I класе, који испуњавају услове из овог члана, може Министар војске и морнарице предложити за унапређење у чин резервног мајора према својој оцени — нахођењу и потреби, сем оних, који су под претходном кривичном истрагом, под редовном судском истрагом, под судом или судски кажњени.

Члан 382.

Студенти медицине и студенти фармације, који нису унапређени у одговарајуће чинове санитетских и апотекарских официра до 23. септембра 1929. године, по Закону о признању официрског чина студентима медицине ЂБр. 13113 од 26. јуна 1928. године и Закону о признању официрског чина студентима фармације ЂБр. 29789 од 19. јула 1929. године, унапредиће се накнадно, и то са чином и рангом који им припадају да су на време унапређени по одредбама поменутих Закона.

Ово унапређивање има се извршити по већ поднетим молбама, као и молбама које се имају поднети најдаље до 1. маја 1932. године. Поднете молбе после тога рока сматраће се као неблаговремене.

Даље унапређивање ових резервних санитетских и апотекарских официра бива по одредбама овога Закона.

Члан 383.

Додатак на одело издаваће се од 1. новембра 1931. године у одређеном износу само онима којима овај припада по члану 279. овога Закона.

Члан 384.

У чиновима-класама, за које су предвиђене периодске повишице плата по члану 259., 260. и 261. овога Закона, припада официру-војном чиновнику, подофициру и музичару она периодска повишица по пропису члана 262. овога Закона на коју имају право према годинама ефективно проведеним у чину односно класи у којима се буду затекли, и то: официри и војни чиновници на дан 1. новембра ове године, а подофицири и музичари на дан 1. јануара 1932. године после извршеног превођења

по члану 368. и 370. овога Закона, од кога им дана има и тећи плата са периодским повишицама по одредбама овога Закона, Подофицири и музичари примаве до 1, јануара 1932. године плату (основну и положајну) по одредбама досадањег Закона.

Члан 385.

При превођењу на припадајуће периодске повишице по одредбама овога Закона а у смислу члана 384, официру-војном чиновнику и подофициру-музичару, од времена које је пробавио у дотичном чину-класи, у коме се — у којој се затекне на дан 11 новембра ове године а подофицир-музичар на дан 1. јануара 1932. године, има се од времена служења у томе чину-класи одбити време за које се обуставља кретање по периодским повишицама по пропису члана 301. и 304. овога Закона: ако је у томе чину-класи имао не препоручљиву оцену за положај на коме је, или ако је био судском пресудом кажњен.

Члан 386.

Ако официр, војни чиновник, подофицир и музичар, по овоме Закону, има да прима на име плате мање од оног што је примао по досадањем Закону на име основне и положајне плате, примаће разлику између тих припадности све дотле, док напредовањем његова плата по овоме Закону не достигне висину раније основне и положајне плате. Код официра ово исто важи и за разлику између додатка на чин и звање (по ранијем) и положајног додатка (по овоме Закону), а код сталних војних професора за разлику између додатка сталних војних професора по Закону о томе и положајног додатка по овоме Закону.

Војни чиновници, који имају да примају по овоме Закону мањи положајни додатак од додатка на одело који су до сада примали, примаће ту разлику све дотле, док напредовањем не постигну положајни додатак који је једнак или већи од досадањег додатка на одело.

Разлике по првом и другом ставу показиваће се одвојено од припадности по овоме Закону. Разлика по првом ставу овога члана улази у основ за пензију, ако официр, војни чиновник, подофицир и музичар, за време док ову разлику прима, буде пензионисан. Разлика по другом ставу овога члана не улази у основ за пензију.

Члан 387.

Укинут параграфом 124. тач. 4. финансиског Закона за 1939/40. — Сл. Новине стр. 376/39.

Члан 388.

Официр и војни чиновник, који буде враћен у активну службу из пензије или оставке, а био је пензионисан односно дао оставку за време важења ранијих закона, када није био предвиђен ни додатак на чин и звање односно положајни додатак, ни специјални војни додатак, па буде пензионисан пре истека од три године од дана враћања у активну службу, не може добити пензиске припадности по овоме Закону, већ му исте припадају по Закону који је важио у времену кад је био пензионисан или дао оставку. Од овога се изузимају они официри и војни чиновници који пре истека рока од три године морају по самом Закону по тачци 5., 6. и 7. члана 112. бити пензионисани, као и они који су навршили број година за пуну пензију, ако не буду пензионисани по својој молби. Исто тако ово не важи за породичне

пензије официра и војних чиновника који су као активни службеници умрли пре истека рока, од три године.

На случај, да се службенику има одредити пензија према одредби претходног става, по ранијим прописима, у време службе рачунаће се и време проведено после враћања у службу, а основ за пензију биће припадности по ранијем Закону које одговарају чину-класи са којом је пензионисан.

Члан 389.

Оним официрима, војним чиновницима, подофицирима и музичарима, који буду пензионисани после ступања на снагу овога Закона, а који испуњавају услов за стицање права на личну пензију по члану 308. и 324. овога Закона, рачунаће се за одређивање количине пензије, поред времена из члана 312., 313., 328. и 329. овога Закона, још и ово време:

1. — Године проведене у војсци Србије и Црне Горе на војној дужности за време ратова 1912. — 1920. године закључно, било по војној обавези, било као добровољци, ако су пре 6. септембра 1923. године постали активни војни државни службеници, рачунаће се двоструко по одбитку обавезног рока у сталном кадру од 18 месеци.

2. — Активни официри, који су учествовали у рату 1914 до 1918 године, а имали положени виши течајски испит (испит зрелости), могу се унапредити закључно са чином пуковника, ако испуне остале услове, које овај Закон предвиђа, сем предвиђених школа.

3. — Време које су официри српске и црногорске војске провели на школовању у војним школама страних држава, било као државни питомци или иначе, како пре рата тако и за време рата, признаје се за пензију у стварном трајању и то од дана када су добили одговарајући чин поднаредника наше војске, или ако у односним војним школама није било унапређивања у подофицирске чинове, онда све време које су у школи провели, по одбитку 18 месеци на име обавезног рока службе у сталном кадру, и време од дана пријема у нашу војску. Оним пак од ових који су у страним војскама служили и као официри, признаје се за пензију и време које су стварно провели као активни официри у дотичној војсци.

4. — Време које су официри и војни чиновници у својству активних официра и активних војних чиновника (лекари, ветеринари, апотекари и др.) раније провели у служби у руској војсци, а који су већ примљени или буду примљени у нашу војску или морнарицу, признаје се за пензију само у стварном трајању и то од дана указа о добијеном првом официрском чину односно звању чиновника па до 26. октобра 1917. године (по старом календару), и од дана пријема у нашу војску, но без права на материјалне накнаде за протекло време.

5. — Време које је појединим службеницима војног реда, на њихову молбу, признато специјалним законом за државну службу односно за пензију.

Члан 390.

Официрима и војним чиновницима, који буду пензионисани после ступања на снагу овога Закона, а који у војним школама и пре унапређења за официра односно за војног чиновника, нису произвођени у подофицирске чинове, време за одређивање количине пензије рачунаће се од навршене 18. године живота, ако су по завршетку школе остали и даље на служби у војсци или морнарици ради напредовања.

Члан 391.

Време које је официр и војни чиновник провео у трупној служби (четној), анексионој, наставничкој, учитељској, као и време проведено на мапирању, триангулирању и на укрцању на опремљеним ратним бродовима по одредбама војно-обскрбног закона пређашње аустро-угарске војске од 1875 године и одлукама пређашње аустро-угарске војске и бојног поморства, а који буде стављен у пензију по ступању на снагу овога Закона, урачунава се ово време за одређивање количине пензије само у случају ако дотични официр односно војни чиновник при пензионисању има навршених 30 година стварно проведених у државној служби, а које се по одредбама овога Закона рачунају за одређивање количине личне пензије.

Члан 392.

Музичарима, који буду стављени у пензију по ступању на снагу овога Закона, време за одређивање количине пензије рачуна се, и то:

1. — Свима музичарима који су преведени у састав музика са једном од музичких класа до 1 новембра

1924 године, од навршене 18 године живота, а по одбитку 18 месеци на име обавезног рока службе у сталном кадру;

2. — Свима музичарима који су преведени у састав музика са једном од музичких класа од 1 новембра

1925 године па до ступања на снагу овога Закона, од навршене 18 године живота; и

3. — Свима музичарима који буду преведени у састав музика по ступању на снагу овога Закона, од дана унапређења у II нижу класу према члану 328 овога Закона.

Члан 393.

Официрима и војним чиновницима, ратним инвалидима, који су пензионисани по одредбама Закона о Устројству Војске од 1904 године с правом уживања потпуне дотадашње плате по члану 10 Закона о потпори војних инвалида од 8 јула 1878 године са доцнијим изменама и допунама, па и ако нису имали десет година активне државне службе, признаје се да испуњавају услов за стицање права на личну пензију, с тим:

1. — Да се сви они, који су као претешки и пуни инвалиди били до 17 новембра 1925 године по Инвалидском Закону од 1925 године, преведу на пензију по Закону о Устројству Војске и Морнарице од 1923 године и то наредног вишег чина од чина у коме су били у времену пензионисања;

2. — Да се тешки и лаки инвалиди, који су као такви били до 17 новембра 1925 године по Инвалидском Закону од 1925 године, преведу по Закону о Устројству Војске и Морнарице од 1923 године на пензију истог чина у коме су били у времену пензионисања.

Пензије одређене по овоме члану имају тећи од дана решења о превођењу, но без права на материјалне накнаде за протекло време. Решење доноси Министар Војске и Морнарице.

Члан 394.

Активним официрима и активним војним чиновницима, који су до ступања на снагу Закона о Устројству Војске и Морнарице од 1923 године пензионисани као онеспособљени на војној дужности у миру а по одредбама Закона о Устројству

Војске од 1904 године и с правом уживања потпуне дотадање плате по члану 10 Закона о потпори војних инвалида од 8 јула 1878 године са доцнијим изменама и допунама, па и ако нису имали десет година активне државне службе, признаје се право на пензију у износу целокупне плате коју су примали на дан пензионисања.

Ове им пензије имају накнадно тећи од дана решења којим им се ова пензија регулише, но без права на материјалне накнаде за протекло време. Решење доноси Министар Војске и Морнарице.

Члан 395.

Подофицирима, који су у времену после 5 априла 1920 године па до ступања на снагу Закона у Устројству Војске и Морнарице од 1923 године, приликом вршења војне дужности у миру, онеспособљени и као такви уживали потпору у смислу члана 26 Закона о потпори војних инвалида од 8 јула 1878 године са доцнијим изменама и допунама, а који у времену отпуста из кадра нису имали 14 година службе, признаје се право на потпору по члану 24 Закона о Устројству Војске од 1904 године, као да су на дан отпуста имали 14 година добре војничке и подофицирске службе.

Ова им потпора има тећи од дана решења о њеном додељивању но без права на материјалне накнаде за протекло време. Решење доноси Министар Војске и Морнарице.

Члан 396.

Одредбе чл. 136 и 336 овог закона имају се применити и на све резервне официре и резервне војне чиновнике, подофицире, капларе и обвезнике из резерве, редове и морнаре сталног кадра и питомце вој

них школа, онеспособљене на служби за време вежбе код војске и морнарице, односно за време одслужења обавезног рока службе у сталном кадру у времену од 5 априла 1920 год, па до ступања на снагу овога Закона, а под околностима предвиђеним у тим члановима, но без права на материјалне накнаде за протекло време. Резервним официрима и рез. војним чиновницима пензија се има одредити према плати коју су примали на дан онеспособљења.

Пензија односно помоћ има тећи од дана решења о додељивању. Решење доноси Министар војске и морнарице.

Члан 397.

Официрима и војним чиновницима који су пензионисани после 23 септембра 1929 године, а који нису имали десет година указне активне службе, на њихову молбу, регулисаће се накнадно пензија према годинама државне службе, које се по одредбама овога Закона признају за одређивање количине пензије, но без права на материјалне накнаде за протекло време.

Активни војни чиновници војске и морнарице, који су то постали од ранијих активних административних официра струка, могу, ако желе, док су у активној служби, носити официрску униформу одговарајућег чина своје струке т. ј« ону коју су имали право носити до превода у војне чиновнике.

Члан 399.

Министар Војске и Морнарице овлашћује се да у духу одредаба ових прелазних наређења и осталих одредаба овога Закона као и одредаба Закона о чиновницима, изврши сва превођења службеника војног и грађанског реда на служби у војсци и

морнарици, као и да врати у официре струка и родова војске и морнарице или у одговарајуће класе војних чиновника раније административне официре и техничке пословође ваздухопловства и морнарице, а обзиром на њихове квалификације, спрему и способност и стварну потребу службе, и да им према годинама официрске односно чиновничке службе одреди и ранг, уколико то овим прелазним наређењима није предвиђено.

Ово превођење има се извршити до 1 октобра 1934 године.

Члан 399. а)

Тач. 8 чл. 169 под а) Закона неће се примењивати док се не створи могућност за то.

Унапређење контра-адмирала у чин вице-адмирала вршиће се на основи годишњих оцена.

Члан 399. б)

Садањи поднаредници, наредници и наредници водници родова војске и струка, који се у том чину затекну 31 марта 1941 год. превешће се 1 априла 1941 године и то:

а) У поднареднике I класе поднаредници који у том чину буду провели најмање 3 године, а немају сметње за унапређење из досада важећег члана 65 под а) Закона; а у поднареднике II класе сви остали поднаредници.

б) У нареднике I класе наредници који у том чину буду провели најмање четири године, а немају сметње за унапређење из досада важећег члана 65 под а) Закона; а у нареднике II класе сви остали наредници.

в) У воднике III, II и I класе, садањи наредници водници III, II и I класе.

Даље унапређење подофицира биће по условима члана 81 Закона.

Члан 399 в)

За превођење садањих морнаричких подофицира у одговарајуће подофицирске чиновне по измењеном пропису члана 148 важе у свему одредбе члана 399 б) овог Закона.

Члан 399. г)

Принадлежности подофицира по измењеном пропису члана 260 и 276 имају тећи од 1 априла 1941 године.

Члан 399. д)

Садањи официри за ђенералштабне послове преводе се са даном ступања на снагу ове Уредбе у ђенералштабне официре.

Члан 399. њ)

Превођење официра специјалисаних за аутовозарско-саобраћајну службу у аутомобилске официре, као и пекарских и занатлиских подофицира у економске подофицире извршиће Министар војске и морнарице.

Услови командовања по досадањим прописима члана 87 и 88 Закона важе као испуњени услови по измењеним прописима наведених чланова овог Закона за све пуковнике који су провели четири године у овом чину на дан 31 августа 1940 године.

Члан 399. ж)

Изузетно од прописа члана 81 овог Закона до 31 децембра 1943 године може постати активни потпоручник и водник III или II класе, уколико испуњава остале услове прописане чланом 81 Закона.

Подофицирима којима је већ одобрено полагање испита за чин потпоручника односно нижег војног чиновника IV класе унапредиће се по досада важећим прописима овог Закона, ако испит положи до 31 децембра 1940 године.

Члан 399. з)

Прописом измењеног члана 45 Закона моћи ће да се користе у току године дана по ступању на снагу ове Уредбе и они југословенски држављани који су навршили 27 година, а имају мање од 50 година живота, ако наши војни односно дипломатско-консуларни претставници у дотичним земљама сматрају да су постојали оправдани разлози који су их спречавали да до сада регулишу своју војну обавезу.

Члан 400.

За извршење овога Закона надлежан је Министар Војске и Морнарице, који ће регулисати начин извршења његових појединих одредаба и успоставити остале односе у војсци и морнарици створене овим Законом.

ЗАВРШНО НАРЕЂЕЊЕ

Овај Закон ступа у живот и добија обавезну снагу када буде обнародован у „Службеним Новинама”, од кога дана престају важити: Закон о специјалном додатку сталних војних професора Војне Академије, Поморске Војне Академије и Интендантске Академије ЋБр. 43.214 од 28 новембра 1929 године, Закон о додацима на скупоћу официра, војних чиновника, подофицира и питомаца војних академија од 7 маја 1930 године и све одредбе осталих закона које су у супротности са одредбама овога Закона.

Прилог, наредна страна: Табела 25

Прилог, страна 657, горе: Табела 26

Прилог, страна 657, доле: Табела 27

Прилог, страна 658: Табела 28

Прилог, страна 659: Табела 29

Прилог, страна 660: Табела 30

Прилог, страна 661: доле: Табела 31

Ч И Н	Плата	Плата са периодским повишицама			
		1	2	3	4
Армиски ђенерал и адмирал	4000				
Дивизиски ђенерал и вице-адмирал	3500	3750			
Бригадни ђенерал, контра-адмирал инжињер-ђенерал и виши војни чиновник I класе	3000	3250			
Пуковник, капетан бојног брода и виши војни чиновник II класе	2550	2700	2850	3000	
Потпуковник, капетан фригате и виши војни чиновник III класе	1750	1950	2150	2350	2550
Мајор, капетан корвете и виши војни чиновник IV класе	1450	1550	1650	1750	
Капетан I класе, поручник бојног брода I класе и нижи војни чиновник I класе	1150	1250	1350	1450	
Капетан II класе, поручник бојног брода II класе и нижи војни чиновник II класе	910	970	1030	1090	1150
Поручник, поручник фрегате и нижи војни чиновник III класе	730	790	850	910	
Потпоручник, поручник корвете и нижи војни чиновник IV класе	575	625	675	730	

25

Ч И Н	Плата	Плата са периодским повишицама		
		1	2	3
Водник I класе	825	905	985	975
Водник II класе	700	750	825	
Водник III класе	600	650	700	
Наредник I класе	500	250	600	
Наредник II класе	400	450	500	
Поднаредник I класе	340	370	400	
Поднаредник II класе	280	310	340	

26

К Л А С А	Плата	Плата са периодским повишицама			
		1	2	3	4
Виши музичар I класе	720	760	800	840	880
Виши музичар II класе	600	640	680	720	
Виши музичар III класе	480	520	560	600	
Нижи музичар I класе	320	360	400	440	480
Нижи музичар II класе	240	280	320		
Нижи музичар III класе	120				

27

Ч И Н		Свега динара
Армијском ђенералу и адмиралу		3500
Дивизијском ђенералу и вице-адмиралу	После 5 година службе у чину дивизијског ђенерала — вице-адмирала	3100
	До 5 година службе у чину дивизијског ђенерала – вице-адмирала	2700
Бригадном ђенералу, контра адмиралу и инжењер-ђенералу	После 5 година службе у чину бригадног ђенерала — контра-адмирала — инжењер-ђенерала	2120
	До 5 година службе у чину бригадног ђенерала — контра-адмирала — инжењер-ђенерала	1720
Пуковнику и капетану бојног брода	После 9 година службе у чину пуковника — капетана бојног брода	1520
	До 9 година службе у чину пуковника — капетана бојног брода	1420
Потпуковнику и капетану фрегате	После 9 година службе у чину потпуковника — капетана фрегате	1320
	До 9 година службе у чину потпуковника — капетана фрегате	920
Мајору и капетану корвете	После 5 година службе у чину мајора — капетана корвете	800
	До 5 година службе у чину мајора — капетана корвете	700
Капетану I класе и поручнику бојног брода I класе	После 9 година службе у чину капетана I кл. — поручника бојног брода I класе	650
	До 9 година службе у чину капетана I кл. — поручника бојног брода I класе.	500
Капетану II класе и поручнику бојног брода II класе.		400
Поручнику и поручнику фрегате		400
Потпоручнику и поручнику фрегате		500

28

К Л А С А		Свега динара
Вишем војном чиновнику I класе	После 5 година службе у I класи вишег војног чиновника	2120
	До 5 година службе у I класи вишег војног чиновника	1720
Вишем војном чиновнику II класе	После 9 година службе у II класи вишег војног чиновника	1520
	До 9 година службе у II класи вишег војног чиновника	1420
Вишем војном чиновнику III класе	После 9 година службе у III класи вишег војног чиновника	1320
	До 9 година службе у III класи вишег војног чиновника	920
Вишем војном чиновнику IV класе	После 5 година службе у IV класи вишег војног чиновника	800
	До 5 година службе у IV класи вишег војног чиновника	700
Нижем војном чиновнику I класе	После 9 година службе у I класи нижег војног чиновника	650
	До 9 година службе у I класи нижег војног чиновника	500
Нижем војном чиновнику II класе		300
Нижем војном чиновнику III класе		400
Нижем војном чиновнику IV класе		300

29

Ч И Н	Периодска повишица	Лични додатак на скупоћу		
		I	II	III
		разред скупоће		
Армиском Ђенералу и адмиралу				
Дивизиском Ђенералу и вице-адмиралу				
Бригадном Ђенералу, контра-адмиралу инжињер-Ђенералу и вишем војном чиновнику I класе	1	300	50	—
		400	150	50
Пуковнику, капетану бојног брода и вишем војном чиновнику II класе		500	250	150
Потпуковнику, капетану фрегате и вишем војном чиновнику III класе		600	350	250
Мајору, капетану корвете и вишем војном чиновнику IV класе		650	400	300
Капетану I класе, поручнику бојног брода I класе и нижем војном чиновнику I класе		700	450	350
Капетану II класе, поручнику бојног брода II класе и нижем војном чиновнику II класе		750	500	400
Поручнику, поручнику фрегате и нижем војном чиновнику III класе		775	525	425
Потпоручнику, поручнику корвете и нижем војном чиновнику IV класе		775	525	425

30

Ч И Н - К Л А С А	Лични додатак на скупоћу			
	Ђењен, удовац и разведен са децом			Неожењен, удовац и разведен без деце
	I	II	III	Без обзира на разред скупоће
	разред			
Воднику I класе	500	350	300	180
Воднику II и III класе и вишем музичару I, II и III класе	460	320	280	180
Нареднику I и II класе и нижем музичару I класе	420	300	265	180
Поднареднику I и II класе и нижем музичару II класе	—	—	—	90
Нижем музичару III класе	—	—	—	30

31